

LA REPÚBLICA

Del 17 al 23 de novembre del 2018 Any I — Número 26 2€

Els bancs amb més crèdit

Sang, teixits, llet
materna, cordó
umbilical. No són
mecanismes
financers, però
aquests bancs
aporten una riquesa
incalculable a
Catalunya

www.lrp.cat

Ras i curt **EDUARD VOLTAS** @eduardvoltas

El procés del Brexit demostra com n'és, de difícil, sortir de la UE sense provocar una trencadissa per a totes les parts. A Catalunya hi operen més de 4.000 multinacionals i compartim moneda amb divuit països. Diguin el que diguin els tractats, els interessos econòmics aturarien una expulsió en cas d'independència.

LA REPÚBLICA QUE BULL

Les esquerres i els altres

Les propostes d'unitat d'acció a Europa suggerides per un sector del republicanisme han estat contestades aquesta setmana de manera lapidària per Joan Tardà: "Les esquerres han d'anar amb les esquerres i els altres, amb els altres." No puc estar més d'acord amb l'estimat polític del Baix Llobregat. Si les conviccions encara són un valor en aquest món inestable, és indiscutible que els programes d'esquerres són teòricament incompatibles amb, fent servir l'elaborada terminologia de Tardà, "els altres".

Tractant-se de Catalunya, però, quan es passa de la teoria a la pràctica sor-

geixen alguns problemes d'índole pràctica. Per aplicar polítiques d'esquerres cal un govern que, d'entrada, controli els recursos. Catalunya té una capacitat nul·la de fer política, ni d'esquerres ni de dretes, perquè no disposa del control de les finances públiques. Em pensava que després de quaranta anys de dèficit fiscal, una dècada de mobilització, l'experiència de Junts pel Sí i un any llarg de repressió a dreta i esquerra, el concepte ja estava interioritzat. Veig que som al punt de partida.

Mentre l'esquerra independentista prioritzi les esquerres espanyoles, la solidesa ideològica de qualsevol d'a-

Sovint el progrés depèn de sumar algú equivocat que sap on vol anar a algú amb raó que no es mou

quests projectes serà inversament proporcional a les possibilitats de l'aplicació pràctica. Per plantejar polítiques de progrés a casa nostra és imprescindible comptar amb l'esquerra i amb "els altres" fins a aconseguir el control de la situació. No gosaria definir els contorns ideològics d'aquests "els altres" amb més precisió que Tardà.

Ara bé, sovint el progressisme depèn de sumar equivocats que saben on volen anar a aquells carregats de raó que no es mouen de lloc.

Carles Ribera Director @carles_ribera

SUMARI

01 Portada El disseny i la portada d'aquest número són obra de Gabriel de Medeiros, de l'agència Evil Love.

03 Opinió Articles de Martí Gironell, Marta Alòs, Clàudia Pujol, Ramon Roca, Gemma Calvet i Lluís Puig.

10 Hemeroteca Pere Bosch rastreja els inicis de l'antitaurisme a través de la premsa.

14 Dossier Teresa Márquez analitza amb detall els bancs de donants que hi ha al nostre país.

24 Entrevista Amb motiu de la presentació del seu darrer llibre, Mercè Miralles entrevista el filòsof Francesc Torralba.

28 Internacional L'historiador Antoni Segura ens descobreix el cas de Riace, un poble del sud d'Itàlia que recupera població gràcies a l'arribada de migrants.

34 Conversa Sara Muñoz conversa amb Adelina Ruiz, presidenta de l'Associació SOS Bebés Robados

38 La República de les Arts Carina Filella ressegueix el Zoom Festival, el primer dedicat a la ficció televisiva.

En un altre reportatge, David Marín parla de les dues noves traduccions al català de l'escriptora Marguerite Duras.

LRP

52 Reportatge Els textos d'Irene Casellas i els dibuixos de Cristina Bueno ens acosten al fenomen dels extraterrestres a través d'algunes pel·lícules i sèries de televisió.

56 Experiències El 14è Festival Guant, del 20 al 25 de novembre, farà èmfasi en un diàleg entre la música i els titelles

64 Tavèrnia Els dibuixos de Teo Perea i els diàlegs de Joan Poyano ens aproximem a una visió còmica de l'actualitat política.

Ras i curt ELI NEBRED@elinebreda

Sunzi va escriure en el seu famós *L'art de la guerra*: "Conegueu l'enemic i conegeu-vos a vosaltres mateixos, i en cent batalles no correreu cap perill." Aquest va ser el gran error de l'1-O: no saber del que eren capaços ells i encara menys, nosaltres. Espero que els generals n'hagin pres nota.

D'ENTRADA

Xocolata espessa

Ara fa vint anys, el 1998, el primer ministre canadenc, Jean Chrétien, va començar a treballar en el plantejament que ara Quim Nadal proposa per al país en el llibre *Catalunya, mirall trencat*, publicat per Pòrtic. Nadal suggereix que l'independentisme renunciï a la via unilateral i que s'estableixi un mecanisme semblant a la llei de claredat del Canadà per poder fer consultes a la població sobre "l'oferta espanyola i sobre la proposta catalana". Com que l'oferta espanyola no sabem clarament quina és i la proposta catalana la tenim molt clara, els en faig una altra, de proposta. Aturem-nos un instant a conèixer aquesta llei canadenc i així potser ho entendrem millor. Chrétien va començar a treballar en l'esborrany de la *clarity act*, el 1998, un cop va tornar a governar el país amb majoria absoluta. I sobretot després que els últims referèndums al Quebec haguessin donat la victòria als contraris al sobiranisme per un escàs marge de vots. Chrétien va pensar que la llei desencallaria la situació. Va fer treballar a fons els punts que l'any següent, el 13 de desembre del 1999, es van presentar a la Cambra dels

“**Quim Nadal proposa una llei de claredat que podria desembussar la situació**”

RAMON BUCH

Comuns. El Parlament del Canadà la va aprovar l'any 2000.

La llei de claredat estipula que per començar les negociacions per a la separació, s'ha de fer un referèndum que ha de posar "clarament", segons la Cambra dels Comuns del Canadà, la pregunta als votants en termes d'independència i que el resultat ha de ser "clarament majoritari" a favor. Nadal planteja un acord "per definir una majoria suficient per desenvolupar bilateralment els mecanismes de consulta a la

ciutadania de Catalunya", i apunta cap a una llei de claredat com una de les possibilitats per materialitzar aquestes consultes a la població. Segons una dita ben catalana: "Les coses clares i la xocolata espessa." No tinc cap dubte que si es prengués en consideració la proposta de Nadal s'aconseguiria desembussar la situació, totalment empantanegada, però ja veuen pels gestos dels polítics, tant espanyols com catalans, que ni ho veuen clar ni els agrada la xocolata espessa.

Martí Gironell

Periodista i escriptor @martigironell

GAT I GOS

Lluís Puigbert

FIBLADES

Pacífics, sí.
Imbècils, no

Els líders de l'independentisme –Carles Puigdemont ho ha repetit aquesta setmana– en remarquen el caràcter pacífic, no violent. Costa que la vivència dels exilis, dels empresonaments, dels embargaments, de les causes obertes sostingudes només per la revenja i la judicialització de la política no ens facin perdre la serenitat. Que la roïnesa dels que ens menyspreen i provoquen des dels seus escons parlamentaris, des dels tribunals, des dels mitjans de propaganda i des de les cloaques de l'Estat, no ens encenguin. Potser no tindran cap resposta de força, però poden estar segurs que tindran la força de la resposta que els seus abusos i les seves trampes maldrestes (un nou estatut? Ha, ha, ha!) mereixen. Perquè som pacífics, però no imbècils.

Enric Serra Periodista @serraamat

Ras i curt MIQUEL BERGA

En política, el més fàcil és anunciar la bondat dels fins sense detallar els mitjans per fer-los possibles. Per això els grans ideals solen quedar encallats pels mètodes emprats. D'aquí, el vell acudit: el capitalisme és l'exploació de l'home per l'home. En el comunisme, és exactament a la inversa.

OPINIONS

Els supremacistes

El diumenge dia 11, el president francès, Emmanuel Macron, va aprofitar la cerimònia commemorativa del centenari de l'armistici de les potències aliades i alemanya en la Primera Guerra Mundial, per situar els nacionalismes com el gran problema de les democràcies liberals. A l'Arc del Triomf de París, més de setanta líders mundials es reunien sota la pluja per tornar a proclamar als quatre vents la vella frase mastegada i ensalivada de sempre, "per no repetir els errors del passat", com si la Gran Guerra fos la primera i la darrera que l'ésser humà ha hagut de patir. Abans que sonés *La marselesa*, el mestre de cerimònies va cloure el seu discurs assegurant que el patriotisme és just el contrari del nacionalisme perquè el nacionalisme el traeix. A primera fila, escoltant amb posat distret, es podia veure, entre d'altres, alts mandataris com Donald Trump, Vladimir Putin, Recep Tayyip Erdogan, el rei Mohamed VI, el *pre-paraio* Felip VI i Pedro Sánchez.

És xocant, per no dir d'un cinisme galopant, que tots els que he citat, Macron inclòs, representin estats que s'han creat a cò-

“
Macron diu que el nacionalisme traeix el patriotisme. És d'un cinisme galopant

Marta Alòs

LLUÍS ROMERO

pia de sotmetre velles i belles nacions. Ells no són nacionalistes, ni supremacistes ni res que s'hi assembli. Per això, la guerra declarada de Putin a les llengües natives amb la imposició del rus com a única llengua oficial, la negació del genocidi armeni per

part de Turquia i l'assetjament del Marroc al poble amazic i sahrauí són només una mena de broma de mal gust i no pas la prova del cotó de la gran comèdia d'aquesta colla de farsants.

I deixo per al final els dos estats que es van repartir la nostra nació. França i Espanya: dos invents. Els botxins de grans nacions com Occitània, Bretanya, Catalunya i el País Basc. Autors del "*soyez propes parlez français*" i del "*si eres español habla español*" que ara, d'una manera més soterrada i sibil·lina, defensen amb la mateixa contundència, sense

apartar-se ni un moment de l'objectiu marcat que els agermana i els uneix. Ells, però, de cap manera són supremacistes perquè, ja se sap: els únics supremacistes que hi ha en aquest món som nosaltres, el poble català que, tossudament, restem dempeus.

Esriptora @maloslo69

El gran repte de la historiografia

Aquesta setmana s'ha presentat la *Història Mundial de Catalunya*, dirigida per Borja de Riquer i publicada per 62. Es tracta d'un volum de quasi mil pàgines, en el qual han intervingut un centenar d'historiadors, i que vol explicar el que Catalunya ha aportat a Europa i al món, des de la prehistòria fins avui. A través de diversos episodis, anem veient una constant en la nostra història: la voluntat de rebre influències foranes i de projectar-se a l'exterior.

Gairebé trenta anys després que el mateix grup editorial publicués la *Història de Catalunya* de Pierre Vilar, em satisfà comprovar l'esforç de divulgació i d'originalitat que hi ha rere l'obra. Ara els capítols ja no

Clàudia Pujol

són: prehistòria i edat antiga; feudalització; l'expansió baixmedieval..., sinó que s'hi poden llegir articles més atractius per al gran públic, com les primeres representacions de violència entre humans d'Europa trobades al Priorat, l'èxit dels vins de Tarraco dins l'Imperi romà o el primer ambaixador de la Xina. Un català, per cert. D'aquesta obra també em crida l'atenció que nombrosos dels historiadors que l'han tirat endavant (des de Salrach fins a Culla, des de Fontana fins al mateix De Riquer) ja apareixien en la *Història...* de Vilar del 1989.

Aquesta constatació és la punta de l'iceberg d'un dels reptes més grans que ha d'afrontar la universitat: buscar incentius

perquè els joves historiadors puguin fer recerca a casa nostra. És un secret de domini públic que, avui, les portes de la universitat estan tancades professionalment. Les vacants que van deixant, amb comptagotes, els catedràtics són ocupades per associats amb sous precaris; els projectes de recerca els ha de seguir avalant el Ministeri -que mai no subvencionarà segons quins projectes-, i tampoc no sembla que el govern català tingui gaire interès a dotar de recursos els seus grups d'investigació.

O bé tots plegats ens creiem que el paper dels historiadors és fonamental en una societat moderna o, d'aquí a uns anys serà una entelèquia fer obres com aquesta. Sense recerca, no hi ha divulgació possible.

Directora de 'Sàpiens' @pujolclaudia

Ras i curt MAGDA GREGORI @MagdaGregori

El 7 de desembre, diversos grups i cantants tocaran "per la llibertat" a Brussel·les. La cultura, la música i l'art són eines imprescindibles per transmetre les nostres pors i esperances, les crítiques i les conviccions. Sort en tenim, de les notes, per demostrar fets injustos i incomprensibles.

TRIBUNA REPUBLICANA

Drets i menors

La decència d'una societat es jutja per com tracta els seus infants i joves.

Ens recordem dels menors sense família o institucionalitzats quan són notícia perquè han comès delictes. És aleshores quan tots, mitjans i analistes, posem la mirada en aquesta realitat de milers de nens i nenes, nois i noies que estan en l'àmbit de la tutela de l'administració a Catalunya. Aquests dies s'ha posat en marxa un debat en l'opinió pública que fa que tot sembli tèrbol, alarmant. La seguretat preval en el relat públic, com també si hi ha o no suficients mesures per evitar que aquests éssers tutelats, considerats per la llei que han de ser objecte d'assistència, es converteixin en delinqüents. El que hauria de ser un debat permanent i prioritari, de com les diverses administracions vetllen per l'interès del menor i el seu lliure desenvolupament de la salut i la seva personalitat -recollits a la Convenció sobre els Drets de l'Infant-, queda soterrat per la seguretat ciutadana i la perillositat.

La base, però, és que als infants i joves, per esdevenir bones persones, els cal sentir-se estimats i respectats. Les històries d'Oliver Twist i Tom Sawyer són històries de resiliència que descriuen la cruesa de l'orfandat i de les institucions, malgrat que van trobar una mà amiga a la qual agafar-se per sortir del pou. L'amor és la base de la dignitat i de la salut dels menors.

Donen amor les administracions que tutelaven els drets dels menors? Només cal repassar els informes del Síndic de Greuges dels darrers anys per veure que la situació és molt deficitària.

En temps de crisi de drets, cal obrir la finestra vers els drets dels menors i assolir amb coratge el diagnòstic fatídic. Hi ha soledat i tristor, hi ha patiment, hi ha un excés de disciplina i, sobretot, hi ha falta de recursos. Els milers d'infants que estan als nostres orfenats, i els que compleixen mesures penals. També els que estan tutelats, els fills de presos i preses i els fills de dones maltractades i assassinades. Aquests són espectadors silenciosos de l'horror i resten marcats per a tota la vida.

Com deia el protagonista de l'excel·lent peça de teatre *Incendis*, el gran actor Julio Manrique, referint-se al dolor de la infància: "La infantesa és un ganivet clavat al coll per a tota la vida."

Als infants i joves, per esdevenir bones persones, els cal sentir-se estimats i respectats

PEP DUIXANS

La qüestió és com es pot dimensionar el ganivet que es refereix a l'actuació de les administracions i com es pot fer evitable.

Els milers d'infants que estan tutelats als centres són éssers oblidats, anònims i aïllats enmig d'una inèrcia opaca. La paraula clau és *dignitat*. A països com Suïssa, l'acolliment familiar és majoritari. A Catalunya, més de 6.000 menors estan en orfenats.

En una societat madura i solidària com la catalana, no s'ha fet durant els darrers anys un esforç ple i coordinat per desplegar al màxim aquesta cultura de l'acolliment familiar com sí que poden haver tingut els models de Suïssa i els països nòrdics. Amb més acolliment, la institucionalització seria només per als menors que cometessin delictes, i els centres tindrien molts més recursos per actuar a favor de la seva reeducació i integració.

Segons Grocio, la classe important d'igualtat entre persones és la igualtat moral que suposa igualtat de respecte i de drets, i això implica que una persona ha de ser tractada amb dignitat. Per tant, la idea de justícia està directament vinculada a la transmissió de la dignitat des de la responsabilitat de les administracions. En l'era dels beneficis, de la competitivitat, de la precarietat laboral i de la dificultat que els joves puguin accedir a drets bàsics com la feina i l'habitatge, la justícia és garantir la dignitat.

Com diu Martha Nussbaum el propòsit de cooperació social no és obtenir un benefici, sinó promoure la dignitat i el benestar dels ciutadans, especialment dels tutelats, i l'atenció a la infància.

La solidaritat republicana de la nostra societat ha de ser degudament canalitzada i planificada pel govern.

Les campanyes de sensibilització han d'estar dotades de diners i canvis importants per fer-los possibles. Els menors i joves, tots, són encara el nostre deure i la nostra responsabilitat.

Gemma Calvet

Advocada @gcalvetbarot

Ras i curt TERESA MÁRQUEZ @Teresa_Marquez_

Dimecres al tren. Un grupet de noies d'institut debaten sobre l'emoció de participar en la manifestació contra la violència masclista. Defensen el *No és no* i clamen a favor d'una igualtat de gènere que no admet renúncies de cap tipus. Les miro i les admiro, perquè tenen intacte el convenciment que poden canviar el món.

A FONTS

La trampa del corredor mediterrani

La Via Augusta mediterrània va tenir molt pes en l'època romana perquè va facilitar el trasllat dels seus exèrcits i perquè va connectar les mercaderies entre diversos ports com ara el de Tàrraco. Durant les guerres púniques (264-146 aC), Anníbal va utilitzar aquesta ruta des del sud de la Península fins a Roma. Amb la reconquesta, les tropes de Jaume I van anar de Catalunya cap a València pel mateix camí. El corredor mediterrani ha estat, és i serà una via estratègica per a Catalunya.

Ara, en ple segle XXI, amb diversos anys de retards, governs, empreses i societat civil d'Andalusia, Múrcia, el País Valencià i Catalunya reclamen, amb insistència, la finalització del corredor que haurà d'unir Algesires amb els països bàltics, separats per més de 3.500 quilòmetres de distància. La reclamació permanent no és cap caprici, perquè la població de l'est peninsular que es beneficiaria d'aquesta infraestructura representa la meitat de la població espanyola, el 50% del PIB i el 60% de les exportacions. No és poca cosa. L'exigència d'acabar l'obra fa anys que dura. Catalunya n'ha fet bandera des de l'inici d'aquest segle i ara s'hi sumen també altres regions de l'Estat.

El ministre de Foment, José Luis Ábalos, va dir fa unes setmanes des de Barcelona, i davant d'una sòlida representació d'empresaris i polítics, que les obres estarien acabades el 2021. La realitat, però, és que la versió ferroviària que estarà a punt d'aquí a tres anys –si es compleixen els terminis– serà la més econòmica i una de les més senzilles de les que es preveuen per a aquesta via. Molts dels trams, sobretot al sud de la península Ibèrica, s'executaran en ample de via estàndard (internacional, com a la resta d'Europa), però en plataforma única. Això comportarà, de ben segur, que no es podran creuar trens, fet que provocarà col·lapses per poc que el transport ferroviari augmenti.

Un dels problemes és que les obres van amb molt de retard i, a més, ben pocs es creuen el calendari previst. Només cal recordar les promeses de l'exministre de Foment del PP, Francisco Álvarez Cascos, que va dir a principis del 2000 que quatre anys després estaria acabada la línia de l'AVE de Madrid fins a la frontera francesa i no va ser una realitat fins al 2013. I per acabar-ho d'adobar, es pren com a referència una ver-

Un tren recorre el tram Cambrils-l'Hospitalet de l'Infant del corredor mediterrani ➔ ACN

sió *light* d'aquesta gran obra, que comportarà, segurament, problemes logístics de gran magnitud de cara al futur per la poca solidesa i la retallada econòmica del projecte inicial.

El conseller Damià Calvet va dir després de l'anunci d'Ábalos que es "congratulava" de la nova data, però va incidir en els continus retards del projecte i en els retocs d'alguns trams respecte als plans originals. "Les dues grans obres pendents a Catalunya, el tram Vandellòs-Camp de Tarragona –que està a punt d'entrar en servei–, però sobretot la via Tarragona-Castellbisbal, estaran funcionant, encara que no sigui amb la configuració definitiva", va dir.

L'exministre socialista José Blanco fa anys que va anunciar que es destinarien 51.000 milions d'euros per dur a terme aquesta infraestructura tan cobejada. El PP va titllar la inversió simplement de "faraònica" i la va rebaixar fins als 20.000 milions d'euros quan va governar. Aquesta és una de les realitats de per què no s'acaba de posar en marxa l'obra ferroviària.

Però hi ha altres causes, tot i que es dis-

“
El corredor
va lent per
la retallada
del pressupost
i per escanyar
Catalunya

fressen sota l'embolcall del capítol tècnic. La realitat i la gran trampa del corredor mediterrani és que el poder de l'Estat –el PP i el PSOE i també el món econòmic– no entenen el concepte d'eix ferroviari del Mediterrani sense que aquesta gran obra passi per Madrid. I no només això, sinó que els enginyers i projectistes de la línia han dedicat moltes hores a dissenyar les rutes que van des del sud de l'Estat fins a Europa amb la idea que eviti passar per Catalunya. Potser per escanyar-la econòmicament o potser pensant que si Catalunya arriba a ser independent millor que aquest corredor passi de llarg dels ports i pols industrials de l'hipotètic nou estat europeu.

És a dir, volen que l'eix que va d'Algesires a França no ressegueixi la costa mediterrània, sinó que passi per la capital espanyola. Amb aquesta concepció tan centralista de l'Estat, obres ferroviàries a Madrid, com el túnel entre Chamartín i Atocha i l'estesa de l'ample europeu fins a la terminal de Barajas, són pagades amb fons reservats al corredor mediterrani. I no és cap broma.

Ramon Roca

Director de L'Econòmic @ramonrocaribo

Ras i curt XAVI OLTRA @oltrix

Pablo Casado: "Fa massa anys que estem pendents del que volen 2 milions de persones i d'aconterar aquesta gent". Ell mateix queda retratat. Missatge molt clar sobre quin és el sentit d'estat de la dreta i el valor que donen a la democràcia. Cap solució. Només repressió. Sigui la quantitat que sigui de ciutadans.

DES DE BRUSEL·LES

Això va, sobretot, de llibertat d'expressió

Ales portes de la celebració del 70è aniversari de la Declaració Universal dels Drets Humans, que va proclamar l'assemblea general de les Nacions Unides el 10 de desembre del 1948, vull compartir quelcom més que una inquietud o un temor. El debat a l'entorn de la llibertat d'expressió, massa sovint induït quan no directament manipulat fins a extrems inimaginables, evidencia el dèficit democràtic d'un Estat (l'espanyol, que se m'entengui) tocat de mort.

No penséssiu pas que l'article que presento traspua cofoisme: tenim feina, molta, i s'endevina complexa. El repte és gran i demana generositat per part de tots els que ens hem jurat a favor de la República Catalana. Caldrà mostrar (i demostrar) la millor versió de nosaltres mateixos. Amb tot, confesso que m'ho plantejo pràcticament com una qüestió de supervivència: el panorama de restar impassibles –o resignats– en un Estat que demostra que no ens coneix i que no respecta allò que la majoria dels seus membres desitgem (decidir el nostre futur en llibertat) em resulta absolutament desolador.

Us proposo fixar la mirada en el 4 de novembre del 1950. A Roma. En aquesta ciutat se signava el Conveni Europeu de Drets Humans. El seu article número 10 és poesia pura: "Tota persona té dret a la llibertat d'expressió. Aquest dret comprèn la llibertat d'opinió i la llibertat de rebre o de comunicar informacions o idees sense que hi pugui haver ingerència d'autoritats públiques i sense consideració de fronteres." I continua: "[...] L'exercici d'aquestes llibertats, que comporten deures i responsabilitats, pot ser sotmès a determinades formalitats, condicions, restriccions i sancions, previstes per la llei, que constitueixin mesures necessàries, en una societat democràtica, per a la seguretat nacional, la integritat territorial i la seguretat pública."

Heus aquí la qüestió: hem topat amb una autèntica idea força, terme encunyat pel filòsof francès Alfred Fouillée (1838-1912) i que ha fet fortuna principalment en l'àmbit de les ciències socials. "La integritat territorial", o el que és el mateix, la fe revelada. De veritat tot s'hi val quan parlem de preservar la sacrosanta unitat d'Espanya?

RAMON BUCH

Llegia a recer d'aquest no sé si dir-ne feix aniversari l'anuari 2017/18 que publica el Centro de Educación e Investigación para la Paz (Ceipaz), titulat *Derechos humanos y seguridad nacional: amenazas e involución*. El president de l'Institut de Drets Humans de Catalunya, David Bondia, hi escriu un article en què analitza la situació actual de criminalització de la protesta a l'Estat espanyol i presenta els drets humans com a eines per frenar la deriva repressiva i per fer front a les retallades en prestacions socials. Tot plegat, de lectura altament recomanable,

Director del Programa per al desenvolupament de projectes culturals d'àmbit internacional del Departament de Cultura

Lluís Puig i Gordi

Ras i curt ADA CASTELLS @AdaCastells

La ministra ens diu que podem comprar un cotxe de gasolina, que encara falta perquè els prohibeixin. No és això del que es tracta, sinó que els fabricants es posin les piles (i les bateries) per deixar de produir-los. Cal salvar el planeta i, si de passada, se salva la indústria, de conya.

LA MONARQUIA

Lluís Simon lsimon@lrp.cat

El rei Felip VI, en la festa del 12 d'octubre, amb Pedro Sánchez EFE

Un fantasma recorre Espanya

Un fantasma recorre Espanya, i no és precisament el del comunisme, sinó un moviment republicà que finalment posa en entredit allò que l'esquerra oficial va acceptar fa quaranta anys sense dir ni piu: que l'hereu de Franco i els seus successors fossin *ad eternum* caps d'estat. L'1 d'octubre va fer més mal del que molts volen admetre a la monarquia espanyola, perquè per primer cop un moviment civil i pacífic es va proposar fer-la caure.

Ara, els estudiants espanyols amb esperit crític, que també n'hi ha, han decidit, tot i un silenci mediàtic aclaparador, portar el moviment antimonàrquic més enllà i fer un referèndum global universitari sobre la vigència de pagar milions i milions d'euros als

Algunes universitats espanyoles també es comencen a mobilitzar contra els Borbons. Ja era hora

Borbons perquè continuïn fent de les seves.

No totes les universitats de Madrid són, és clar, com la Juan Carlos I. La idea va sorgir de la Universitat Autònoma de Madrid i s'ha expandit a dotze universitats més, entre les quals hi ha la UAB de Bellaterra i la Pompeu Fabra. Entre el 29 de novembre i el 4 de desembre, votaran si cal enderrocar el règim monàrquic i començar un moviment constituent a tot l'Estat. Els degans i grans òrgans de govern de la majoria de les universitats espanyoles fa temps que abaixen el cap davant el poder de La Zarzuela, però molts professors, pel seu compte, també s'han afegit al referèndum. Una altra totxana del mur borbònic que cau a terra.

La indignació és creixent

La proposta de referèndum comença a superar les previsions més optimistes dels promotors. Aquesta setmana s'hi han afegit estudiants de la Universitat de la Corunya, i ja n'hi ha tretze de tot l'Estat que posaran les urnes –si ningú ho impedeix– i podran presentar uns resultats globals en què els Borbons no en sortiran ben parats.

iADIÓS!

Espanya ha perdut el 'dret de conquesta' a l'Amèrica del Sud

Ara que tots els països sud-americans són independents, reben amb els braços oberts els reis espanyols i tots els seus súbdits que hi vulguin fer negocis. Saben que, facin el que facin, tenen la sobirania garantida. Ja no hi haurà un Pizarro disposat a anihilar tot l'imperi inca. Lima fins i tot ha concedit aquesta setmana la Clau d'Or a Felip VI, perquè els seus dirigents saben que des del segle XIX ja no obre cap porta important, sinó que només serveix per adornar alguna habitació.

Iñaki Urdangarin s'avorreix a la presó

Tot i que està en un mòdul individual i gairebé ningú sap si viu a cos de cunyat de rei o totalment privat de llibertat, Iñaki Urdangarin ja s'ha cansat de la seva situació i ha decidit treure el comodí del Tribunal Constitucional per si els seus membres, reconeguts per la seva *imparcialitat*, li donen un cop de mà. El principal objectiu del judici d'Urdangarin era que la infanta Cristina no anés a la presó, però l'exempresari no en té prou i assegura que els seus drets –començant per la presumpció d'innocència– han estat vulnerats. Urdangarin va entrar a la presó (diuen) el 18 de juny passat.

"impressionant,
compromís
i formalitat"

Imma Rigau
Tallers Guinardó

119275-11983030

Ja són molts els empresaris que han fet avançar el seu projecte amb l'assessorament i el suport de l'ICF.

Si, com ells, vols impulsar el teu negoci, pots comptar amb l'ICF.

Inversió, crèdit i finançament per a emprenedors i empreses com la teva.

Entra a www.icf.cat

 **Generalitat
de Catalunya**

Ras i curt **BIEL FIGUERAS** @rincewindcat

L'amor està mal vist. S'ha d'intentar que les coses no siguin per sempre, cal canviar al mínim entrebanc, no t'has de voler lligar ni a res ni a ningú. El compromís és reprobable i antic. Al cap i a la fi, però, no he vist que el pensament dominant actual hagi fet la gent ni més feliç ni més lliure.

L'HEMEROTECA

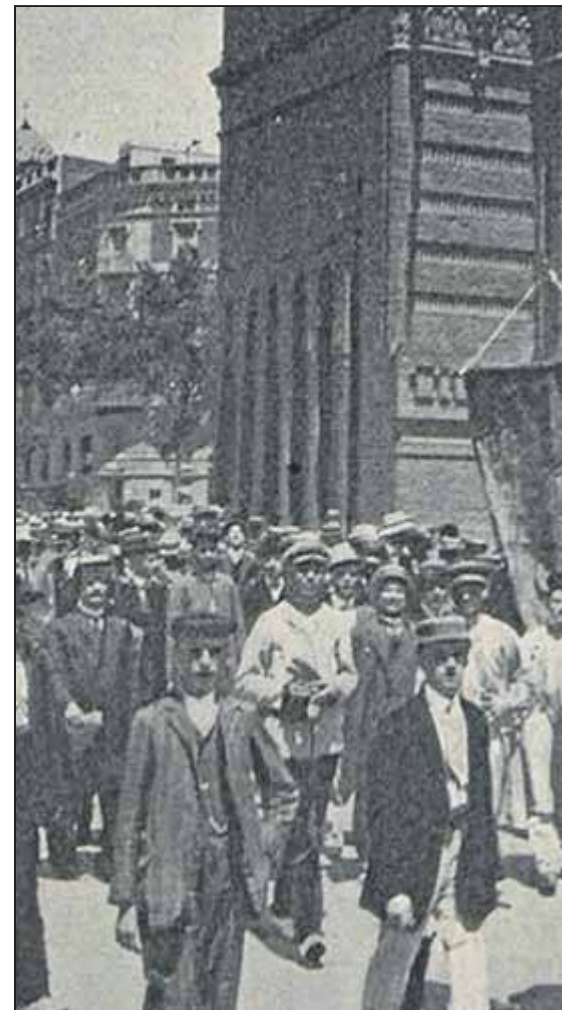
Pere Bosch i Cuenca pbosch@lrp.cat

El 13 de gener del 1901, el Teatre Principal de Barcelona es va convertir en l'escenari d'un dels primers mítings antitaurins que se celebraven al nostre país. A la tribuna d'oradors hi havia algunes personalitats de renom, entre les quals destacava l'excalcalde de Barcelona Bartomeu Robert i el diputat republicà a les Corts Tiberi Ávila. En teoria, es tractava d'un acte per reclamar la prohibició d'aquest "espectacle", però, ja fos per la presència de partidaris de la "festa" o per l'actitud d'una bona part del públic (que, en paraules d'un cronista de *La Publicitat*, estava especialment "burleta i faceciós"), la convocatòria es va convertir en una olla de grills, de manera que si no fos per les conclusions aprovades, es faria difícil treure l'entrellat de si es va tractar d'un acte contrari o d'una assemblea per conèixer el parer de la gent sobre aquesta polèmica.

La premsa de l'època va publicar cròniques antagòniques, dignes d'estudiar-se a les facultats de periodisme. Una part de la polèmica es va centrar, sorprenentment, en la llengua dels oradors. Els dies previs, algunes publicacions especulaven sobre si es parlaria en català o en castellà, i en les cròniques posteriors a l'acte, algunes publicacions feien escarni de l'esforç d'alguns conferenciant per expressar-se en castellà. El diari *El País*, per exemple, ironitzava amb el fet que "tots els oradors parlen en castellà o com a mínim ho sembla". De fet, durant tot l'acte, l'ús del castellà o el català es va convertir en un tema de controvèrsia més, que arrencava xiulets o aplaudiments de manera contradictòria. Quan va parlar el director de *La Autonomia* de Reus, per exemple, ho va fer en castellà i una veu del públic va exclamar: "Parla en català!", després de la qual cosa es va organitzar un altre rebombori. El problema no va ser només la llengua del con-

Un míting esperpèntic

El 13 de gener del 1901 es va celebrar al Teatre Principal de Barcelona un míting teòricament antitaurí, però que va derivar en un debat obert entre partidaris i detractors de les curses de braus

ferenciant, sinó el to "extremadament radical" del seu discurs, que va excitar els ànims del públic i va obligar el president de la taula, el Dr. Robert, a intervenir. La controvèrsia lingüística no es va acabar aquí. El següent conferenciant va començar a parlar en castellà i una veu del públic, novament, li va reclamar que ho fes en català. La ploma d'un redactor de *l'Heraldo de Madrid* ho explicava així: "El públic es mostra una altra vegada dividit i el tumult arriba a tal extrem que s'ha de suspendre la sessió. Tots criden al mateix temps i davant la impossibilitat de fer-se sentir i restablir l'ordre, el conferenciant es posa el barret i es disposa a abandonar la sala. Quan es restableix la calma, es reprèn la sessió i el Sr. Robert parla en català, la qual cosa provoca

Ras i curt IRENE CASELLAS @casellas_irene

La repressió política i el creixement de l'extrema dreta espanyola ens traslladen al passat, com també que, arribats a aquest punt, la ciutadania s'hagi de mobilitzar per evitar nous projectes urbanístics en una Costa Brava ja prou maltractada. Per poder lluitar pel futur, tinguem clares les prioritats del present.

L'HEMEROTECA

A l'esquerra, una manifestació contra els toros passa per sota de l'Arc de Triomf de Barcelona, el 18 de juliol del 1909. A la dreta, Tiberio Ávila amb els seus fills

LA ACTUALIDAD / MANOEL CARRETE

un nou escàndol." L'orador es justifica dient que volia parlar en castellà perquè "el ressò d'aquest míting arribi a Castella i ens entenguin" i aleshores les protestes deriven en una ovació, sobretot quan confessa que "tot i que parla en castellà, sent en català". La gent tampoc es va tranquil·litzar amb el discurs de Tiberio Ávila, que va afirmar que "l'Església condemnava" les curses de braus; una sentència que va excitar els ànims anticlericals d'alguns dels assistents i va provocar crits de "fora l'Església!" i "que torni un nou 1835!"; una referència explícita a la crema de convents d'aquell any. La part final del discurs d'Ávila va ser dantesca. Mentre intentava fer-se entendre entre xiulets i fulls que es llançaven des del galliner, el diputat va profetitzar: "El toro desapareixerà." Les mostres de reprovació i adhesió no només es van produir en funció de la llengua, sinó també quan es va donar lectura a les adhesions d'ajuntaments, partits, entitats i publicacions. Segons sembla, en el moment de llegir-se la de l'Orfeó Català es va produir "un petit rebombori i es van escoltar xiulets i aplaudiments a parts iguals".

Encara que semblava impossible, els organitzadors van aconseguir que s'aproveessin set conclusions, entre les quals hi havia la petició que les Corts prohibissin l'espectacle de braus; la limitació expressa del toreig a les dones i als menors de 25 anys; una moratòria sobre la construcció de noves places; la prohibició a les autoritats de presidir qualsevol espectacle; l'obligació d'indemnitzar els toreros que morissin o quedessin lesionats; i, finalment, que es carregués l'impost sobre les localitats i es destinessin els diners "a la instrucció pública, a les cases d'invalíds del treball o a altres atencions semblants". Com ens podem imaginar, la premsa no es va posar d'acord a l'hora de valorar l'èxit o el fracàs de la convocatòria. El diari *El Liberal*, per exemple, interpretava que l'acte havia estat un "fracàs" perquè quan va acabar "només 150 persones es van dirigir al govern civil per lliurar les conclusions". Molt probablement, el periodista hauria d'haver valorat la capacitat per superar un míting veritablement esperpèntic.

"Si no ho fas millor, cridem a don Tiberio!"

Tiberio Ávila (Viana do Bolo, 1843 - Barcelona, 1932) va ser un personatge singular. El seu biògraf, Manoel Carrete, el va definir com "un filantrop, amant de Galícia i una de les figures més transcendents de la diàspora gallega". En la seva curta etapa parlamentària a les Corts de la primera República, Ávila va posar en marxa la primera campanya antitaurina i va

arribar a tenir tal ressò popular que quan algun torero tenia una mala tarda, la gent del públic cridava: "Maleta! Si no ho fas millor, cridem a Don Tiberio!". A banda d'aquesta menció irònica, com a president de la Societat Abolicionista es va convertir en blanc de les iras

dels taurins, que li van dedicar des de caricatures fins a tota mena d'improperis.

Quan es va establir a Barcelona, no només va mantenir viva la seva passió per Galícia (de fet, va fundar el Centro Galego el 1892), sinó també la seva croada contra la que anomenava "la festa irracional". I, de fet, es va convertir en el primer president de la Lliga contra les curses de braus i en una veu destacada en tots els actes antitaurins, des del míting que es va celebrar el 13 de gener del 1901 fins la manifestació del 18 de juliol del 1909, que va aplegar més de 500 persones als carrers de Barcelona. Després de la caiguda de la República, va aconseguir plaça de professor d'anatomia i fisiologia de l'Escola Superior de Belles Arts i Indústria de Barcelona. Entre els seus alumnes, en sobresortia un que esdevindria especialment conegut: Pablo Picasso.

26N

Premis Republicans de l'Any.

Omplim el carrer i el
pati de butaques

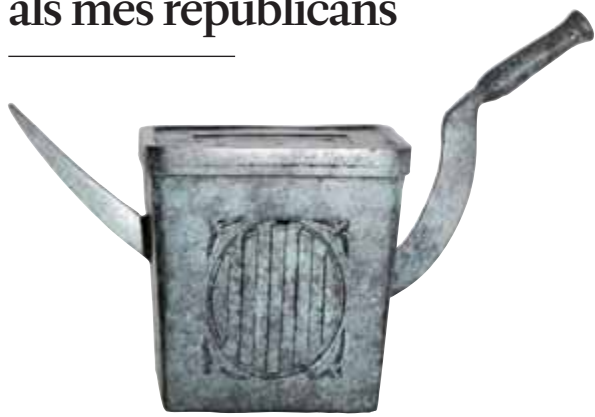
Veniu al lliurament dels
Premis Republicans de l'Any

Dilluns, 26 de novembre,
a les 20 h, a l'Auditori Palau
de Congressos de Girona

Reserveu fins a 2 invitacions
a confirmacions@lrp.cat
Aforament limitat

Us confirmarem la inscripció
per correu electrònic

No us perdeu un acte
reivindicació i agraïment
als més republicans

Entrevista a Enric Pladevall

“La falç és un símbol de fermesa”

Jaume Vidal
jvidal@elpuntavui.cat

El guardó físic que rebran els Republicans de l'Any és obra de l'artista Enric Pladevall (Vic, 1951) i es basa en l'obra que va presentar per a l'exposició *55 urnes per la llibertat*, que tenia com a inspiració les urnes de l'1-O. A més de l'urna, Pladevall va utilitzar en la seva obra un estri que també té molta força simbòlica per als catalans: la falç.

Com va anar la seva participació en l'exposició de les urnes?

Etienne Sabench, de la Catalunya Nord, membre de l'ANC de Perpinyà, em va demanar participar en l'exposició; de seguida li vaig dir que sí i el vaig ajudar a trobar algun artista més que hi volgués participar.

Va trigar molt a trobar la idea?

Em va venir gairebé immediatament. És la quarta falç que faig i totes són radicalment diferents. La primera que vaig fer va ser per a un concurs que vaig guanyar, un homenatge a la població de Cambrils per commemorar que 700 cambrilencs havien estat decapitats per les tropes borbòniques. La segona va ser un homenatge a l'Onze de Setembre. Vaig guanyar un altre concurs restringit a quatre o cinc artistes al Prat del Llobregat. L'obra s'anomena *L'arc de l'Esperança* i és un arc de 33 m amb quatre barres, quatre peces tornejades de bronze, i una mena de falç, sense ser tan explícita com la falç que he fet per a les urnes... És un arc d'esperança que entra per un cantó i surt per l'altre, instal·lat a la plaça Catalunya del Prat de Llobregat.

Vostè, a la finca de l'Olivar, a Ventalló, té un parc d'escultures on també hi ha una falç gegantina.

Sí, aquesta és la tercera. Fa 17 m de llargada, s'assembla més a una falç, però amb una visió totalment lliure del que és aquesta eina. I l'última és la de l'urna, una falç clàssica en què vaig prendre com a model les de tota la vida. La vaig forjar per adaptar-la a la mida i a l'escala de l'urna. La falç entra i surt de l'urna, que com que és transparent, permet veure la part interior.

Es va voler inspirar en el gran simbolisme que té la falç?

Sí, però no tant en l'aspecte literari del “segueu arran que la palla va cara”, com el “bon cop de falç, defensors de la terra.” El simbolisme és evident, és el himne nacional de Catalunya i té tot una representació de fermesa i lluita

CIUTADANS DEL MÓN

“Estic en contra del que es diuen ciutadans del món i dels equidistants”

EL GUARDÓ

“La falç es repeteix en la meua obra. Pel guardó he intentat trobar l'escala pertinent, que és el més difícil de trobar en una escultura”

Enric Pladevall, amb el trofeu dels Premis Republicans de l'Any

JOAN SABATER

per defensar els nostres drets.

Va intercanviar idees per fer l'urna?

No, però sí complicitats. Tinc a prop artistes amics amb qui clarament compartim aquesta lluita.

Trobar l'escala adequada per al guardó dels Premis Republicans de l'Any li deu haver representat un nou repte?

Evidentment, he hagut de fer una adaptació de l'original de l'exposició a una dimensió de premi. En aquest sentit, però, no ha estat cap problema, l'he fet a escala. L'urna és gairebé la mateixa i la falç, també. Trobar l'escala és el més difícil que hi ha en el camp de l'escultura. Cada objecte necessita l'escala adequada a l'espai en què s'integra, i és clar que en un trofeu no pots fer determinades escales.

A banda d'aquesta implicació en l'exposició vostè com a persona i artista ha estat implicat en tot el procés.

L'any 2014, juntament amb tres artistes més, Jaume Ribes, Salvador Juanpera i Pedro Mata Saralegui, vam signar un manifest i vam aconseguir que 420 artistes més el signessin. Vam ser el pri-

mer col·lectiu del món cultural que es va manifestar clarament pel dret a decidir. No sé si en aquell moment hauríem estat el mateix nombre de signants si la reclamació hagués estat per la independència, però crec que un bon nombre hi hauria estat a favor.

Creu que la implicació del món de la cultura en el procés ha estat prou convincent?

Crec que en general hi ha hagut moltes absències i pocs posicionaments. Una cosa ha estat mostrar-se a favor del dret a decidir, i una altra a favor de la independència. Per la independència baixa el nombre de persones disposades a donar el seu nom i a arriscar-se i lluitar. Tanmateix, crec que no ens podem queixar. En el món de les arts plàstiques i de la música, almenys, hi ha hagut artistes que han pres posició. Penso en Jordi Savall, en Colita, en gent que s'ha posicionat clarament, tot i que també hi ha hagut absències. I no entenc per què. Penso que actualment posicionar-se en nom de la democràcia hauria d'abastar un 90% dels col·lectius culturals. Si la gent de la cultura no defensa això, no sé què ha

de defensar. Evidentment, estic en contra de les equidistàncies i dels que són ciutadans del món, que n'hi ha uns quants, perquè parlem una llengua i pertanyem a una cultura, i el nostre país i la nostra llengua pateixen un intent de genocidi des de fa segles.

El món de l'art seria diferent en una Catalunya independent?

Jo tinc molta confiança que en una Catalunya independent tot seria diferent, perquè el país podria disposar de més recursos que ara. I també canviaria la manera de fer. Una Catalunya independent podria fer una llei –espero que un dia arribi–, de mecenatge en l'àmbit europeu, com a mínim com la francesa, en què la desgravació és del 60% –a Espanya és del 35%–. El fet de no poder utilitzar els nostres recursos ens limita. Una altra cosa és la creativitat, això no variaria gens, els actors participants de la creativitat no serien millors ni pitjors. Pel sol fet de ser català no crec que s'hagi de ser millor que un altre. Totes les cultures són defensables i productives des del punt de vista creatiu. El que sí que tindríem seria més possibilitats.

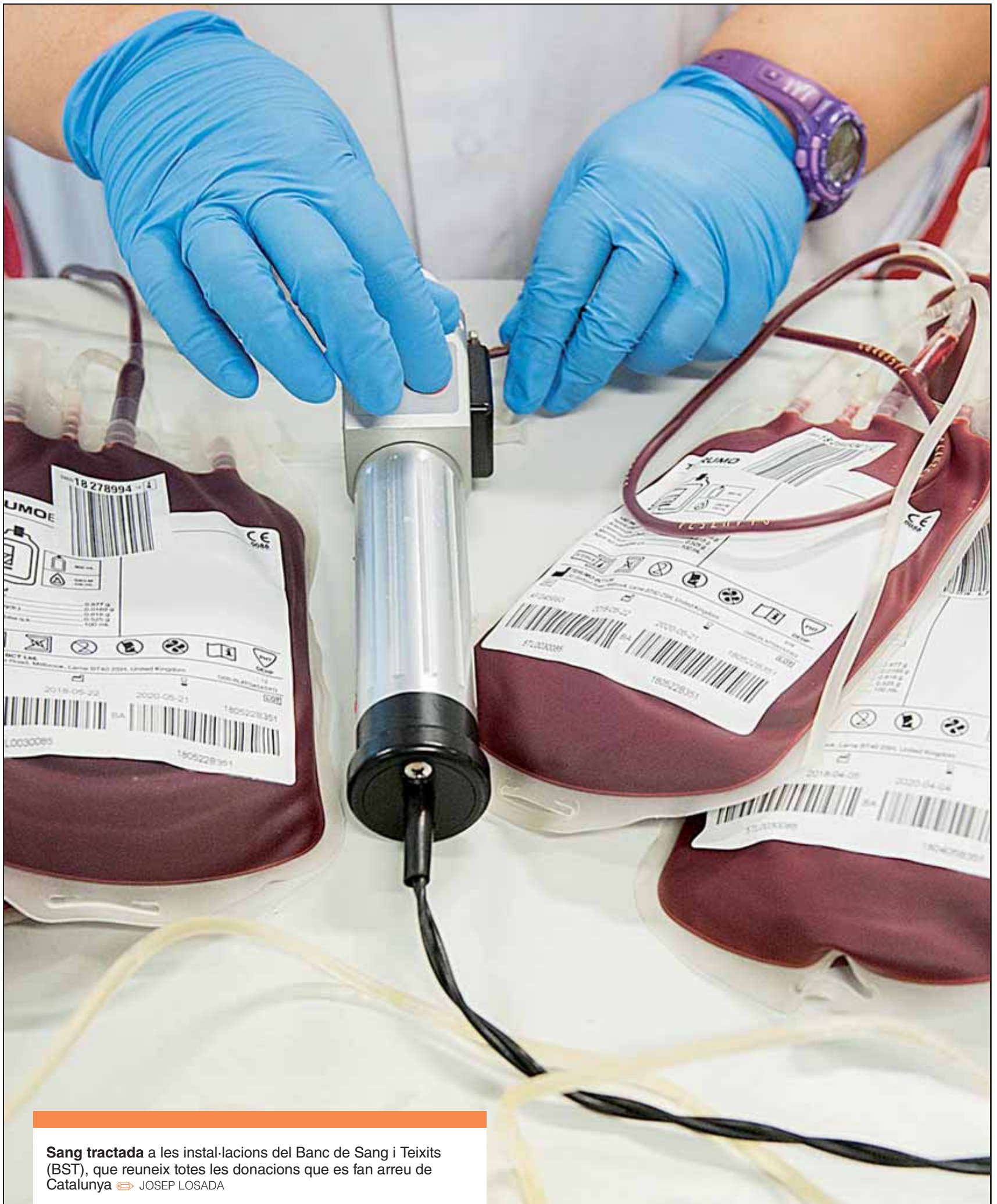
MÓN DE LA CULTURA

“Crec que hi ha hagut pocs posicionaments a favor del procés i moltes absències”

CREATIVITAT

“En una Catalunya independent seríem igual de creatius, però amb més recursos”

DOSSIER

Sang tractada a les instal·lacions del Banc de Sang i Teixits (BST), que reuneix totes les donacions que es fan arreu de Catalunya ➡ JOSEP LOSADA

Bancs humans

TERESA MÁRQUEZ
mtmarquez@lrp.cat

“Som el banc dels tresors biològics.” Així presenta el Banc de Sang i Teixits (BST) el seu director assistencial, Enric Contreras. És una definició molt encertada, en tant que, al contrari de les entitats d'estalvis tan criticades i del tot deshumanitzades en els darrers temps, aquest banc sí que dona uns interessos altíssims i es preocupa de debò pels seus clients més enllà de si tenen diners o no. I és que el seu preciós fons no l'omple només la sang i els teixits, sinó també el cordó umbilical i la llet materna. Aquest servei públic es troba centralitzat en un únic edifici des del 2010, ubicat al barri del Poblenou de Barcelona, al conegut com a districte 22@. Al BST, hi treballen 650 professionals repartits arreu de Catalunya, i l'espai a la capital catalana va ser batejat amb el nom de Frederic Duran i Jordà, un metge barceloní poc conegut però imprescindible en el sector perquè va ser el creador del primer servei de transfusió de sang del món a la Barcelona bèl·lica del 1936.

L'estructura del BST va néixer el 1995. Fins llavors, a Catalunya cada centre hospitalari organitzava i gestionava el seu banc de sang per afrontar les pròpies necessitats. Da-

Hi ha un edifici al Poblenou de Barcelona que centralitza un fons amb un valor incalculable integrat per les donacions de sang, teixits, cordó umbilical i llet materna que fan els catalans de manera altruista. El Banc de Sang i Teixits és un servei públic que aporta un material de primera per millorar la salut de les persones

vant l'evidència que calia fer un pas endavant per optimitzar el servei es va crear l'organisme, primer a l'Hospital de la Vall d'Hebron i posteriorment a la seu actual, des d'on se centralitza tota la recaptació que es fa a tots els punts de Catalunya. L'edifici, a més, també acull, entre d'altres, l'Organització Catalana de Trasplantaments (OCATT), la Federació Catalana de Donants de Sang i l'European Bone Marrow Transplantation Group, una societat científica que agrupa professionals que fan trasplantament de medul·la òssia.

NO ABAIXAR LA GUÀRDIA

“D'entrada, les persones no naixem amb la necessitat de ser donants i cal anar recordant periòdicament que ens cal que l'acció es mantingui activa”, assenyala Enric Contreras, que admet que la informació continuada i les campanyes puntuals de donació s'han i s'hauran de continuar “i adaptar als nous temps i a les característiques dels ciutadans”. En aquest sentit, cal seguir captant noves aportacions “especialment entre els joves, que no se senten cridats a fer el gest, perquè cal un relleu generacional”. De fet, el director assistencial del BST calcula en uns 4,5 milions els catalans que poden, *a priori*, ser donants de sang. D'aquests, només s'estiren a la llitera uns 200.000. “Hi ha marge per avançar, però també és cert que

amb 1.000 donacions diàries es poden satisfer els nivells de demanda immediata”, assenyala, i destaca que “la societat catalana, en casos d'excepció com catàstrofes, accidents i atemptats ha respost en massa a la petició de sang”.

El perfil del donant és molt variat, però es compleixen certs patrons com ara que malgrat que les dones hi participen més, el fet que els homes puguin donar una vegada més a l'any equilibra la balança. “Hi ha tres tipus bàsics de donants: aquell que ho és per convenciment, aquell que ho ha vist a casa i ho repeteix i aquell que ha viscut una experiència pròpia o propera on s'ha necessitat sang i es decideix a col·laborar”, considera el metge. Malauradament, al costat dels arguments, que sonen a excusa o potser no tant, que la gent repeteix com un mantra per no fer-se donant –tenir por de les agulles, marejar-se o desmaiar-se durant l'extracció o no tenir temps– s'afegeixen altres condicionants que poden perjudicar les donacions: una climatologia adversa i els dies de festa. “Les festes intersetmanals ens són molt perjudicials, igual que les vacances d'estiu i el període de Nadal i Cap d'Any, en què haurem de fer una crida específica als donants de plasma perquè segur que ens farà falta”, precisa Contreras. La proposta com a regal de festes és insuperable!

DOSSIER **BANCS HUMANS**

Un petit gest que pot salvar tres vides

 TERESA MÁRQUEZ
mtmarquez@lrp.cat

De moment, malgrat els avenços reals en el camp de la medicina i la investigació, la sang no es pot fabricar. Davant una realitat tan tossuda, avui dia l'única manera de garantir reserves d'aquest preuat material per afrontar tant les demandes per malalties com per accidents és a través de les donacions. Catalunya és una de les zones d'arreu de l'Estat amb una resposta més elevada pel que fa a les donacions de sang, però no sempre és suficient, i de manera periòdica, normalment a través de campanyes que busquen la complicitat i sobretot la reacció de la ciutadania, s'ha de recordar a tothom que un petit gest pot arribar a salvar tres vides. I per què tres? Perquè de cada bossa que s'extreu al donant en sortiran tres compostos que es poden utilitzar per tractar tres malalts diferents. "Tota la sang que es recull a Catalunya ens arriba a nosaltres, que la processem i n'extraïem els glòbuls vermells, les plaquetes i el plasma", especifica el director assistencial del Banc de Sang i Teixits (BST). Els glòbuls blancs o leucòcits inicialment es descarten, tot i que en determinades ocasions es podran utilitzar per a tractaments molt concrets i específics.

La sang, com a material biològic que és, té un temps de caducitat curt per a les plaquetes, de només 5 dies, i no excessivament llarg per als glòbuls vermells, de 42 dies. El plasma congelat es podrà guardar un màxim de tres anys. Un cop tractada, els components de la sang es conserven a diferents temperatures i ja estan a punt per ser enviats, principalment, als hospitals que els necessiten. "No serveix de res acumular sang si aquesta no té sortida per la demanda que hi ha, i seria imperdonable haver de llençar-ne per excés", explica el responsable del servei. Per aquest motiu, habitualment amb 1.000 donacions al dia es manté l'equilibri desitjat i es garanteixen les reserves per a

DONACIÓ DE SANG

Ser major d'edat, pesar més de 50 kg i estar bé de salut són les condicions bàsiques per poder ser donant de sang. Això i ser una persona compromesa amb valors com el civisme i la solidaritat

deu dies, que els especialistes consideren que és la situació idònia per no haver de patir.

Un cop superat el primer pas de la separació de components, la sang es classifica segons el seu grup. "N'hi ha uns 400, però els més habituals i coneguts són els del grup ABO que es reparteixen entre Rh positiu o negatiu", comenta Contreras. Conèixer el grup sanguini pot semblar una curiositat sense gaire importància per al gran públic, explica el responsable del BST, perquè en cas de necessitar una transfusió se li determinarà prèviament al pacient. "Pren més importància en el cas de les embarassades quan el seu grup és diferent al del seu nadó i pot portar problemes de compatibilitat", assenyala.

A L'ABAST DE TOTHOM

En els criteris per ser donant de sang es poden veure identificats la majoria dels ciutadans. Els requisits bàsics són tenir entre 18 i 70 anys, pesar més de 50 quilos, tenir bona salut i no estar embarassada. A partir d'aquest primer sedàs, els opositors a donants hauran de respondre un qüestionari més específic i una minienquesta del metge responsable, que també li mirarà la pressió i el nivell d'hemoglobina. "En cada extracció recollim 450 cc de sang, que la persona tornarà a recuperar entre quatre i cinc hores després", afirma Enric Contreras, que repeteix amb una paciència pedagògica digna d'elogi: "Donar sang no podem dir que és un benefici per a la salut individual, però afirmem rotundament que ho és per a la salut col·lectiva."

La freqüència amb què es poden fer donacions també és una de les preguntes més habituals que reben els tècnics del BST. És una qüestió simple de sexe: els homes en poden donar quatre cops l'any, un cop cada tres mesos, i les dones només tres "perquè per constitució tenen el nivell d'hemoglobina més baix". En els dos casos sempre s'haurà d'esperar un mínim de dos mesos entre extrac-

42

dies. Els glòbuls vermells es conserven 6 setmanes, mentre que el plasma pot durar 3 anys congelat i les plaquetes només 5 dies.

450

cc. En cada donació s'extreu aquesta quantitat en una bossa individual. Els homes poden donar sang 4 cops l'any i les dones només 3.

70

anys. És l'edat màxima per ser donant de sang. La mínima, 18. L'any 2017 es van fer un total de 248.027 donacions de sang a Catalunya

ció i extracció. Les donacions tant als hospitals habilitats com a les unitats mòbils que viatgen pel territori no s'allarga més de 20 minuts. "I per als més aprensius, cal recordar que ara només hi ha una punxada, perquè hem eliminat la que es feia prèviament al dit per comprovar el nivell d'hemoglobina", afegeix el responsable del BST.

Enric Contreras, amb un alt grau d'optimisme, enumera una llarga llista de motius pels quals una persona

EQUILIBRI

"No serveix de res acumular sang si no té sortida per la demanda"

Donació de sang a la catedral de Tarragona, el juny passat EVA GARCIA

es pot decidir a ser donant. Destaquen aquells en què les xifres són prou aclaridores, com ara que una de cada deu persones que entra en un hospital necessitarà una transfusió. “La meitat dels receptors de glòbuls vermells seran pacients quirúrgics, inclosos els provocats per accidents, i l'altra meitat els rebran malalts, en especial els afectats de càncer, que no en poden produir prou”, concreta. Mentre el primer grup, amb els avenços propis de la medicina i gràcies a la millora de les tècniques quirúrgiques, ha aconseguit reduir en part la quantitat de sang que necessitava per a les intervencions, el segon grup, en què es troben habitualment pacients de més edat, s'ha incrementat gràcies a l'esperança de vida.

Pel que fa als receptors de plaquetes, els més nombrosos també són els malalts de càncer “que han d'estar

FUTUR

“Estem avançant per poder arribar a fabricar sang en un laboratori”

sotmesos a tractaments molt agressius que els afecten directament la producció d'aquest component sanguini”. Finalment, la indicació principal del plasma és la de garantir una correcta coagulació de la sang, demanda habitual en casos com els accidents de trànsit.

UN PAS MÉS ENLLÀ

Si les donacions de sang ja no ens són estranyes des de fa molts anys, n'hi ha d'altres que encara es practiquen

Una sang amb qualitat extra

Francisca Antúnez fa uns quatre anys que forma part d'un reduït grup de donants catalans, només n'hi ha 38, que tenen un tipus molt poc freqüent de plaquetes a la sang, les HPA1a. “Vaig començar com a donant de sang de ben jove, amb el meu marit, i després ens en vam fer de plasma i plaquetes”, recorda. Una anàlisi va descobrir la peculiaritat de la seva sang, i des del BST li van demanar si es volia fer donant només de plaque-

tes. “Vaig acceptar i ara hi vaig un cop al mes, perquè hem de fer torns per garantir que sempre hi hagi reserves de les HPA1a perquè es puguin fer transfusions”, assenyala. Aquestes plaquetes s'utilitzen en els casos en què els nadons tenen la sang incompatible amb la de la seva mare i requereixen d'una intervenció immediata. “Per mi aquest compromís mensual no representa cap problema ni molèstia, perquè veig que amb només un gest puc ajudar a salvar la vida d'un infant.” Antúnez, ajudant de cuina i mare d'una filla de 15 anys, va més enllà i considera la donació de sang “un deure moral amb el qual molta més gent hauria d'estar compromesa”. Acumula més de cent donacions entre sang, plasma i plaquetes: “I n'aniré sumant moltes més mentre me l'acceptin, perquè em fa sentir bé.”

minoritàriament. Es tracta de les extraccions específiques de plaquetes. Per aconseguir una bossa de transfusió de plaquetes cal haver tractat com a mínim cinc bosses de sang de donacions. “El fet que sigui el component amb una caducitat més curta obliga a disposar d'una bossa de donants específics, en especial per a aquelles èpoques on s'esgoten les reserves”, comenta el doctor Contreras. A Catalunya hi ha una llista d'uns 1.000 donants actius de plaquetes que poden donar resposta a la demanda habitual. Han de tenir entre 18 i 65 anys, també pesar més de 50 kg i estar bé de salut, a banda de disposar del nivell de plaquetes que es considera normal, per sobre de les 150.000. Les donacions poden ser molt més seguides, una cada quinze dies i fins a 24 vegades l'any. També cal concertar cita prèvia en un hospital, perquè la donació s'allarga unes dues hores. “La persona es connecta a una màquina que li centrifuga la sang, li treu les plaquetes i li retorna la resta de components”, diu el metge.

En el cas de la medul·la òssia, a principis d'any es va reduir en quinze anys l'edat màxima dels donats, que ara se situa en els 40 anys “en tant que els resultats dels trasplantaments són millors amb donants més joves”. A Catalunya es van comptabilitzar 43.249 donants el 2017, un 16,5% més que l'any anterior. La Fundació Josep Carreras gestiona el Registre Espanyol de Donants de Medul·la Òssia (REDMO) i el BST hi col·labora fent promoció. Segons Enric Contreras, el donant ideal de medul·la òssia és un home de 18 a 35 anys. “Quan es manifesta la voluntat de ser donant a aquest se li extreu una mostra de sang que queda registrada en espera que hi hagi un malalt que sigui compatible”, exposa, i afegeix que en cas de coincidència el donant s'haurà de sotmetre a un procediment que pot comportar ingrés hospitalari en alguns casos. Habitualment el receptor de medul·la òssia pot necessitar una segona donació al llarg del temps i per aquest motiu el donant compatible es reserva i queda cancel·lat per a altres casos.

El responsable del BST afirma que la fabricació de sang en un laboratori continua sent l'assignatura pendent: “Estem avançant per aconseguir-ho i segur que arribarà el dia, però parlem d'un líquid biològic extremadament complex”, admet. Tot i això, crear glòbuls vermells a partir de cèl·lules mare ja s'ha aconseguit. És un primer pas, petit però important.

DOSSIER **BANCS HUMANS**

Alimentar el nadó d'una altra mare

 TERESA MÁRQUEZ
mtmarquez@lrp.cat

D L'arribada al món d'un infant prematur genera a les mares una angoixa que es veu agreujada si s'hi afegeix la impossibilitat de poder alletar el seu fill des del primer moment. Davant d'aquesta situació, el camí més fàcil és recórrer al Banc de Llet Materna, un servei que va néixer el 2011 i que es nodreix de les aportacions que fan altres mares lactants que han decidit donar una segona oportunitat a la llet que els sobra. "El projecte es va gestar a partir de les demandes de les unitats de neonatals dels hospitals que havien de garantir la millor alimentació per als prematurs en situació de risc", assenyala la responsable del Banc de Llet, Vanessa Pleguezuelos que recorda que, prèviament a la posada en marxa del centre, hi va haver una primera experiència amb llet arribada des de Mallorca. Les illes Balears van inaugurar el 2001 el primer Banc de Llet Materna de l'Estat. Prop de cent anys abans, el 1909, va néixer a Viena el primer del món.

Actualment, el servei treballa amb tots els hospitals catalans i pot atendre les demandes que se'n deriven. "Cobrim totes les peticions, però també és cert que les aportacions de les mares no ho són per sempre, es concentren en un moment molt concret de la seva vida i, per tant, hi ha la necessitat d'anar augmentant el nombre de donants cada any", precisa Pleguezuelos. Les aportacions creixen cada any. Segons les darreres dades comparatives n'hi va haver 619 l'any 2016 i 622 durant el 2017, amb una mitjana de 4,2 litres per mare i un total de 1.348 litres l'any passat. Des que es va posar en marxa el Banc

DONACIÓ DE LLET MATERNA

El Banc de Llet es nodreix gràcies a mares lactants que hi aporten la llet que els sobra, que anirà destinada a alimentar infants prematurs de baix pes

3.000

nadons prematurs. És la xifra d'infants que es van beneficiar de les aportacions del Banc de Llet durant l'any passat.

622

donees. És el nombre de mares que van col·laborar amb el servei el 2017 aportant els excedents de la seva llet.

1.348

litres. És la quantitat recollida el 2017, amb una mitjana de 4,2 litres per donant, un 20% més que el 2016.

Un nadó prematur, alimentat amb llet materna

de Llet hi ha hagut prop de 2.000 mares que l'han nodrit i se n'han beneficiat gairebé 3.000 nadons prematurs. Actualment, tal com precisa la responsable del servei, hi ha una seixantena de mares actives que tenen una mitjana de 35 anys. "Les noves donants ens arriben des de diversos àmbits, com a resposta a les campanyes habituals, a través del boca-orella o després d'haver passat o de conèixer una experiència que els ha permès saber com funciona el Banc", assenyala la metgessa.

QUI, COM I QUAN

Es recomana a les mares donants que facin efectiva la seva aportació quan ja s'hagi normalitzat la lactància del seu fill. "Recomanem unes setmanes a casa d'adaptació a la nova situació i els fem saber que la donació s'haurà de ser abans que faci un any que s'estigui alletant", comenta Vanessa Pleguezuelos. En aquest sentit, des del centre es destaca que en els casos en què és més recomanable la donació és quan la mare té una producció de llet que supera de llarg la demanda del seu

nadó. "La lactància ha de ser plaent i eficaç i és millor extreure's llet diverses vegades al dia per estimular la producció que molta quantitat en una sola extracció", concreta l'experta en lactància Alba Padró en el blog del BST.

Un cop presa la decisió, la mare s'ha de posar en contacte amb algun dels centres adscrits al Banc de Sang i Teixits. Allà li faran una anàlisi de sang per determinar que tot està correcte i li facilitaran un *kit* amb un tirallet i els pots per guardar el líquid. Quan se l'ha extret, la llet s'ha de guardar al congelador i quan s'han omplert els pots, tècnics del servei passen a recollir-la per casa. "Les mares aporten la quantitat de llet que volen, no hi ha un límit i depèn

DEMANDA

"L'aportació és puntual i cal anar augmentant les donants cada any"

Més de 200 litres de llet

Paula Carrillo va tenir bessonada el febrer del 2016 i malgrat que van néixer prematurament, els va poder alletar de seguida. A la unitat de neonats de l'Hospital de Sant Pau, on van haver d'estar unes quatre setmanes, va rebre informació sobre les donacions al Banc de Llet. "Quan vaig veure que en tenia suficient per a ells i que me'n sobrava no vaig dubtar a fer-me donant", explica, i afegeix: "Vaig entrar fàcilment en la dinàmica de donar el pit als meus fills i, un cop satisfets, extreure'm la llet i posar-la als pots." De fet, la Paula ocupa fins ara el primer lloc pel que fa a quantitat de llet donada amb 202 litres. "Hi va haver mesos que omplia fins a vuit pots

fàcil de digerir i facilita la recuperació intestinal". "Hem de tenir en compte que es tracta d'infants que tenen tant el sistema digestiu com l'immunològic encara poc desenvolupat, i l'aportació de llet actua com un tractament, com una defensa", manté.

El consum de llet materna disminueix les infeccions generalitzades greus i combat les necrosis intestinals. "És un producte que conté proteïnes, anticossos i greixos que garanteixen el creixement i protegeixen el lactant de les malalties més freqüents, com ara la diarrea i la pneumònia", afegeix la doctora. En tot cas, "la llet materna facilitada pel Banc sempre se subministra sota prescripció mèdica en un entorn hospitalari". Vanessa Pleguezuelos constata que les mares més conscienciades amb la feina que es fa al Banc de Llet són les que han tingut infants prematurs.

"Han experimentat directament els beneficis de disposar del servei i moltes es mostren disposades a tornar el favor a altres dones que passaran pel mateix", assenyala. En aquest sentit, també hi ha un índex molt elevat de mares col·laboradores repetidores que ho viuen com una experiència molt gratificant.

COMPROMÍS FERM

Atesa la necessitat que la llet que arribi al centre sigui òptima, la donació està contraindicada en casos com ara el consum de determinats medicaments, drogues i altres tòxics per part de la mare; que aquesta pateixi alguna malaltia crònica com ara VIH o hepatitis B o C o que sigui consumidora de tabac o d'alcohol. "També demanem a les mares que informin en cas

que hagin de passar per alguna intervenció quirúrgica, es vacunin o pateixin alguna malaltia aguda o infecciosa", afegeix.

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) recomana l'al·letament matern, com a mínim, en els primers sis mesos de vida de l'infant, tant pels beneficis comprovats que li pot aportar com pel vincle emocional que s'estableix amb la mare. Precisament, també és un vincle el que apareix entre les donants i els infants receptors i les seves famílies. Amb l'objectiu de compartir experiències i promoure les donacions, el 18 de maig del 2014 es va celebrar la 1a Trobada de Germans de Llet, coincidint amb la commemoració del Dia Mundial del Donant de Llet, una reunió que s'ha anat repetint.

al dia", recorda. Un cop els seus fills, en Roc i la Fiona, van fer els 2 anys, la Paula va deixar de ser donant. "Encara avui els dono el pit, però no tan sovint i no m'hi podria dedicar com abans", assenyala, i afirma sense embuts: "Em fa feliç haver pogut ajudar mares que ho necessitaven."

de la producció de cada una", assegura la responsable del Banc de Llet. Les estadístiques revelen que les mares comencen a ser donants quan el seu fill té entre dos i tres mesos de vida i que allarguen l'aportació fins als sis mesos. És també la dona la que decideix posar punt final a l'experiència quan ho creu convenient o quan les circumstàncies li impedeixen continuar.

La llet congelada, a -25°, arriba a les instal·lacions del centre i allà es descongela i s'analitza per garantir que compleixi el nivell nutricional establert i per descartar la presència de qualsevol tipus de patògen. Precisament, una de les principals dificultats amb què han de lluitar des del centre és amb la presència d'un bacteri, el *Bacillus cereus* (BC) que pot contaminar la llet i la pot fer inservible, atès que podria afectar directament el fràgil sistema immunològic dels receptors. Un estudi finalitzat aquest any entre totes les donants ha recomanat extreure la higiene a l'hora d'extreure's la llet i intensificar la prevenció, amb mesures com, entre d'altres, descartar l'ús dels draps

de cuina en què és freqüent la presència del bacteri.

Un cop garantit que la llet donada es troba en òptimes condicions, es pasteuritza al laboratori i es torna a congelar a -80° per allargar la caducitat fins a un any.

Des del centre es distribueix a les unitats de neonatals dels hospi-

ÈXIT

Hi ha un índex molt elevat de mares col·laboradores que repeteixen

tals. Els beneficiaris són nadons prematurs extrems, és a dir, els que pesen menys d'1,5 kg i/o tenen 32 setmanes o menys. També es pot utilitzar en nadons prematurs amb risc de malaltia digestiva o intestinal i dèficit immunitari. I, finalment, en nadons després de cirurgies de l'aparell digestiu, "ja que aquesta llet és més

DOSSIER **BANCS HUMANS**

Quan de la mort en pot sortir molta vida

 TERESA MÁRQUEZ
mtmarquez@lrp.cat

La donació de teixits és el menys conegut dels serveis que ofereix el Banc de Sang i Teixits (BST), però cada dia cinc persones a Catalunya reben material de donants. Considerat el germà petit de la donació d'òrgans, també és, i amb notable diferència, aquell que permet beneficiar un nombre més gran de persones gràcies a les aportacions que pot oferir un sol cos mort. Fins a un centenar de receptors podran millorar la seva vida gràcies a la segona oportunitat que es podran donar a les còrnies, les vàlvules del cor, la pell, els tendons, els ossos i les artèries. "L'ús de teixits provinents de persones mortes fa molts anys que existeix, i el primer banc de còrnies que es va crear a Europa va ser el de la Fundació Barraquer", puntualitza la doctora Anna Villarodona, subdirectora del Banc de Teixits. Inicialment, cada hospital resolvia les demandes en l'àmbit local, amb totes les limitacions que això suposava, i l'arribada d'un espai que centralitzava tant el material com les peticions "va facilitar molt la feina". En un primer moment, tal com passa amb la resta de donants, la gran majoria de la gent pot donar teixits. Només en els supòsits que la persona hagi patit càncer de la sang, VIH o hepatitis B o C queda descartada.

"Som plenament conscients que la donació de teixits, en tractar-se de la cessió d'una persona morta, no es realitza en les mateixes condicions que ho fa un donant viu i s'ha de resoldre poc després de la defunció davant d'una família que està passant un dol", explica la doctora. La llei estableix que qualsevol persona és un donant potencial, a excepció d'aquelles que en vida s'hagin manifestat en contra de les donacions. "Sempre és recomanable que el donant hagi informat prèviament de la seva decisió a la família i als amics més propers, perquè el professional s'adreçarà al

DONACIÓ DE TEIXITS

Més de 100 persones es poden beneficiar de l'aportació de teixits d'un mateix cos, malgrat que aquest servei encara avui és el gran desconegut. L'any passat es va superar la xifra de 3.300 receptors

24

hores. Un equip mèdic de guàrdia es desplaça durant tot el dia als hospitals on hi ha un possible donant de teixits.

1.633

còrnies. L'any 2017 es van utilitzar aquesta quantitat de còrnies per a trasplantaments, i juntament amb les vàlvules del cor són els teixits que acumulen més dèficit de donacions.

5

persones. Aquest és el nombre de pacients que cada dia reben teixit de donants a Catalunya per millorar la seva salut. El 2017 se'n van beneficiar més de 3.300 receptors

cercle més íntim del difunt per informar-los de tot el procés", diu Villarodona. En aquest sentit, des de l'Organització Catalana de Trasplantaments es facilita un document acreditatiu, un carnet de donant tant d'òrgans com de teixits, que es recomana portar a sobre amb la documentació personal.

COM FUNCIONA?

Quan un pacient mor en un hospital i és considerat un donant potencial es posa en marxa el protocol que activa un equip mèdic de guàrdia especialitzat del BST que treballa les 24 hores del dia. "El temps d'actuació està molt marcat i els tècnics es traslladen al centre, on s'encarreguen de l'extracció i del transport posterior a la seu central, on s'analitzen i es processen", enumera Anna Villarodona. La doctora recorda que perquè la donació sigui efectiva la mort ha d'haver esdevingut per aturada cardiorespiratòria dins o fora de l'hospital. "Els teixits es poden extreure fins a 24 hores després de la mort del pacient i es congelen a temperatures diferents en nitrogen líquid per poder ser utilitzats en condicions òptimes quan arribi el moment", assenyala. Villarodona afegeix que l'equip desplaçat treballa en les mateixes condicions estèrils de quiròfan "i amb el mateix respecte envers el cos perquè pugui estar a punt per continuar amb el ritus funerari previst". La donació en cap cas allarga el termini fixat per a l'enterrament o la incineració.

Una figura clau en tot aquest procés és la del coordinador de trasplantaments. Aquest tècnic del BST és l'encarregat de contactar amb la família, de resoldre els seus dubtes i assessorar-la i de supervisar que tot el camí fins al trasplantament segueix el guió previst.

Les aportacions de teixits han augmentat en el darrer any un 10% gràcies a l'acord establert amb l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (IMLFCF). Des del

BST es va habilitar un quiròfan a les instal·lacions del Servei de Patologia Forense de la Ciutat de la Justícia de Barcelona i l'Hospitalet des d'on treballen els tècnics del Banc. El perfil del donant, en aquest cas, és el d'un

ACTUACIÓ

"Els teixits es poden extreure fins a 24 hores després de la mort"

MÉS DEMANDA

"Hi ha dèficit de donacions de còrnia i de vàlvules cardíques"

home de 57 anys mort per accident o per malaltia cardíaca i uns deu anys més jove que els donants que provenen de l'àmbit hospitalari. "L'Institut va començar amb les donacions de còrnies i, posteriorment, s'hi han afegit els altres teixits que s'obtenen

Un tècnic manipula teixit d'un donant mort abans de conservar-lo ➔ BST

Cartílag fresc, l'única solució

Georgina Serrano, estudiant d'un grau d'infermeria, va començar a patir dolors constants al genoll quan el flexionava. Tenia 15 anys quan va rebre el diagnòstic: osteocondritis dissecant. "El metge em va dir que l'os de sota del cartílag no rebia sang, que era com si fos mort", explica. Va haver de passar per la sala d'operacions fins a cinc vegades. "Primer ho van provar amb un trasplantament del meu propi os, però no va funcionar", recor-

sempre amb el consentiment familiar i, un cop obtingut, amb l'autorització del jutge corresponent", insisteix la doctora.

QUI SE'N BENEFICIA?

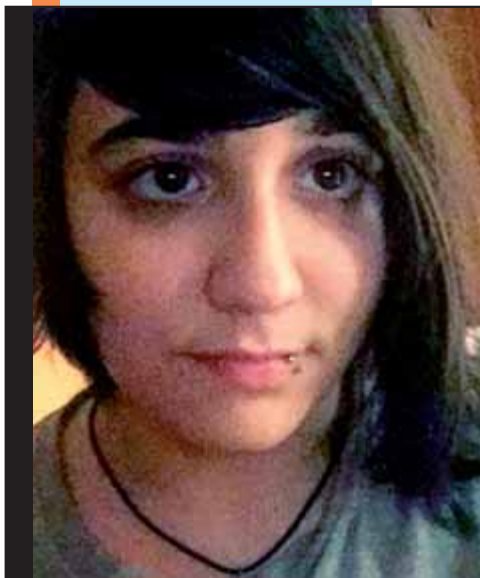
Els teixits més utilitzats són els ossos, els lligaments i els tendons que, entre d'altres, es fan servir com a recanvis de pròtesis de maluc i de genoll quan hi ha desgast, per millorar la qualitat de vida de gent gran que pateix osteoporosi, per reconstruir els lligaments i el menisc i per actuar contra els tumors ossis. "Aquests són els més habituals, però hi ha altres especialitats com la ginecologia i la cirurgia plàstica en què el teixit muscoloesquelètic també té recorregut", comenta la subdirectora del Banc de Teixits.

Per la pell hi ha una gran demanda, sobretot a les unitats de cremats, i des del BST es distribueix el 100% d'aquest teixit arreu de Catalunya. Pel que fa a les donacions d'artèries, serveixen per suplir aquest teixit en casos d'obstrucció.

Les donacions de còrnies i de vàlvules cardíaques encara avui són deficitàries "perquè sobretot de les primeres hi ha una demanda molt gran". L'any passat, el BST va distribuir 1.633 còrnies. "La tècnica quirúrgica ha evolucionat

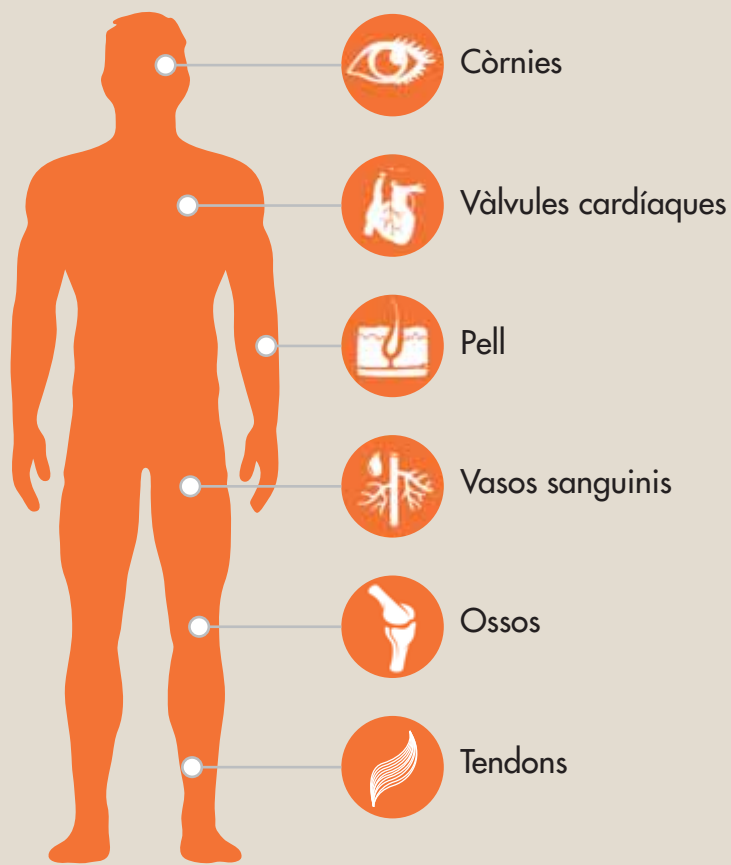
notablement i ara es fan trasplantaments només de la part lesionada de la còrnia, però són necessaris donants més joves que garanteixin més qualitat de visió", exposa la doctora, que destaca que a banda dels teixits més comuns "el Banc també rep peticions més concretes d'altres teixits per a pacients amb altres tipus de malalties, com ara una clavícula o part d'una mandíbula".

Paral·lelament, els avenços en el camp de les donacions de teixits continuen. Fa poc més d'un any es va realitzar amb èxit el primer trasplantament de cartílag fresc a càrrec de l'especialista en lesions complexes de genoll (ICATME-Hospital Universitari Quirón Dexeus i Hospital de la Santa Creu i Sant Pau), el doctor Pablo Gelber, que va intervenir per resoldre una lesió greu i evitar la col·locació d'una pròtesi en un pacient jove. "Afortunadament, la investigació ens permet i ens continuarà permetent en un futur trobar noves aplicacions a les donacions de teixits", assenyala la doctora Villarodona, que assegura: "Els assajos, els projectes de recerca i les teràpies cel·lulars ens obren més escenaris que ampliaran les possibilitats d'ajudar més persones malaltes."

da. "Després ho van intentar amb teixit congelat d'un donant del banc", precisa. Va haver de passar tres mesos sense doblegar la cama i sense caminar. Malauradament, un temps després el dolor va tornar a aparèixer "perquè la malaltia també havia tornat i, a més, havia afectat més el cartílag". El desembre de l'any passat, en una darrera intervenció, se li va implantar cartílag fresc. "El canvi va ser brutal, perquè en tres dies ja doblegava el genoll sense dolor i ara puc fer vida normal i puc caminar i ballar sense problemes", explica. La Georgina destaca que només s'han fet sis operacions a Catalunya de trasplantament de cartílag fresc.

Donació de teixits

DOSSIER **BANCS HUMANS**

Lligats per un cordó que dona esperança

TERESA MÁRQUEZ
mtmarquez@lrp.cat

El cordó umbilical és aquella mena de cable de carn que uneix el nadó amb la mare i a través del qual li arriben la sang i els nutrients necessaris per créixer, a banda d'obtenir els anticossos per afrontar els primers mesos de vida un cop hagi nascut. És un material que durant molts anys, juntament amb la placenta, un cop extret es llençava a les escombraries. A principis dels anys noranta, a Catalunya es van començar a desenvolupar mètodes de processament de la sang del cordó umbilical, de la qual prèviament s'havia descobert que era rica en cèl·lules mare capaces de curar la leucèmia i altres tipus de càncer.

INICIS I FUSIÓ

El 1995 es van congelar els primers cent cordons i un any després es va fer el primer trasplantament a l'Estat provinent del Banc de Cordó de Catalunya. No va ser, però, fins al 2001 que aquest centre es va fusionar amb el Banc de Cordó de la Vall d'Hebron i van formar l'únic banc públic de cordó de Catalunya, origen de l'actual Banc de Cordó del Banc de Sang i Teixits (BST). "Disposem d'un fons de 20.000 unitats congelades de sang de cordó umbilical i treballem amb 39 maternitats d'arreu de Catalunya", exposa Sergi Querol, responsable del Banc de Cordó, que destaca que al país es disposa d'una distribució territorial de centres "de les més extenses a Europa". Querol precisa que no tots els cordons que es recaptin tenen la qualitat suficient per entrar a formar part del fons. "Han de complir amb uns paràmetres molt estrictes, que inclouen la presència suficient de cèl·lules mare a través de les quals es pugui actuar contra la malaltia que es vulgui resoldre", puntualitza. En aquest sentit, el responsable del Banc de Cordó situa en una tercera part dels cordons que els arriben els que podran ser finalment

DONACIÓ DE CORDO

La sang del cordó umbilical conté cèl·lules mare que poden actuar contra la leucèmia i altres malalties greus. El Banc de Cordó ja ocupa el primer lloc a Europa i el tercer a tot el món en nombre de trasplantaments

trasplantats. "Tot i això, el material de què disposem també es pot derivar a altres aplicacions que tenen en compte el plasma i els glòbuls vermells de la sang del cordó. El plasma s'utilitza, entre altres casos, per afavorir la cicatrització i la regeneració, i els glòbuls per a les transfusions a infants prematurs", argumenta.

COMENÇA EL VIATGE

La xarxa de maternitats és l'encarregada de fer arribar a les futures mares la informació sobre la donació "altruista i desinteressada" dels cordons umbilicals dels seus bebès. Un cop aconseguit el consentiment, cal esperar al mateix dia del part. "Un cop l'infant és fora del ventre i separat de la placenta, s'agafa la sang del cordó i s'extreu la necessària, al voltant de 100 mil·lilitres", explica Sergi Querol, que afegeix que el material és sotmès a un seguit de proves al laboratori per garantir que es mantindrà en les millors condicions. En concret, se n'analitza la cel·lularitat, la viabilitat i la funcionalitat després de la criopreservació. Un cop feta aquesta avaluació, si es compleixen els requisits necessaris, la unitat es processa i es congela a -196°. "Entra a formar part d'un arxiu en espera de la demanda del pacient més compatible", precisa.

Al contrari del que es pot arribar a pensar, no és gens fàcil garantir la compatibilitat entre familiars més directes del pacient -que se situa en un 30%, aproximadament-. Per això és tan important disposar d'un fons prou ampli de cordons vàlids que abastin el major nombre possible de receptors. I és precisament en aquest terreny que el Banc de Cordó de Catalunya demostra la bona feina feta durant aquests anys. El centre és líder europeu i ocupa el tercer lloc en l'àmbit mundial, rere del Banc de Cordó de Nova York i el de Carolina del Nord. Des de la seva creació, el Banc ha realitzat més de 2.000 trasplantaments "i és responsable del 10% dels que es fan arreu del món".

20.000

unitats. El fons de sang de cordó umbilical del Banc de Cordó del Banc de Sang i Teixits treballa amb 39 maternitats catalanes.

10%

de trasplantaments. El centre subministra material per fer aquest tipus d'operacions i ocupa el tercer lloc en l'àmbit mundial.

32

països. En l'àmbit internacional, el Banc subministra sang de cordó umbilical a pacients de països com l'Àrabia Saudita, l'Índia i Israel.

Les xifres parlen per si mateixes: ha beneficiat ciutadans de 32 països del món. Una tercera part de les unitats de sang de cordó umbilical s'han trasplantat a pacients espanyols i un 45% a pacients d'altres països europeus. El país més beneficiat ha estat

ÚS PRINCIPAL

"En un 70% dels casos, el cordó s'utilitza contra la leucèmia aguda"

A MIDA

"Nou de cada deu malalts troben al Banc de Cordó una sang compatible"

França, seguit del Regne Unit, Itàlia i els Països Baixos, però el Banc també ha enviat material molt més lluny, com ara a l'Àrabia Saudita, l'Índia i Israel, entre altres països.

UNITES PER AVANÇAR

El Banc de Cordó del BST forma part del Registre Espanyol de Donants de Medul·la Òssia (REDMO), que pertany des del 1994 a la xarxa assisten-

Extracció de sang, del cordó umbilical en un part a l'Hospital Sant Joan de Déu. El BST disposa d'un fons de 20.000 unitats de sang de cordó. R. RAMOS

Donació del cordó umbilical

cial pública. Aquest sistema compta amb més de 70.000 unitats de sang de cordó emmagatzemades a tot l'Estat, treballa amb un centenar d'hospitals espanyols i està interconnectat amb la xarxa internacional de registres. "Una situació que permet optimitzar al màxim els escenaris per posar en contacte el pacient amb la sang de cordó que li serà més compatible", precisa el responsable del Banc de Cordó. Sergi Querol emfatitza la importància que ha tingut per al centre la posada en marxa l'any

2008 del Programa Concòrdia. "Es tracta d'un projecte de cooperació interregional que, amb base a Barcelona, permet rebre les aportacions de cordó umbilical provinents d'Aragó, les illes Balears, Cantàbria, Extremadura, Navarra i, des de finals del 2011, del Principat d'Andorra", assenyala. El programa compta amb una seixantena de maternitats adherides –tant públiques com privades– i assegura que cada any arribin més de 6.000 cordons al Banc de Cordó de Catalunya, un 20% dels quals són de

Una leucèmia als 3 anys

Al fill de Josep Maria Aran, l'Albert, li van diagnosticar leucèmia quan tenia 3 anys. Malgrat el tractament farmacològic, que incloïa quimioteràpia i corticoides –amb uns efectes secundaris importants–, la malaltia no va remetre. "Els metges ens van dir que l'única solució era un trasplantament, inicialment de medulla òssia, però no en van trobar cap de compatible", explica Aran, que afegeix que, en canvi, sí que van trobar un cordó umbilical provinent del Banc de Cordó. L'operació li van fer a la Vall d'Hebron i, posteriorment, l'Albert va haver de passar uns mesos en una càmera d'aïllament.

"Va ser un procés llarg i dur, però calia evitar el perill d'infecció que es multiplicava perquè el seu sistema immunològic no era prou fort", assenyala Josep Maria Aran. Va tenir certs problemes de rebuig que va aconseguir superar, "però no va ser fins als tres o quatre anys després de passar pel quiròfan que els metges li van confirmar que havia superat la malaltia". L'Albert ha començat la universitat i ara només se sotmet a controls periòdics. "Vam tenir molta sort i també vam estar en les millors mans professionals", assegura.

maternitats de fora de Catalunya. "Dels prop de 800 trasplantaments de sang de cordó umbilical que es fan cada any a l'Estat espanyol, més de 200 es realitzen amb material provinent del nostre banc", comenta.

Disposar d'un emmagatzematge tan important de sang i d'una tipologia tan diversa amplia fins al 90% les possibilitats que un malalt trobi el seu donant compatible, com a mínim si viu al món occidental. "Els trasplantaments més habituals pels quals s'utilitza la sang de cordó corresponen a la leucèmia aguda, en un 70%, seguida d'altres malalties d'immunodeficiència que formen part d'un espectre d'una setantena llarga de patologies", diu Querol.

ALTRES FUNCIONS

Tal com recorda Sergi Querol, a banda de l'objectiu principal del Banc, orientat a millorar el fons de sang de cordó umbilical tot garantint un producte "segur i eficaç", des del centre també s'han obert altres línies de treball igual d'importantes, entre les quals destaca la de la investigació. Professionals del servei han exportat un seguit de procediments que altres bancs de cordó d'arreu del planeta han assumit com a propis pels bons resultats obtinguts. El mètode per analitzar la capacitat funcional del producte, el mètode de descongelació i el mètode de conservació de les cèl·lules són només tres exemples.

Un altre dels camps d'estudi correspon a les teràpies avançades, en què les particularitats de les cèl·lules de cordó umbilical poden ajudar en determinades regeneracions. Els dos darrers casos dels quals s'han fet ressò des del BST han estat, d'una banda, la producció d'un plasma ric en plaquetes per curar úlceres cròniques del peu diabètic –un projecte que forma part d'un assaig clínic amb pacients de la unitat funcional del peu diabètic de Sant Pau– i, de l'altra, la utilització també de plasma per millorar la visibilitat en pacients amb la síndrome de l'ull sec. Aquest col·liri, que també forma part d'un assaig clínic que es du a terme en deu centres hospitalaris, disposa de factors de creixement ideals per a la reparació i regeneració de teixits i en factors solubles antiinflamatoris.

Sergi Querol destaca que en el camp de la investigació de nous usos de la sang del cordó umbilical queda molt camí per recórrer, però que els estudis i assajos que s'estan duent a terme estan donant resultats "molt esperançadors que: "Ens motiven a continuar."

L' ENTREVISTA

Francesc Torralba

MERCÈ MIRALLES
mmiralles@lrp.cat

En una era en què la informació no corre, sinó que vola; en un moment que les persones es connecten tot i estar en extrems oposats del planeta; quan es pot presumir de tenir milers d'amics -virtuals-... Ara, precisament, es percep un sentiment d'incertesa. Poca seguretat, per la durabilitat de les relacions, dels vincles, dels projectes, de les feines. Ens comuniquem, però no ens entenem. El filòsof Francesc Torralba torna a la càrrega. Ho fa amb *Món volàtil* -en català, a Columna Edicions, i en castellà, *Mundo volátil*, a Editorial Kairos-. Volàtil... mudable, inconstant, tan lleuger que se'l pot endur l'aire. Un món incert que enyora la solidesa, vet aquí.

Sabia que, pel sociòleg Zygmunt Bauman, la nostra era una societat líquida. Tanmateix, es veu que ha fet una passa més cap a la dissolució i que s'ha tornat etèria, segons diu al seu llibre.

Sí, de fet hi ha un capítol titulat "Més enllà de Zygmunt Bauman"... Intento fer un diagnòstic, palpar quines són les dinàmiques dels nostres temps, els batecs de la nostra època. I el que observo és que la paraula que li escolo

Deien que la societat era líquida. El filòsof i professor universitari Francesc Torralba fa una passa més i diu: "És volàtil"

més és *volatilitat*. Ho podem aplicar als àmbits socials, polítics... Pensa, per exemple, en la volatilitat de partits polítics, d'empreses, d'organitzacions, que havien durat molt de temps i que per la crisi, per la conjuntura, s'han volatilitzat. Sobretot m'interessen més, però, els efectes de la volatilitat en la persona, des del punt de vista emocional, mental, i des del punt de vista relacional. I mostrar com, de fet, és molt difícil viure amb una mínima serenitat, amb una mínima pau interior, quan tot es volatilitza. Això genera desassossec, angoixa, de vegades molta por, perquè els éssers humans necessitem terra ferma.

Suposo que això es veu molt clarament quan perds el que creies segur.

Quan allò teu s'esquerda, i tu hi has entregat molt, hi has posat el coll, l'energia vital, el talent... i veus que es volatilitza, t'atures i què tens? Molta por de tornar a vincular-te, d'entregar-te a una nova realitat. Tens por que succeeixi exactament el mateix. Li pot passar a una persona amb un negoci; li pot passar a una relació interpersonal, a una parella...

Què ens fa?

Ser molt temorencs a formes de compromís i a formes de donació, perquè tenim una sospita: "Hi he de posar el coll, aquí? M'hi he d'entregar tant, si al final es volatilitzarà com l'última rela-

ció o com l'última empresa?" En el llibre intento pensar aquest entorn, veure quin tipus de paraules prohibides, o tabú, hi ha en el nostre món i, finalment, mirar de donar unes claus de com jo, personalment, miro de viure de la manera més serenament possible en un món volàtil.

De vegades sembla que tot trontolla. Ens aconsellen ser "estrategues", i no donar afecte si no rebem contrapartida. Hi ha qui pensa, però, que no és bo calcular.

Un dels valors que tots necessitem i que és molt difícil de fer casar amb el món volàtil és la incondicionalitat.

Ser estimats i estimar incondicionalment?

Als meus alumnes els plantejo fer una piràmide de valors, i els dic: "D'una sèrie de paraules digueu-me quina és la que per vosaltres té més valor." Entre les paraules hi ha *família*. I generalment *família* ocupa el número u, de vegades el número dos. I quan en parlem, i els pregunto per què han posat *família* al primer lloc, quan també he dit *feina, amistat, sexe, religió, pàtria*... molts diuen: "Perquè els meus pares són incondicionals. N'he fet de tots colors, he suspès, he arribat tard, he begut..., però sempre són allà." No podem ni imaginar el valor que té això en un context tan volàtil com el nostre! Oblideu-vos que això passi en el món

Es pot viure sense filosofia? Sí, respon, “però no és el més òptim” JUANMA RAMOS

El pensament personalista

Francesc Torralba (Barcelona, 1967) és doctor en filosofia, en pedagogia i en teologia. Actualment és catedràtic a la Universitat Ramon Llull. Compatibilitza la docència amb l'escriptura, a través de la qual difon el seu pensament. Ha publicat més de setanta llibres: des de l'eternitat fins al present, passant per la paternitat, el sofriment, l'escolta... Se sent molt còmode en el corrent filosòfic del personalisme: “Posa el centre de gravetat en el valor de la persona, únic i incalculable, en la seva dignitat. Som un tresor, i no en som conscients. I molt sovint no som conscients de la nostra singularitat: no hi haurà ningú com tu en el futur, ni hi ha hagut ningú com tu en el passat. La teva singularitat, que és efímera, com la meua, és un do únic, que no es pot reproduir ni reemplaçar.”

FRÀGILS

“És molt difícil viure amb una mínima serenitat, amb una mínima pau interior, quan tot es volatilitza. Genera desassossec, ansietat, molta por”

de l'empresa. Si a l'empresa no rendeixes, et volatilitzaran, et substituiran per una persona molt més jove, i li pagaran una tercera part del que tu cobres, perquè la lògica que regeix és la del màxim benefici amb el mínim cost. Ara bé, tenir un suport incondicional, un aixopluc incondicional, és bàsic, i els dic: “Us dona una seguretat, una confiança que fa que cap dels que sou aquí patiu pensant on dormireu, què menjareu o per a qui podreu anar a plorar avui... Ho teniu garantit. I això us permet fer un salt, progressar.” La imatge és molt bonica: quan el terra és

dur, pots fer un salt. Quan és tou, volàtil, no pots ni fer l'embranchada per aixecar-te, perquè no pots fer ni el bot. Això vol dir tenir o no tenir terra ferma.

Que se'ns volatilitzin els projectes, la parella, la professió, no vol dir que hem fracassat? Ha servit, l'esforç?

Tot allò que hem donat, fins i tot a projectes que després s'han volatilitzat, ha servit. Primer, perquè en la mesura que hem donat ja ha millorat -poc o molt-, la qualitat de vida d'una persona. Això és valuós. “He donat molt a

L'ENTREVISTA FRANCESC TORRALBA

aquesta empresa o aquesta ONG i s'ha volatilitzat!" Sí, però allò que vas donar en un moment determinat va afavorir un nen, un client, una persona que no tenia atenció. En segon lloc, has crescut. En la mesura que dones, el que saps, el que ets, creixes. És curiós, perquè en principi hauries de minvar, però no, creixes.

Entregar-se és propi de l'ésser humà?

Sí! Aquest és un tema que vaig tractar en un altre llibre, *La lògica del don*, que vaig fer en castellà. L'ésser humà té un impuls a la donació, però a la vegada té una resistència a donar-se, que és el seu egocentrisme. Hi ha, però, un desig de donar-se i de fer arribar a l'altre allò que tens a dins, allò que saps fer, que t'omple, que et caracteritza. Per què no ens donem? Per por, per egocentrisme i, molt sovint, perquè aquesta donació que hem fet ha rebut ingratitud o una mala resposta. A mi, la idea que som un do i estem fets per al do em sembla que és molt pròpia dels humans, fins i tot en un context volàtil. A més, aquesta lògica del do la veiem en molts entorns. No només ens movem per la lògica del càlcul-benefici. La paternitat i la maternitat no es podrien entendre... Als fills els dones la vida, els dones temps, alimentació, consells, formació. A fons perdut! No tens la menor idea de quina resposta tindrà, tot això que fas. I no parlem del món del voluntariat! Hi ha persones que donen molt generosament i molt discretament, que és l'autèntica donació, i hi ha persones que a l'hora de donar sembla que els hagi d'arrencar un queixal perquè es blinden, ja sigui per por o per egoisme, i el que volen, sobretot, és rebre i convertir-se elles en el centre.

Quin valor té el silenci interior?

En contextos com els nostres, els instants de silenci són purificadors, higiènics, són imprescindibles per connectar amb un mateix. Estem en societats molt accelerades i hipersaturades, és a dir, que els processos s'han accelerat i, a més, rebem moltíssims estímuls audiovisuals que van xocant contra el nostre neocòrtex, de tal manera que ens convertim en recipients de publicitat, informació, piulades, tertúlies... Consumidors, constantment, de bits informatius i d'estímuls audiovisuals. Quan un individu s'atura i s'impermeabilitza a tot això es produeix una ruptura, perquè queda com en un estat de vertigen. Et trobes amb tu mateix. I aquesta és una experiència que de vegades pot ser molt inquietant, perquè és com si haguessis agafat el recipient i l'haguessis buidat. Et mires a tu mateix i et dius: Cap a on vaig? Qui soc? D'on vinc? Què he après? Què em proposo fer amb el temps vital

que tinc? En moments que veus que la vida és breu i que el temps se t'escola, encara assumeixes més responsabilitat: el valor que té cada tarda, cada dia, cada moment. No ho vull malbaratar. Això és molt propi de la maduresa. Quan ets jove, penses que tens tota la vida al davant, que és igual si en fas una de grossa i que, a més, no moriràs mai. Tanmateix, quan ja has vist que dels teus amics, dels pares, dels germans, algú ja no hi és, dius: "Compte, que això és seriós! Això va per a tothom, d'aquí no m'escapo."

I davant d'això?

Et comences a preguntar: Quin llegat vull deixar? Què és el que realment compta? Què té valor? Et converteixes en una partícula conscient, en algú que un dia comença a pensar quina trajectòria ha de fer. I hi ha qui ho comença a fer arran de córrer, d'anar a fer el camí de Sant Jaume o de nedar, meditar, o totes dues coses... Petites interrupcions en aquesta voràgine hiperaccelerada del temps i la hipersaturació de què parlàvem. És imprescindible per higiene mental i emocional, i com a procés d'autoconeixement.

Com ens podem predisposar a un silenci productiu?

El silenci no és la falta de llenguatge; és una manera de viure i un tipus de llenguatge. Obre noves possibilitats en la vida personal i predisposa a la creativitat, al desenvolupament del propi talent que, molt sovint, està amagat.

PARAULES TABÚ

En el llibre fa referència a les paraules prohibides d'aquesta societat etèria: *compromís, dependència... Una podria ser sacrifici.*

La paraula *sacrifici* és una de les més maleïdes que hi ha. En el món de l'esport sí que es fa servir, darrere de la vida d'un atleta hi ha molt sacrifici i en parlen. Hi ha renúncia: per poder guanyar aquesta medalla ha hagut de renunciar a coses, a vida social, vida sexual, afectiva... Això de dir no al sacrifici és fals, perquè qualsevol cosa que fem implica molts sacrificis, molta entrega, de temps, de tot. El que no vol renunciar a res no aconsegueix res. Qualsevol horitzó que et plantegis a la vida exigeix, necessàriament, sacrificis. Ho veiem molt clarament en el terreny de la maternitat i la paternitat. Sacri-

DONACIÓ

"En la mesura que dones, el que saps, el que ets, creixes. En principi hauries de minvar, però no, creixes"

ATURAR-SE

"El silenci obre noves possibilitats en la vida personal i predisposa a la creativitat"

fiques temps, espai, béns... ja no treballas de manera autocentrada, sinó que ho fas pensant: "Mira, amb aquests diners aquest fill podrà fer classes de..." Vol dir que renunciis a la teva placidesa, al teu confort perquè un altre creixi. Això t'omple. I veus que la teva vida no és estèril.

Què fa que, del dolor, l'ésser humà pugui aprendre tant? Les pèrdues són...

Quan es té èxit, quan ens veiem reeixir en els nostres propòsits, ens sentim confirmats. He preparat un examen, he tret un deu, això vol dir que sé estudiar, que em sé concentrar. El que he de fer és repetir aquestes dinàmiques que m'han donat un excel·lent resultat.

Però també apareix el fracàs.

Tracto molts nois i noies que tenen fracassos acadèmics. Un fracàs ben digerit té la clau de l'èxit, però s'ha de digerir, i no sempre imputar-lo a un l'altre. "És que... la parella / els fills / els professors..." A veure: "Jo quina part de corresponsabilitat -perquè potser no la tinc tota- tinc en aquest desastre?" Això t'obliga a examinar-te i sempre amb molta honestedat. Elabores una auditoria. I aprens.

No desviar les culpes, primer pas?

Mirem, per exemple, el cas dels professors. Comences el curs amb vuitanta alumnes. I hi ha professors que potser arriben a Tots Sants i els en queden deu. On han anat, els setanta que falten? Com és que han desaparegut? "Vostè s'entrega, a l'aula? Es prepara les classes? Dona el seu entusiasme, i els vol persuadir, convèncer? Fa estratègies didàctiques? Els sedueix? O el que fa, més aviat, és repetir-se eternament, independentment de qui tingui al davant? Llegeix el seu llibre i els obliga a comprar-lo?" El fracàs -que és una altra paraula prohibida, perquè vivim a la societat de l'èxit-, quan s'ha digerit bé, és una experiència que et permet tornar amb un aprenentatge fet: no em tornarà a passar.

Hem de fer un canvi de rumb individual?

Un llibre, un documental, una poesia, una pintura, una música... són espais reflexius que tenen aquesta funció de fer com d'aixopluc enmig d'aquest excés d'imatges i d'acceleració que tenim, i fer prendre consciència de tal manera que el lector -en

el cas del llibre-, examini com viu, examini els seus vincles, que vegi què és sòlid per a ell, i que l'ajudem a discernir. No podem anar més enllà. El text té la potència que té. És com quan fas una conferència o una taula rodona, o una classe, es tracta, sobretot, que prenguin consciència que estan vius, que tenen un univers immens per desenvolupar, que tenen capacitat de ser lliures, i que no banalitzin els mots.

Els mots?

Per mi això és la clau. A què diem *amor*, *felicitat*, *llibertat*... Hi ha un seguit de paraules que les hem reduït a paraules de butxaca o gairebé a amulets, a paraules *low cost*, a "tot a un euro". Mira la paraula *amor*. Si es redueix a una relació purament sensitiva, aleshores què passa amb la donació, amb la preocupació per l'altre? Amb les satisfaccions que això dona! És com als que ens agrada córrer. A dalt d'una

ÚNICS

"No som conscients de la nostra singularitat: no hi haurà ningú com tu en el futur, ni hi ha hagut ningú com tu en el passat"

ÈTICS

"L'ètica no és basa en la utilitat, en el propi interès, en la recerca del bé individual. Qui és ètic, respon a la crida de l'altre"

muntanya, hi podem arribar en helicòpter, sí, però si hi has arribat caminant o corrent, t'asseus i mires el paisatge... Hi ha hagut un esforç continuat, has lluitat contra tot tipus d'inclemències, boires, fred, t'has llevat d'hora. Tens una pau extraordinària. Has descansat. Quan s'hi arriba per una dreuera o amb un ascensor, no tens aquesta experiència.

És possible viure sense la filosofia?

És possible, però no és el més òptim. Filosofar és examinar la pròpia vida, analitzar-la, avaluar-la. És un exercici reflexiu que exigeix posar distància respecte a les relacions que tenim, els rols que desenvolupem, els propòsits que perseguim. Pensar és una activitat que demana temps i entrenament mental i emocional, exigeix unes circumstàncies que no sempre es donen: demana audàcia, temps i, sobretot, demana autenticitat.

És present en diversos comitès d'ètica.

L'ètica és filosofia pràctica. Anàlisi de l'acció, de la manera d'obrar, del que fem i deixem de fer, del que diem i deixem de dir; és una reflexió autocrítica. Un comitè d'ètica és un òrgan de deliberació compartit que analitza dilemes ètics, conflictes de valors o d'interès en determinats entorns: l'assistencial, l'empresarial, el social, el comunicatiu.

Ser ètic és...

...Ser ètic és respondre a la crida de l'altre, no passar de llarg, estar atent al seu sofriment i mirar de contribuir a millorar la seva qualitat d'existència. La no resposta és la indiferència, és l'obscenitat. L'ètica no és basa en la utilitat, en el propi interès, en la recerca del bé individual. Qui és ètic, respon a la crida de l'altre, encara que això signifiqui perdre-hi.

L'ANÀLISI INTERNACIONAL

Antoni Segura i Mas Historiador

Nova oportunitat per a Riace

Un poble d'Itàlia recupera població gràcies a l'arribada de migrants, que ajuden a restaurar cases i escoles. La iniciativa és una nova forma d'acollida

Riace és un poble de la regió de Calàbria situat en un turó de tres-cents metres d'altitud a set quilòmetres del mar Jònic que al llarg de la segona meitat del segle XX ha perdut població, ja que va passar de 2.331 habitants el 1951 a 1.605 el 2001. L'especulació urbanística al litoral i la inseguretat provocada pel crim organitzat –la màfia calabresa, la 'Ndrangheta– estan al darrere d'aquest lent despoblament. I, tanmateix, l'1 de gener del 2017 hi havia 2.345 residents (1.181 homes i 1.164 dones). Això representa un creixement modest en termes absoluts (segueix sent un municipi molt petit), però un increment de prop del 50% en menys de dues dècades. El nombre total de famílies és de 897, la qual cosa suposa 2,6 membres per terme mitjà. La taxa de natalitat és del 10,9% (molt elevada si la comparem amb la taxa de natalitat d'Itàlia, que amb el 7,6% és la més baixa d'Europa, o amb la de Catalunya, que és del 8,9%), la qual cosa es relaciona també amb una edat mitjana, 38 anys, força baixa i poc corrent a l'envellida Europa. També és jove la distribució per edats de la població, un 17,8%, entre 0 i 14 anys (Catalunya, 15,8%); un 66,7%, entre 15 i 64 (65,5%), i un 15,5%, de 65 o més (18,6%).

ARREST DOMICILIARI

L'alcalde ha estat acusat d'afavorir la immigració il·legal

L'explicació d'aquests trets demogràfics força singulars i d'una població que podríem denominar jove, si més no en el context europeu, té a veure amb l'elevat nombre de residents estrangers (532), que representen el 22,7% de la població total del municipi, percentatge que contrasta amb els dels municipis veïns que,

amb poques excepcions, no sobrepassen el 4 o 5%. Més de dues tercers parts d'aquests residents estrangers de Riace provenen d'Àfrica (Nigèria, 117; Eritrea, 56; Somàlia, 41; Mali, 38; el Camerun, 27; Costa d'Ivori, 22; Gàmbia, 17; Ghana, 17; Egipte, 16; Etiòpia, 15; el Txad, 10...) i una sisena part, d'Àsia (el Pakistan, 33; l'Afganistan, 19; Bangladesh, 12; el Líban, 9; Síria, 8...).

Els primers migrants van arribar el 1998. Va ser per casualitat. Eren kurds que fugien en un vaixell que va encallar a les costes d'un poble que es quedava sense població perquè la falta de futur obligava els seus habitants a emigrar a les ciutats industrials del nord o a Austràlia. Un any

FUTUR

En dues dècades, la població ha crescut un 50%

després, Domenico Lucano, alcalde del municipi des del 2004, va fundar una associació d'acollida, Città Futura, que proposa que els immigrants restaurin cases, carrers i escoles desocupades, que recuperin oficis tradicionals i que conreïn les terres abandonades. Riace té de nou vida, amb col·legis i escoles bressol, granges escola, turisme cultural i solidari, i s'ha convertit en la referència europea d'una nova forma d'acollida i d'integració dels nouvinguts en petites comunitats rurals que reneixen amb l'arribada dels migrants i dels refugiats, tal com explica Tiziana Barillà, autora del llibre *Utopia de la normalidad. Riace, el modelo de acogida de Domenico Lucano* (Icària, 2018). Aviat, altres municipis veïns van imitar el model, com Camini (810 habitants i un 19% de residents estrangers), que amb el suport de l'Associazione Jungi Mundi de Rosario Zurzo-

A dalt, una concentració a favor de l'alcalde de Riace, Domenico Lucano. A baix, un grup de migrants arribats a Itàlia EFE

lo acull refugiats sirians, nigerians i iraquians.

L'experiència de Riace –i d'altres petits municipis rurals d'Itàlia– posa en valor que hi ha altres maneres d'encarar el tema de la immigració i dels refugiats més enllà del model de l'Europa fortalesa que el pensament ultraconservador vol imposar des de fa dècades, i posa en evidència les polítiques xenòfobes del ministre de l'Interior italià, Matteo Salvini. Justament per això, Riace i el seu alcalde són una amenaça per a Salvini i per al govern populista i contra natura de Giuseppe Conte (Moviment 5 Estrelles, suposadament de centreesquerra –antisistema, antieuro, euroescèp-

tic, democràcia directa i digital– i la Lliga Nord, extrema dreta –xenòfob, contrari a la immigració, euroescèptic–). La reacció no s'ha fet esperar. El Ministeri de l'Interior ha bloquejat durant dos anys els fons europeus destinats a l'acollida de refugiats, i Lucano roman en arrest domiciliari des del 2 d'octubre, sota l'acusació d'afavorir la immigració il·legal. A més, la seva companya sentimental, Tesfahun Lemlem, ha estat comminada a abandonar Itàlia. Fins i tot la 'Ndrangheta amenaça les associacions implicades en l'acollida d'immigrants i refugiats i atempta contra algunes de les seves seus.

Riace, però, demostra que encara som a temps de recuperar els valors sobre els quals val la pena construir Europa, tan sols cal coratge i voluntat per defensar-los contra els embats del poder despòtic i del pensament ultraconservador.

COM HI HA MÓN

Uns manifestants a favor del Brexit EFE

La caixa dels trons

Ningú va dir que el Brexit seria fàcil. Quan s'acosta l'hora del divorci entre la Unió Europea i el Regne Unit, previst en una primera desconexió per al 29 de març del 2019, les discussions puguen de to al Parlament britànic. Arriba l'hora decisiva, i és que el que fins ara s'havia venut gairebé com un eslògan s'ha concretat en un acord de més de 500 pàgines entre Londres i Brussel·les. La pilota és a la teulada dels britànics i, sobretot, a la de la primera ministra, Theresa May. La mandatària està rebent durs embats de l'oposició, com els de la primera ministra d'Escòcia (on el sí a romandre a la Unió Europea es va imposar), Nicola Sturgeon, que ja ha declarat que les possibilitats econòmiques escoceses es redueixen de manera dràstica amb l'acord que ha negociat May. Les crítiques de l'ala més dura del partit conservador també retronen, amb sonades dimissions a l'equip de May com la del ministre pel Brexit, Dominic Raab. I mentrestant, el partit laborista continua jugant amb la carta de convocar un segon referèndum.

La decisió de marxar de la Unió Europea ha polaritzat la societat britànica i ha fet rebrotar velles tensions –la frontera d'Irlanda del Nord (territori del Regne Unit) n'és un clar exemple– que fins ara havien quedat silenciades. Una part de la població s'ha manifestat i demana un segon referèndum per intentar corregir els resultats (i quedar-se a la Unió Europea) mentre que d'altres es mostren indignats pel que consideren que és un mal acord amb Europa i un Brexit tou. La Unió Europea, en aquest cas, no s'ha doblegat i ha jugat amb intel·ligència la carta d'una més que suposada unitat dels 27 països. El Regne Unit té al davant uns mesos complicats en els quals ja s'albira, fins i tot, que es podrien convocar unes eleccions generals anticipades. Un panorama polític enverinat que es presenta en un moment crític per al Regne Unit i, de retruc, per a la Unió Europea.

Adela Genís
agenis@lrp.cat

INNOVACIÓ

Un glop d'èxit

Les palles comestibles Sorbos registren una expansió fulgurant, emparades pel vet europeu als plàstics d'un sol ús

MARC ROVIRA
mrovira@lrp.cat

La Unió Europea està decidida a reduir la producció de plàstics d'un sol ús, un material que genera un fort impacte ambiental i que necessita molts anys per descompondre's. La Comissió Europea ja va advertir fa mesos que els plàstics tenen els dies comptats, i ara ha estat el Parlament Europeu el que ha acordat posar data de caducitat al plàstic: l'any 2021. El mar, i la seva flora i fauna, és el principal damnificat per l'excés de plàstics. El plàstic és el responsable del 70% de la contaminació marina, i estudis científics assenyalen que, només al Mediterrani, 30 tones de plàstics arriben cada hora a la franja litoral. Imatges com la d'un catxalatot que va quedar atrapat a Múrcia, després d'haver engolit 29 quilos de plàstics, o el xocant vídeo d'una tortuga agonitzant perquè tenia una palleta de plàstic encastada a la fossa nasal, han contribuït a divulgar les conseqüències que té abusar dels plàstics. Productes com els bastonets per a les orelles, els coberts d'un sol ús i les palles per beure estan en el punt de mira de les autoritats europees. En aquest context, la companyia Sorbos, dedicada a la producció de canyes comestibles i biodegradables, preveu multiplicar exponencialment la seva producció en els propers dos anys. A començaments de l'any que ve, l'empresa, establerta a Montornès del Vallès, posarà en marxa una nova línia de producció per consolidar el seu crei-

La canya comestible és 100% natural, manté la rigidesa quan es mulla i substitueix la tradicional palla de plàstic, que té un fort impacte ambiental

xement. Sorbos ja arriba a una quarantena de països de tot el món, però preveu una demanda creixent. L'empresa ha iniciat gestions per entrar en el mercat japonès i estudia la possibilitat d'estendre la seva activitat a Austràlia.

La creació de la primera canya comestible del món ha suposat per

a Sorbos rebre enguany el premi Pimec a la microempresa més competitiva. El reconeixement destaca la seva aposta per l'R+D+I, l'obertura de nous mercats i el seu compromís mediambiental que, gràcies a la substitució del plàstic d'un sol ús per un producte totalment sostenible, minimitza l'impacte ambiental i proporciona al client una nova experiència de consum.

La idea de crear una palla comestible va sorgir fa cinc anys quan Víctor Manuel Sánchez, cofundador de Sorbos, treballava de cambrer en hotels i restaurants. "Em

van encarregar fer un còctel especial i quan el vaig enllestir vaig veure que la gent hi posava canyes de plàstic. No em va agradar", comenta Sánchez, que explica que es va plantejar oferir als consumidors "una experiència gastronòmica única, afegint a la beguda una palla comestible". Amb l'ajuda d'un amic pastisser va tirar endavant el primer prototip de Sorbos. "Vam organitzar un acte en què vam donar a conèixer les palles i en veure l'èxit que va tenir la iniciativa entre les persones que les van tastar vaig decidir muntar l'empresa", afirma.

Xuclant el mercat

Sorbos és una empresa jove, però ha tingut una potent penetració en el mercat. La seva producció actual és d'1,8 milions d'unitats mensuals. "Estudiarem la capacitat de fabricació de les noves màquines, però la idea és anar replicant les línies fins a arribar als 1.000 milions d'unitats anuals", explicava Víctor Manuel Sánchez, en declaracions a l'agència ACN. La fita dels 1.000 milions és la xifra que necessiten assolir per fer front al pla d'expansió del negoci. Sorbos elabora canyes de vuit sabors: llimona, llima, maduixa, gingebre, xocolata, poma verda, canyella i de sabor neutre. La composició d'aquests elements és 100% natural, no contenen al·lèrgens i conserven la seva rigidesa després de submergir-se en un líquid.

L'empresa té una producció mensual d'1,8 milions d'unitats i elabora palles de vuit sabors
ACN

MADE IN CATALONIA

Fonts catalanes reguen la costa portuguesa

M. ROVIRA
mrovira@lrp.cat

Canaletas, empresa especialitzada en la fabricació de fonts d'aigua i que té la seu al Prat de Llobregat, ha signat un acord amb l'Ajuntament de Figueira da Foz, a la costa de Portugal, per assumir la instal·lació de fonts d'aigua a la ciutat. Figueira da Foz, un municipi litoral del districte de Coïmbra, té 62.000 habitants i rep una forta aflluència de turistes. Les fonts d'aigua Canaletas s'han instal·lat al llarg del passeig marítim i a les zones esportives, connectades a la distribució de la xarxa d'aigua de l'Ajuntament. Algunes de les fonts estan connectades a un equip remot de fred per subministrar aigua fresca. Es tracta d'un projecte únic a Portugal, ja que permet als consumidors tenir aigua fresca disponible, i de manera gratuïta, en dies de calor o quan fan esport a l'aire lliure. L'Ajuntament

L'empresa Canaletas tanca un acord per encarregar-se de la instal·lació de dispensadors d'aigua a Figueira da Foz

té previst estendre el projecte a la resta de la ciutat, i també a la perifèria.

Canaletas, fundada el 1965, és la primera empresa europea que ha certificat el sistema d'higienització de les seves fonts i dispensadors d'aigua. Les exportacions representen al voltant del 30% de la facturació de l'empresa, que orienta principalment el seu negoci cap a Europa, el nord d'Àfrica i països del golf Pèrsic.

Algunes de les fonts estan connectades a un equip remot de fred que refrigera l'aigua

CEDIDA

Un formatge de Tona, entre els millors del món

El formatge madurat de cabra de la formatgeria Mas el Garet de Tona ha estat reconegut com el sisè millor formatge del món en el certamen internacional World Cheese Awards. El concurs, celebrat a principis de mes a Bergen (Noruega), concedeix el màxim reconeixement internacional en el sector del formatge. En concret, s'hi premien diverses categories, amb quatre distincions: superior, or, plata i bronze. Enguany s'hi han presentat 3.472 formatges de tot el món avaluats per més de 230 experts de 29 països. El madurat de cabra de Mas el Garet ha rebut una medalla superior. Va estar seleccionat entre els 16 millors formatges que passaven a la fase final i va acabar premiat com el sisè millor formatge del món. Mas el Garet també ha rebut reconeixements pel seu formatge de pebre negre i pel de cabra Garrotxa.

Mas el Garet és un projecte ramader que va començar el 1999, amb un ramat d'un centenar de cabres, "quan a Catalunya ningú apostava per la llet de cabra", indica l'empresa. El naixement del primer cabrit del ramat va fer créixer la idea de poder elaborar formatges amb la llet de les cabres. No va ser, però, fins a l'abril del 2007, que Mas el Garet va inaugurar la formatgeria. El 2012 l'empresa va aconseguir la certificació de producció ecològica.

Lo Vilot, una cervesa artesana de premi

L'empresa Lo Vilot Farm Brewery, d'Almacelles, que produeix la cervesa artesana Lo Vilot, ha guanyat la segona edició del Premi Emprendedor Quintanes-BBVA de l'entorn rural. Convocat per l'Escola de Formació Agrària Quintanes, la Fundació Antiga Caixa Manlleu, BBVA CX i Casa Tarradellas, el guardó està valorat en 15.000 euros. La distinció reconeix i vol donar un impuls a les em-

preses del món rural que emprenen en els sectors agroramader, forestal i de jardineria. Lo Vilot és un projecte impulsat per Quiònia Pujol i Oscar Mogilnicki. Es tracta de la primera cervesa ecològica produïda amb ingredients conreats a Catalunya que porta el distintiu "Venda de proximitat". Precisament, el jurat els ha premiat per ser pioners en el conreu dels seus propis ingredients.

MEGAGRÀFIC

L'EXTREMA DRETA

Donald Trump governa als Estats Units i Jair Bolsonaro al Brasil, però l'accés al poder de la dreta aïllacionista i

SUÈCIA

Demòcrates de Suècia (SD) és la tercera força política, amb un 17,6 % dels vots i 62 diputats d'un total de 349. Els altres patits l'aïllen pel seu caràcter xenòfob, però no poden formar govern perquè ni el bloc conservador ni el d'esquerres sumen prou diputats.

ITÀLIA

La ultradretana Lliga de Matteo Salvini va obtenir en les eleccions del març un 17,35% dels vots i 125 diputats dels 630 de la cambra baixa. Governava en coalició amb l'antisistema Moviment 5 Estrelles, el més votat, amb un 32% dels vots. El lliguista Matteo Salvini, vicepresident del govern i ministre de l'Interior, aplica una política de mà dura amb la immigració il·legal, prohibint que els vaixells de les ONG amb persones salvades al mar atraquin als ports italians.

Hi ha dues formacions ultradretanes més:

Germans d'Itàlia, amb un 4,35% dels vots i 32 diputats.

CasaPound, amb un 0,95% i sense representació parlamentària.

ALEMANYA

Alternativa per Alemanya (AfD) va entrar l'any passat al Parlament federal, amb un 12,6% dels vots i 94 dels 709 diputats. El partit, fundat el 2013, propugna l'eliminació de l'euro i s'oposa al rescat financer dels països del sud de la UE. També s'oposa a l'entrada de migrants. Ja té representació en tots els parlaments regionals, i la captació de vots als demòcrates CDU i CSU ha provocat que la cancellera Angela Merkel hagi anunciat que es retirarà quan acabi aquest mandat. L'NPD (Partit Nacionaldemòcrata Alemany) és un grup neonazi que el 2017 va obtenir el 0,4% dels vots i que té un diputat al Parlament Europeu.

Cartell de l'AfD amb el lema 'L'euro està dividint Europa'

FRANÇA

El Front Nacional, rebatejat com Agrupament Nacional, va ser fundat l'any 1972 i liderat per Jean-Marie Le Pen fins que el 2011 el va fer saltar la seva filla Marine. És partidari de la deportació d'immigrants il·legals i euroescèptic.

En les eleccions presidencials del 2002, Jean-Marie Le Pen va passar a la segona volta en vèncer el candidat socialista. En les eleccions al Parlament Europeu del 2014 va ser la força més votada. En les presidencials del 2017, Marine Le Pen va passar, amb un 21,30% dels vots, a la segona volta –que va guanyar el postsocialista Emmanuel Macron– en què va aconseguir un 33,9%. El sistema electoral majoritari francès fa que a l'Assemblea tingui una representació molt inferior als seus suports: 8 diputats de 577, amb un 13,20% dels vots en les legislatives del 2017.

Miting del Front Nacional, l'1 de maig de 2012

ÀUSTRIA

Amb un discurs en antiimmigració i antimusulmà, el Partit Liberal (FPÖ) va ser la tercera força més votada en les eleccions del 2017, amb el 26% dels vots i 51 dels 183 escons parlamentaris. Governava en coalició amb els conservadors de l'ÖVP.

HONGRIA

El Fidesz del primer ministre Viktor Orbán va revalidar l'abril passat la majoria absoluta, amb una campanya centrada a aturar la immigració que li va aportar un 49,27% dels vots i 133 dels 199 diputats. El Parlament Europeu ha demanat que el govern hongarès sigui sancionat per incomplir els principis de la UE, amb pressions als tribunals, els mitjans de comunicació i les ONG. El segon partit en nombre de vots (23,20%) i escons (26) va ser el xenòfob Jobbik.

REPÚBLICA TXECA

Llibertat i Democràcia Directa, partit antiimmigració i euroescèptic, va ser fundat l'any 2015 i dos anys després va ser la quarta força més votada, amb un 10,64% dels vots i 22 dels 200 diputats.

ESLOVÀQUIA

El Partit Popular Nostra Eslovàquia (LSNS), d'origen neonazi, va obtenir el 8,6% dels vots i 14 dels 150 diputats en les eleccions generals del 2016.

POLÒNIA

Des del 2015 governa amb majoria absoluta (37,58% dels vots i 235 diputats d'un total de 460), Llei i Justícia, formació nacionalista i ultraconservadora a la qual la Comissió Europea ha obert un procediment sancionador per obligar els jutges a jubilar-se per substituir-los per d'altres de la corda governamental.

Kukiz'15, moviment neonazi dirigit per un cantant de punk, va obtenir en les últimes eleccions el 8,6% dels vots i 14 diputats.

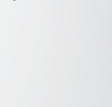
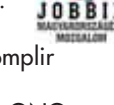
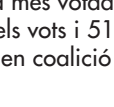
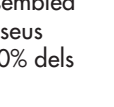
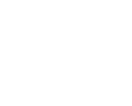
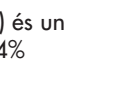
El Congrés de la Nova Dreta (KNP) va obtenir 4 eurodiputats el 2014.

REGNE UNIT

La formació de dreta populista UKIP (Partit de la Independència del Regne Unit) va ser fundada l'any 1995 amb l'objectiu de fer sortir els britànics de la UE. En les eleccions europees del 2014 va quedar en primera posició, amb 24 dels 73 eurodiputats britànics. En les generals del 2015, va obtenir el 12,86% dels vots i un diputat. En les del 2017, amb el Brexit en marxa, el seu suport va baixar a l'1,8%.

DINAMARCA

El Partit Popular Danès, antiislamista, va ser la segona força més votada en les generals del 2015 (21,1% dels vots). Des del 2001, és soci extern dels governs liberalconservadors.

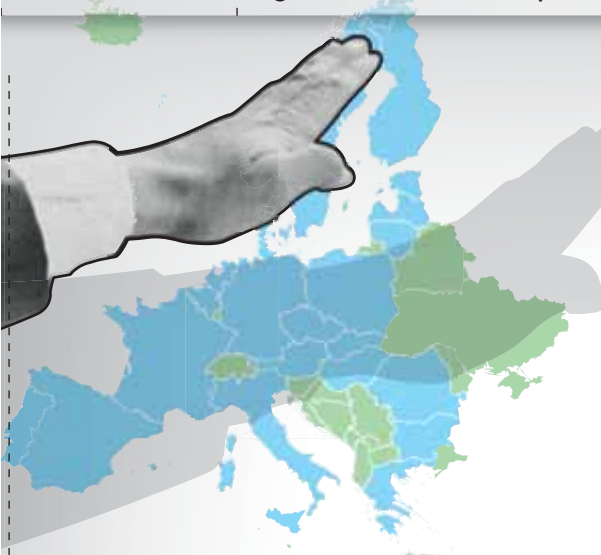

Joan Poyano jpoyano@lrp.cat
Lluís Romero Infografia

l'extrema dreta no és només cosa d'americans. A Europa, nou estats estan governats amb el suport de partits

d'aquestes tendències, a l'alça per les seves posicions en contra dels migrants i de la Unió Europea.

NORUEGA

El Partit del Progrés (Frp), tercera força amb el 15,2 % dels vots en les eleccions del 2017, forma part d'un govern de coalició amb els conservadors des del 2013, al que s'ha afegit el Partit Liberal.

FINLÀNDIA

El Partit dels Finlandesos (abans Finlandesos Autèntics), d'extrema dreta, és la segona força parlamentària, amb un 17,7% dels vots i 38 escons de 200 en les eleccions del 2015. Va formar part de la coalició de govern fins al 2017. Euroescèptics, proposen endurir les polítiques en matèria d'immigració.

PAÏSOS BAIXOS

El Partit per la Llibertat (PVV), de l'ultradreta Geert Wilders, va ser fundat per lluitar contra l'entrada de Turquia a la UE. És la segona força parlamentària (13,1% dels vots i 20 diputats de 150 en les eleccions del 2017), relegada a l'oposició per la coalició de govern de liberals, socialdemòcrates, progressistes i cristians, que rebutgen el seu discurs racista.

LETÒNIA

La ultradretana Aliança Nacional, quarta força parlamentària amb l'11% dels vots, forma part del tripartit que governa, amb Nova Unitat i Unió de Verds i Agricultors.

LITUÀNIA

La ultradreta Ordre i Justícia, sisena força amb un 5,55% dels vots i 8 diputats de 141, dona suport des de fora al govern.

ESTÒNIA

El Partit Popular Conservador, d'extrema dreta, està a l'oposició. En les eleccions del 2015 va obtenir 7 diputats d'un total de 101, amb un 8,1% dels vots.

PORTUGAL

El Partit Nacional Renovador (PNR) és antiavortista, antiimmigració i partidari de rebaixar l'edat penal. Va tenir un 0,5% dels vots el 2015.

BÈLGICA

El populisme de dretes de Nova Aliança Flamenca va aconseguir en les eleccions del 2014 el 20,26% dels vots i 36 diputats d'un total de 150. L'extrema dreta d'Interès Flamenc va obtenir el 3,67% dels vots i 3 diputats.

BULGÀRIA

Patriotes Units, amb el 9,1% dels vots, va aconseguir l'any passat 27 dels 240 diputats.

XIPRE

L'ultradretà Front Nacional Popular (ELAM), partidari de la integració a Grècia, té 2 diputats, amb el 3,7% dels vots el 2016.

GRÈCIA

L'extrema dreta d'Alba Daurada va obtenir el 6,99% dels vots en les legislatives del 2015. Té 18 dels 300 diputats.

ROMANIA

El Partit de la Gran Romania va captar el 2016 un 1% dels vots, sense aconseguir cap diputat.

ESTAT ESPANYOL

Vox proposa l'eliminació de les autonomies, la deportació dels immigrants il·legals i la derogació de les lleis de memòria històrica i contra la violència de gènere. En les generals del 2016, va obtenir un 0,2% dels vots. El seu millor resultat va ser l'1,57% en les europees del 2014, amb la candidatura de l'expresident del PP català Alejo Vidal-Quadras, que no va ser elegit i va abandonar el partit després del fracàs.

Els partits d'extrema dreta, euroescèptics del mateix signe i autoritaris ocupen **116 dels 751** escons del Parlament Europeu (un 15,4%).

Alemanya: 7 d'AFD i 1 d'NPD.

França: 24 del Front Nacional.

Regne Unit: 24 d'UKIP.

Itàlia: 5 de la Lliga.

Polònia: 19 de Llei i Justícia i 4 de KNP.

Holanda: 4 del Partit per la Llibertat.

Bèlgica: 1 d'Interès Flamenc.

Grècia: 3 d'Alba Daurada.

Hongria: 11 de Fidesz i 3 de Jobbik.

Suècia: 2 de Demòcrates de Suècia.

Àustria: 4 del Partit Liberal.

Finlàndia: 2 del Partit dels Finlandesos.

Dinamarca: 4 del Partit Popular Danès.

Nigel Farage va dimitir com a líder de l'UKIP un cop aconseguí l'objectiu de guanyar el referèndum per fer sortir el Regne Unit de la UE. Foto: EFE

Les enquestes assenyalen que la popularitat dels partits de govern italians, Moviment 5 Estrelles i la Lliga, augmenta la possibilitat que els seus actuals blocs al Parlament Europeu guanyin pes en les eleccions del 2019. Les seves perspectives, i l'auge de Alternativa per a Alemanya, compensen la pèrdua del camp anti-UE de l'UKIP, els membres del qual marxaran després del Brexit. El grup EFDD –dominat per UKIP i 5 estrelles–, podria créixer de 45 a 58 escons si no hi ha canvis. El grup MAL –que inclou el Front Nacional francès i el PVV holandès– gairebé podria duplicar els seus 35 escons actuals gràcies a la Lliga italiana.

Líders de l'extrema dreta europea, en una roda de premsa per valorar els resultats de les eleccions al Parlament Europeu del 2014. D'esquerra a dreta, el secretari general de la Lliga italiana, Matteo Salvini; el membre del Partit per la Llibertat d'Àustria (FPÖ), Harald Vilimsky; la líder del Front Nacional francès, Marine Le Pen; el líder del partit xenòfob holandès PVV, Geert Wilders; i el líder del partit ultradretà flamenc Interès Flamenc, Gerolf Annemans. Foto: EFE

LA CONVERSA

Adelina Ruiz Presidenta de l'associació SOS Bebés Robados

“Mai deixaré de buscar les meves filles”

SARA MUÑOZ
smunoz@lrp.cat

L'11 de desembre del 1980 arribaven a aquest món la Yasmina i la Virginia, les filles bessones d'Adelina Ruiz i Manuel Navarro. Un embaràs sense cap complicació feia preveure que aquell part, al recinte de la Maternitat, a Barcelona, seria bufar i fer ampolles. Dos mesos abans de temps, però, els metges li van provocar una cesària perquè, segons semblava, una de les nenes estava morta. A ell no el van deixar estar present durant la intervenció i ella té un buit en el fil de la història perquè els metges la van adormir. Recorda que a la sala hi havia unes deu persones, més o menys. Les dues criatures van néixer, però els seus pares mai les van arribar a tenir entre els seus braços. Ni tan sols les van veure. Hores més tard, els comunicaven que totes dues havien mort. No van veure els cadàvers, ni tan sols de lluny. De cop, era com si la terra les hagués engolit. El pare va protestar tan enèrgicament que fins i tot el van fer fora de la Maternitat i el van convidar a no tornar. El metge que la va atendre, el doctor Guiler (fa anys que és mort) va mirar de consolar l'àvia materna amb paraules de tot menys consoladores: “No es preocupi, que tindran més fills. Són joves”, recorda l'Adelina.

Els dies posteriors al part, el cap els explotava. Tenien el cor trencat. El relat de l'hospital era massa estrany. Si eren mortes, per què havien desaparegut i no podien tenir els cossos per acomiadar-los? Aquest matrimoni badaloní va pensar que havia estat víctima d'un xarxa de tràfic d'òrgans. Als quaranta dies del naixement, l'Adelina va tornar a l'hospital a fer-se una revisió. La va atendre un metge que no havia vist abans. No va tenir accés a cap informe relatiu al seu part. O més aviat no va tenir cap paper entre les mans perquè un metge els va llegir un informe en què, davant la sorpresa i incredulitat del matrimoni, s'indicava que les bessones havien nascut amb vida. Cada cop que l'Adelina Ruiz tornava a la

EL NAIXEMENT

“Les meves bessones van néixer, ens van dir que estaven mortes i mai vam poder veure els seus cadàvers”

CANVI DE RUMB

“Vaig sentir els primers casos de bebès robats i vaig entendre què havia passat amb les meves filles”

SILENCI ABSOLUT

“He perdut el compte de les vegades que he reclamat informes”

Maternitat es discutia amb una cara diferent.

El dany emocional era terrible i les respostes a les seves preguntes, inexistents. A l'empresa Cementerios de Barcelona els van lliurar un document que revelava que una de les dues nenes havia estat enterrada a Montjuïc vuit dies després de néixer i que als dos anys havia estat traslladada a una fossa comuna. Ni rastre de l'altra nena. El matrimoni no va creure mai res del que li van explicar.

L'any 1982 van decidir silenciar el tema per deixar de furgar en la ferida. El 1983 va arribar al món la seva filla Patricia i cinc anys més tard, el seu fill Oliver. La desaparició de les bessones seguia, cap dels dos se les podia treure del cap, però havien de

convivre amb aquell maleït record. L'Adelina pot fer repàs de l'inici d'aquesta història com si hagués succeït ahir. No n'oblida ni un sol detall. També té molt present el moment en què van començar a aparèixer a l'Estat espanyol els primers casos de bebès robats. En aquell instant, un fred li va envair el cos: “Des del primer moment, vaig sentir que era una d'aquelles víctimes i vaig entendre què havia passat amb les meves filles. Tenia una gran barreja de sentiments. Al dolor de confirmar que me les havien robat, s'unia l'esperança de poder trobar-les vives.” La lluita de l'Adelina ja no ha cessat. Al costat del seu marit i, també, dels seus dos fills, als quals, fa vuit anys, van decidir explicar que tenien dues germanes que no sabien on eren.

L'Adelina s'ha convertit en una gran lluitadora. Ni tan sols la mort del seu marit el setembre del 2013, el seu gran suport en aquesta batalla, li va provocar la temptació de rendir-se. “Just al contrari. També lluito per ell.” Sota la veu i la mirada càlides de l'Adelina s'amaga una dona tot terreny. Si cada porta que li han tancat quan ha mirat d'aconseguir documentació li hagués restat energia, ja faria anys que hauria abandonat la lluita. Ella, però, s'envalenteix a mesura que una part del món s'entesta a amagar una de les trames més greus que han existit a l'Estat espanyol, la dels bebès robats. Una pràctica malfèlica que se salda amb la desaparició de 300.000 nadons entre el 1938 i el 1996. El jutge Baltasar Garzón va xifrar en 30.000 els bebès sostrets entre el 1938 i el 1952.

CENTENARS DE CASOS

Actualment, l'Adelina Ruiz presideix l'associació SOS Bebès Robados, que aglutina uns 300 casos. Metges i infermeres d'hospitals, tant públics com privats, confabulats amb ordres religioses per satisfer els desitjos de famílies de bé que no podien tenir fills. Moltes d'aquestes famílies els adoptaven enganyades, convençudes que es tractava de criatures abandonades per les seves mares. I

sobre cada cas, el mínim de documentació possible. Ni un sol paper, en molts casos. “Ja he perdut el compte de les vegades que he reclamat informes, llibres de registre... Fa sis anys, un metge em va admetre que la trama dels bebès robats havia existit. Jo ho tenia claríssim, però que t'ho digui un metge sempre t'ajuda a entendre que la teva lluita no està sent en va i que està més que justificada”, sosté.

Fins ara, la fiscalia ha arxivat la gran majoria de denúncies presentades. Alguns documents situen els cossos de molts bebès en fosses comunes, però l'obertura d'aquests espais indignes s'entreu molt complexa. A més, explica l'Adelina Ruiz, a Catalunya ni tan sols existeix un banc d'ADN per ajudar a identificar les restes dels bebès, si aparegués algun cas. El Parlament de Catalunya va aprovar fa un any i mig crear una comissió per posar fil a l'agulla i ordenar la recerca, a més de dotar d'eines

Adelina Ruiz, amb el lema de la campanya que estenen per tot el món JOSEP LOSADA

les famílies afectades. Es parla, per exemple, de crear el reclamat banc d'ADN i d'oferir suport psicològic i jurídic a les afectades. I tot plegat regulat per llei. Tanmateix, les mesures previstes no han avançat al ritme desitjat per les famílies afectades. Adelina Ruiz i l'entitat que presideix seguiran recordant als polítics el compromís que han adquirit "fins que compleixin la seva paraula". Cada primer diumenge de mes es concentren a la plaça Sant Jaume, al migdia, per recordar a tothom que ningú aconseguirà silenciar-les.

En paral·lel, els afectats han anat teixint una xarxa de col·laboració i d'ajuda mútua que va donant fruits. A banda de l'imprescindible suport moral, han encetat una intensa campanya, en col·laboració amb l'associació Coordinadora X24, sota el lema *Te estamos buscando* per traslladar a tot el món la situació de desemparament en què es troben. La campanya l'ha encapçalat Carolina

RESPOSTA POLÍTICA

"Han adquirit un compromís amb nosaltres i els ho seguirem recordant fins que compleixin la seva paraula"

LLUITA INCANSABLE

"Ja no hi ha res que m'aturi. Ara lluito per mi i per les altres persones que hem decidit emprendre aquesta batalla"

Escudero, una professora universitària que un bon dia va topar amb mares afectades i va veure clar que els havia de donar un cop de mà. Els va impartir tallers grupals basats en la comunicació resilient, l'apoderament i la filosofia Ubuntu. I ja no s'ha separat d'elles.

També ha adquirit una gran rellevància la col·laboració amb famílies afectades d'altres indrets de l'Estat, especialment d'Andalusia i del País Basc, on les administracions van al davant de Catalunya. L'Adelina Ruiz no es rendirà mai, malgrat que ensopegui diàriament amb les dificultats que suposa destapar una xarxa que es va encarregar de destruir qualsevol rastre de l'activitat delictiva que estaven portant a terme i malgrat que moltes d'aquelles persones ja no visquin. "No hi ha res que m'aturi, perquè ara lluito per mi, però també per totes les persones que hem decidit emprendre aquesta batalla", conclou l'Adelina.

EN DETALL

Quants cops li han recomanat que ho deixi estar?

Al principi de tota aquesta història molts, fins i tot membres de la meua família que entenien que amb aquesta lluita només aconseguia ferir-me a mi mateixa. Ara ja no m'ho demana ningú, perquè tot el meu entorn ha entès que no abandonaré i veuen la dimensió que ha pres tot plegat.

L'han arribat a tractar de boja o dedesequilibrada?

I tant que sí, però fins i tot els que ens ho deien, a mi i a altres mares que estàvem en la mateixa situació, ara veuen que potser no estàvem boges. He sentit infinitat de vegades: "Necessites un psicòleg." Quin és el problema a necessitar-lo? Em van robar dues filles. He de prendre medicació per dormir, però penso lluitar fins al darrer dels meus dies, també si abans trobo les meves filles. Les traves que em trobo encara em donen més força per seguir lluitant. Si m'entrebanco, doncs m'aixeco i segueixo.

Té alguna lectura positiva, la seva història?

La humanitat de la gent que anem trobant pel camí. Ens estan ajudant persones que mai ho hauríem dit: gent del món de les universitats; dels estaments judicials, com el jutge Baltasar Garzón, de la política...

En tots aquests anys mai ha pensat a llançar la tovallola?

Només al principi, quan em pensava que en uns mesos podria tenir la informació que necessitava per poder avançar, però anava veient que tot-hom em tancava les portes. Volia accedir a informes o al llibre de registres dels hospitals i m'adonava que tot eren impediments. I vaig ser conscient que els meus informes havien desaparegut o estaven manipulats.

Té esperança en els polítics?

L'any passat ens vam animar molt quan el Parlament es va comprometre a ajudar-nos. Estem una mica desanimades, però ens consta que la diputada Magda Casamitjana, que va liderar les mesures, no s'ha rendit.

SALUT

Crits i murmuris

Lluís Martínez

l'acufen o *tinnitus* (una paraula llatina que es pot traduir com a 'campana' o com a 'dringadissa') és un so que no es genera al medi ambient, sinó dins del nostre cap. Es pot sentir en una orella, a les dues o a tot el cap. És persistent.

És una gran molèstia, i també pot ser signe de lesió, infecció i pèrdua auditiva. No totes les persones que perden oïda són víctimes de l'acufen. Segons els especialistes, la causa més freqüent és haver patit algun trauma acústic. Més clar: sentir música a alt volum amb auriculars durant molt de temps.

Cal distingir entre l'acufen persistent i l'episòdic. La segona varietat afecta un 30% de la població, i es pot explicar per un tap de cera, per una infecció –per exemple, un constipat– o bé perquè ens hem exposat a escoltar música a un volum elevat. En aquest últim cas, l'acufen no hauria de durar més d'un dia. De manera permanent, segons els especialistes, només el pateix un 3% de la població. Els casos augmenten amb l'edat, sobretot a partir dels 40 anys.

CAUSA DESCONEGUDA

S'investiga molt sobre l'origen de l'acufen, però almenys en un 50% dels casos no es pot esbrinar. A banda de les infeccions, la pèrdua auditiva i el soroll ambiental massa alt, també pot estar causat per problemes vasculars i per contraccions musculars a l'orella mitjana i a la trompa d'Eustaquí.

De vegades s'associa al bruxisme, que consisteix en la contracció continuada dels músculs de la mandíbula, un problema que pot ser nocturn i diürn i que causa problemes odontològics. També hi pot haver una causa farmacològica, tumoral o associada al vertigen de Menière.

Alhora, però, és un problema en què intervé el sistema neurològic, perquè hi ha persones que han perdut el nervi auditiu per una operació i, malgrat quedar-se sordes, continuen sentint l'acufen. Molt pocs cops els sorolls són, en realitat, al·lucinacions d'origen cerebral.

Hi ha persones que senten un soroll continuat que ningú més del seu entorn sent. De vegades, és un so gairebé inaudible. D'altres, sembla un salt d'aigua. En alguns casos és temporal. En d'altres és continu. És l'acufen

Aquest soroll també pot estar motivat per altres malalties que no tenen res a veure amb l'oïda, com ara anèmia, problemes cardíacs, hipertensió, arterioesclerosi, hipotiroïdisme o un traumatisme cranial.

Els sorolls característics de l'acufen són com brunzits més o menys greus o com campanetes. Altres cops semblen murmuris, xiulets, zumzejos, rugits o el so de grills de volum variable. L'acufen se sent més en ambients silenciosos. El soroll ambient acostuma a tapar-lo, sempre que l'acufen no sigui gaire intens.

En general no és signe de cap trastorn greu, però perjudica molt la qualitat de vida. Si el patim ens destorbarà la concentració necessària per a la feina, però sobretot interferirà a l'hora de dormir. Per això, aquest trastorn causa irrita-

ció i, en alguns casos, depressió. L'estress pot fer que l'acufen empitjori, però no n'és la causa.

Hi ha dues variants importants d'acufen: el perifèric, que dura setmanes o mesos; i el central o crònic, que persisteix mesos i anys. Sovint, aquests episodis duren uns segons o uns minuts, i llavors no cal donar-hi més importància. Ara bé, hi ha persones que senten aquest soroll durant tot el dia, i alguns són d'una in-

Molt de soroll

La principal causa de l'acufen en les persones joves és l'anomenat trauma acústic; és a dir, haver estat exposat a un soroll intens durant massa temps. Fer-ho de manera regular pot fer que siguem víctimes de l'acufen crònic.

Un altre cas és el de les persones que, a causa de la seva feina, s'han d'exposar a un ambient sorollós. La legislació laboral obliga a protegir les oïdes d'aquests treballadors. Fa dècades, l'acufen era una malaltia laboral típica de les persones que treballaven en la caldereria i amb telers tèxtils. El que sembla clar és que viure en un ambient sorollós predisposa a patir aquest trastorn. Les persones que viuen en llocs sense soroll també el poden patir, però és molt rar. Al contrari d'altres afeccions, l'acufen no és hereditari.

Una noia es tapa les orelles per protegir-se d'un soroll excessiu

➤ FREEPIK

La regla del 60 ens evitarà molts problemes

Per prevenir l'aparició de l'acufen el millor és evitar exposar-se al soroll intens i persistent. No és gens bo, per exemple, sentir contínuament música amb els auriculars que es fiquen dins de l'orella. Això no vol dir que aquests auriculars s'hagin de rebutjar del tot, sinó que s'han d'utilitzar amb prudència.

Els especialistes parlen, en aquest punt, de la regla del 60. És a dir, es pot escoltar música amb auriculars, però sempre que limitem la potència màxima de l'aparell al 60%. I, a més, podem escoltar música durant 60 minuts com a màxim. Després caldrà deixar descansar l'orella durant mitja hora. Aquest és un consell de salut auditiva en general, per evitar molts incidents passats els anys.

El que perjudica més la capacitat auditiva, expliquen els especialistes és, més que la intensitat del soroll, que sigui continuat.

SENTINT PLOURE

Ensenyar a conviure amb el soroll és la teràpia més utilitzada

3%

és el percentatge de població que pateix els acúfens de manera persistent i no temporal.

tensitat tan gran que impedeixen tenir una conversa normal. Es considera que l'acufen es torna crònic després de sis mesos de persistència, ja que segurament llavors ja s'han format els circuits neuronals que mantenen constant el soroll.

TRACTAMENT

No hi ha cap tractament que solucioni l'acufen del tot, però sovint els audiòfons ajuden a suprimir-lo o dissimular-lo perquè amplifiquen el so exterior. És la solució més adequada en l'acufen per pèrdua de capacitat auditiva. Quan la causa és una inflamació de l'orella, el soroll desapareix quan es cura la infecció.

Algunes persones es posen música per emmascarar el soroll intern i d'altres utilitzen un dispositiu que emet un so neutre. Quan hi ha silenci, la sensació de l'acufen augmenta perquè no hi ha cap so que el pugui emmascarar. Per això, alguns afectats aprenen a dormir sentint la ràdio. Com que l'acufen se sent més quan hi ha silenci, és millor no posar-se taps a les orelles.

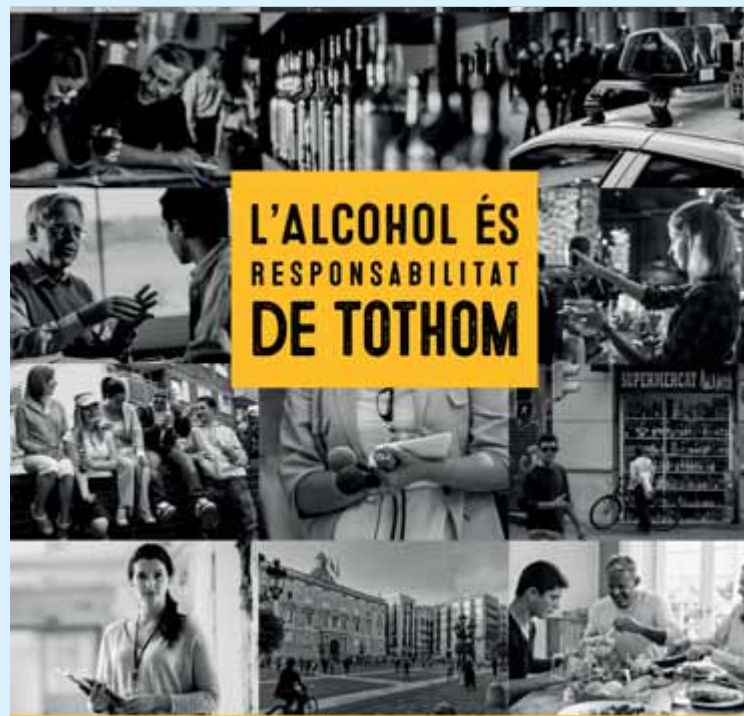
S'assagen medicaments, generalment vasodilatadors cerebrals, que disminueixen la intensitat de l'acufen, i operacions quirúrgiques. Alguns cops es recreen ansiolítics. Però no hi ha cap fàrmac ni cap operació que curi per sempre aquesta afecció.

Una altra teràpia és la cognitiva conductual o teràpia de reentrenament, que ajuda a habilitar-s'hi. Quan comença a ploure, sentim el soroll de les primeres gotes, però un temps després, el nostre cervell ja l'ha processat i l'ignora. Es tracta d'aconseguir el mateix efecte amb l'acufen.

Així, el soroll deixa de convertir-se en una obsessió. Aquest és el tractament que s'utilitza més. Si es descobreix que l'acufen és el resultat d'una contractura muscular o d'una mala postura, llavors s'ensenya a corregir-la. Els metges desaconsellen, també en aquests casos, el consum de tabac, alcohol i cafè.

Més Catalunya

canalsalut.gencat.cat

Un detall del cartell de la campanya SALUT

L'alcohol, una responsabilitat de tothom

El Departament de Salut ha engegat una campanya que apel·la a la responsabilitat que té tota la societat envers els riscos del consum d'alcohol i els danys que ocasiona, a un mateix i a terceres persones, tant pel que fa a la salut, com a l'aspecte social i econòmic. Té com a lema *L'alcohol és responsabilitat de tothom*, i recull testimonis de diferents representants de la societat que, des del vessant personal o professional, expliquen quina responsabilitat tenen en relació amb l'alcohol.

El consum d'alcohol és un problema molt important de salut pública, que al món va causar la mort de 3 milions de persones el 2016, ja fos per accidents o per malalties digestives, cardiovasculars, infeccioses o càncer.

A Catalunya, les begudes alcohòliques són àmpliament consumides. Un de cada cinc joves d'entre 14 i 18 anys s'ha emborratxat en els últims trenta dies, i un 10% de les persones d'entre 15 i 64 anys beu diàriament. A més, durant el 2017, el sistema d'emergències mèdiques (SEM) va atendre 18.139 persones per intoxicacions

d'alcohol, unes 50 al dia de mitjana. Catalunya és pionera a implementar programes per a la prevenció del consum d'alcohol i els problemes que té associats. Enguany, en primer lloc, posa en marxa un programa per prevenir els problemes relacionats amb aquest consum en persones ateses als hospitals de Catalunya. En segon lloc, també impulsa, conjuntament amb els Mossos d'Esquadra, un programa pilot per reforçar el coneixement i el com-

Salut fa una campanya apel·lant a la responsabilitat de tota la societat per prevenir sobre els riscos del consum d'alcohol

pliment de la normativa de venda i dispensació de begudes alcohòliques a menors d'edat entre els comerços de proximitat. Per acabar, s'ha millorat la calculadora "Veus el que beus?", que permet autoavaluar el consum diari i setmanal d'alcohol, i rebre consells personalitzats en funció del gènere, l'edat i la condició de salut.

La República de les arts

EL LLIBRE RECOMANAT

Descodificacions, de Màrius Sampere, publicat per Proa després de la mort d'un dels nostres grans poetes. Representa una magnífica ocasió per recuperar una veu profètica, irònica, lúcida, humorística i oracular de les nostres lletres.

Laura Borràs Consellera de Cultura

TELEVISIÓ EN PANTALLA GRAN

CARINA FILELLA
cfilella@lrp.cat

▮ S'imaginem veure un capítol inèdit de la seva sèrie de televisió favorita, però en pantalla gran, al costat dels seus protagonistes i equip directiu i podent compartir emocions amb altres fans de la mateixa producció? Aquesta és una de les possibilitats que ofereix el Zoom, el Festival Internacional de Ficció Televisiva, que tindrà lloc del 20 al 25 de novembre en diversos espais d'Igualada i Barcelona. "És viure la televisió en companyia, quan normalment la veiem a casa, ja sigui a través de la pantalla del televisor, del mòbil o de qualsevol altre dispositiu. Aquí la possibilitat és veure-ho en pantalla gran i amb l'experiència de compartir amb els altres espectadors les emocions que et poden despertar un programa o una sèrie. És com un gran sofà de casa, però amb 400 o 500 persones veient una sèrie i comentant-la, rient o aplaudint-la, i amb els protagonistes asseguts dues files més endavant", explica Anna Cervera, directora d'aquest festival que enguany arriba a la setzena edició i que va ser el primer dedicat a la ficció televisiva, al cinema per a la petita pantalla.

El festival preestrenarà en aquesta edició nou films i premiarà algunes produccions de ficció, però, per primer cop, s'ampliarà a altres formats i també reconeixerà els millors programes d'entreteniment i d'informació. La periodista i presentadora del *Preguntes freqüents* (TV3) Laura Rosel i

El Zoom Festival va ser el primer dedicat a la ficció televisiva, en un moment, ara fa setze anys, en què les 'TV movies' es consideraven un gènere de classe B. Avui, el certamen, que començarà el 20 de novembre a Igualada, és el principal aparador del cinema per a la pantalla petita. Les periodistes Laura Rosel i Mercedes Milà, el programa 'Polònia' i l'actriu Candela Serrat seran alguns dels premiats

el programa de sàtira política *Polònia* seran alguns dels premiats.

Quan va néixer, l'any 2003, les pel·lícules realitzades per a televisió eren considerades un gènere de classe B: "El format *TV movies* estava associat a les pel·lícules de tarda per fer la migdiada", reconeix Cervera. Aquell, però, també era un moment en què les televisions, sobretot les autonòmiques, hi apostaven fort: "Vam pensar que era interessant crear un aparador en què aquestes produccions de ficció televisiva tinguessin una finestra per donar-se a conèixer", diu la directora del certamen, que indica que el salt qualitatiu de les sèries i les minisèries i el fort augment d'espectadors,

sobretot per la influència de la producció americana, ha revalorat aquest gènere fins a arribar al nivell de la bona cinematografia. "Ara tot ha canviat rotundament. No es distingeix una producció audiovisual en funció que s'hagi d'emetre per a la tele o a les sales de cinema. Està vist que en festivals de gran envergadura de cinema, ara també hi té cabuda la ficció per a la televisió. I els professionals també salten d'una banda a l'altra sense cap problema."

El festival s'ha anat adaptant als canvis que ha fet la indústria en aquests quinze anys i ha anat ampliant territori, fins a abastar l'àmbit internacional. També ha donat cabu-

La caixa tonta

L'anomenem la caixa tonta, sovint la tenim encesa sense passió, la tirarem per la finestra en algunes ocasions, ens entreté en moltes d'altres i hi voldríem trobar una oportunitat de fer-

nos entendre millor el món. La televisió l'odiem i l'estimem a parts iguals, i la balança es decanta cap a un costat o cap a l'altre segons qui o què entra a casa nostra a través de la

pantalla. El Zoom Festival d'Igualada, el primer dedicat a la ficció i els formats televisius, ens permetrà reconèixer-nos amb aquesta caixa tonta.

Carina Filella cfilella@lrp.cat

'La dona del segle', film que obrirà el Zoom d'enguany. Al costat, alguns dels premiats

[ZOOM](#)

da a més formats de televisió i, a més de les *TV movies*, que són pel·lícules d'un capítol de noranta minuts i que tenen en la televisió el seu canal de distribució, en aquesta edició el Zoom també premiarà programes d'entreteniment i informatius.

Els nous Premis Zoom Formats seran per a la periodista i presentadora Laura Rosel, a la millor conducció de programa (*Preguntes freqüents*, de TV3); pel programa de sàtira política *Polònia*, en la categoria de millor format consolidat, i al *late show* *La resistència* (Movis-

tar +) com a millor nou format, amb David Brocano al capdavant. El premi d'honor a la trajectòria professional serà per a la periodista i presentadora de televisió Mercedes Milà i per a la cadena pública cultural i europea ARTE. El premi auguri Sita Murt, dedicat a les joves promeses de l'ofici, el rebirà l'actriu catalana Candela Serrat, que va debutar a TV3 el 2013 amb la sèrie *La Riera* i que recentment ha rodat *Cançó per a tu*, per a TV3, una *TV movie* que es projectarà al Zoom.

Encara n'hi haurà més, de guardons. El premi Tu ets la Tele s'atorgarà a la sèrie *Cuéntame cómo pasó* (TVE), que és la que fa

més anys que és en antena (des del setembre del 2001) i que, segons Cervera, "s'ha convertit en una icona de la ficció espanyola i universal".

Durant el festival es preestrenaran nou films produïts en diversos països, que competiran en la secció oficial, per exemple, *Asesinato en la universidad*, d'Inaki Peñafiel, i *Cançó per a tu*, d'Oriol Ferrer. Segons l'organització, la majoria de les pel·lícules seleccionades són drames històrics inspirats en fets reals i ambientats en diversos episodis contemporanis, com ara el franquisme, el nazisme, la dictadura d'Augusto Pinochet i el drama

EQUILIBRI

"Avui dia no es distingeix una producció audiovisual en funció que s'hagi d'emetre per televisió o a la sala de cinema"

actual dels refugiats. La que obrirà aquesta edició és *La dona del segle*, dirigida per Sílvia Quer i ambientada en la convulsa Barcelona de les vagues i el pistolisme del 1919, i que pròximament s'estrenarà a TV3.

L'objectiu del Zoom és, segons la seva directora, oferir "una plataforma en què es puguin veure coses noves". I n'hi haurà moltes altres, de possibilitats per descobrir. Per exemple, s'estrenarà la sèrie *Boca Norte*, dirigida per Dani de la Orden i rodada a Barcelona, de la plataforma Playz, de Televisió Espanyola. També la sèrie *Poliàmor*, la primera produïda per TV3 que s'emetrà únicament per Instagram Live; i el documental *Fel de la terra*, produït per Agustí Villaronga. Tot allò que tingui a veure amb les produccions televisives serà present en la setena edició d'aquest festival que ha estat pioner i que s'adapta a l'evolució d'un sector creixent.

LA REPÚBLICA DE LES ARTS PANTALLA

Anna Cervera, directora del Zoom Festival d'Igualada, amb el cartell de l'edició d'enguany MARC VILA

ANNA CERVERA Directora del Zoom, el Festival Internacional de Ficció Televisiva i Formats

“Ara les televisions es decanten més per les sèries”

 CARINA FILELLA
cfilella@lrp.cat

El Zoom va néixer fa setze anys, en un moment en què la ficció televisiva era considerada de classe B, molts esglaons per sota del cinema.

La ficció televisiva ja està al mateix nivell de valoració que el cinema?

Sí, rotundament. El 2003, quan trucàvem als diaris per tenir visibilitat, a la secció de cinema no ens hi volien, perquè no tractàvem cinema pròpiament; a la secció de televisió parlaven més de programes i no volien parlar del festival perquè era més sobre ficció. I no existien crítics de televisió. Estàvem una mica en terra de ningú. Els professionals del cinema vivien al seu món. Ara tot això ha canviat rotunda-

ment. No hi ha distinció d'una producció audiovisual en funció que s'hagi d'emetre per la televisió o a les sales de cinema. En festivals de cinema de gran envergadura, ara també hi té cabuda la ficció per a la televisió. Els professionals també salten d'una banda a l'altra sense cap problema.

La crisi dels darrers anys ha afectat especialment les produccions audiovisuals catalanes. En quin moment es troba el sector?

És veritat que vam passar una època, la de la crisi econòmica forta, que va fer estralls en la cultura. Es demostra en el nombre final de produccions: se'n feien menys. Però tot i que se n'han fet menys, han estat de molta més qualitat. En aquests moments, hi continua havent una aposta de les te-

levisions per la ficció, però es decanten més pel format sèries.

Per què?

Segurament pels hàbits de consum de l'audiència. Han reservat les *TV movies* per a temàtiques molt específiques. Per exemple, Televisió Espanyola aposta per temàtiques històriques, sovint amb motiu d'alguna efemèride. Per exemple, *Asesinato en la universidad* és un homenatge al 800è aniversari de la Universitat de Salamanca. Aquests motius que són molt territorials i que connecten amb l'audiència són les temàtiques triades.

Les produccions que es veuran al festival són inèdites?

Sí. La idea és que pugui ser una plataforma en què es puguin veure coses noves. Per exemple, de la plataforma Playz, de Televisió Espanyola, estrena una sèrie dirigida per Dani de la Orden, *Boca Norte*, rodada a Barcelona, i ell vindrà amb els protagonistes. Volem potenciar la trobada amb el públic dels formats de televisió. Podrem veure també *Poliamor*, la primera sèrie produïda per TV3 emesa únicament i exclusivament per Instagram Live. També estrena un documental, *Fel de la terra*, produït per Agustí Villaronga.

El festival és una oportunitat per veure a la gran pantalla produccions pensades per a la petita pantalla?

Exacte. És la televisió en companyia, perquè normalment la veiem a casa, ja sigui a través de la televisió, el mòbil o de qualsevol altre dispositiu. Aquí la idea és veure aquests continguts en pantalla gran i compartir l'experiència i les emocions que et pot oferir un programa o una sèrie amb els altres espectadors. Per exemple, la projecció de *Merlí* i *Polseres Vermelles* va representar l'emoció compartida. Com al sofà de casa, però amb 400 o 500 persones veient una sèrie i comentant-la, rient o aplaudint-la, i amb els protagonistes asseguts dues files més endavant.

Enguany incorporen nous formats de televisió més enllà de la ficció.

Exacte. Volem donar visibilitat als formats que van més enllà de la ficció, amb la pretensió de ser un aparador de continguts audiovisuals en general. Per això la novetat d'aquest any ha estat la creació dels premis dels formats, i programes d'entreteniment i informatius també tindran el seu espai en el palmarès. L'any passat vam fer una pinzellada en aquest terreny amb la creació del primer Talent Campus de Formats Televisius, una mena de laboratori perquè sorgissin idees del nou talent. El festival actua com una mena de plataforma dinamitzadora d'aquestes idees de creatius i professionals.

EVOLUCIÓ

“Quan va néixer, el Zoom estava una mica en terra de ningú. Avui tot ha canviat rotundament”

ESTRALLS DE LA CRISI

“Durant la crisi forta es feien menys produccions, però eren de més qualitat”

EN PANTALLA GRAN

“El festival ofereix la possibilitat de veure les produccions de televisió en pantalla gran i compartint l'experiència amb els altres espectadors”

NOVETAT

“La novetat d'aquest any és la creació dels premis dels formats, destinats a programes d'entreteniment o a informatius”

LA REPÚBLICA DE LES ARTS LLETRES

Aureli Capmany va ser un dels fundadors de l'Orfeó Català i de l'Esbart de Dansaires, i pare de l'escriptora Maria Aurèlia Capmany ➔ ARXIU

Els Capmany, doble compromís amb la cultura

 DAVID MARÍN
dmarin@lrp.cat

La Diputació de Barcelona va començar fa tres anys a organitzar unes jornades anuals dedicades a Maria Aurèlia Capmany. Aquest any, el cicle de debats, titulat *Capmany i Capmany. El compromís amb la cultura*, està centrat en l'escriptora, pedagoga i política, de qui es commemora el centenari del naixement i, també, en les aportacions del seu pare, el folklorista Aureli Capmany, de qui enguany fa 150 anys del seu naixement.

Un doble aniversari i un doble reconeixement, amb el qual la Diputació s'afegeix als actes commemoratius de les dues efemèrides amb po-

nències i taules rodones sobre el compromís amb Catalunya de pare i filla, i més concretament amb el teatre i el cinema en el cas de la Maria Aurèlia i amb les tradicions culturals en el cas de l'Aureli.

El cicle s'inaugura el dissabte 17 de novembre amb l'espectacle *Les danses d'Aureli Capmany*, a càrrec de l'Esbart Català de Dansaires. L'acte, al teatre de l'Espai Francesca Bonnemaison, servirà també per lliurar el V Premi Rafel Tudó a estudis sobre dansa tradicional catalana.

L'Espai Lliure del Teatre Lliure de Montjuïc acollirà el dijous 22 de novembre la taula rodona *Maria Aurèlia Capmany, dona de teatre (i cinema)*, amb l'actor Enric Majó; la directora de l'Institut del Teatre, Magda

La Diputació de Barcelona organitza un cicle de conferències sobre el teatre i el cinema de Maria Aurèlia Capmany i sobre el seu pare, Aureli Capmany, i el seu paper en la recuperació i la transmissió del folklore i la cultura popular

Puyo, i el realitzador Sergi Schaaff, una taula que moderarà la periodista Anna Guitart. En aquesta sessió es projectaran l'adaptació teatral de la novel·la *Un lloc entre els morts*, que es va emetre per TVE Catalunya l'any 1976, i un documental del cineasta Joaquim Jordà amb una entrevista a l'escriptora en què reflexiona sobre els seus personatges de ficció, i del qual es conserva una única còpia a l'arxiu de la Filmoteca de Catalunya.

La relació entre pare i filla centrarà la jornada del dilluns 26 de novembre a l'Espai Francesca Bonnemaison, amb una ponència de la professora Montserrat Palau i una taula rodona -moderada per l'escriptora Estel Solé- que reunirà testimonis de la feina dels Capmany, com Josep Anton Codina, Montserrat Garrich, Marta Nadal i Agustí Pons. Tancarà la jornada l'actuació de l'actriu Carme Sansa, que farà un recital dedicat a l'obra de l'escriptora. El cicle finalitzarà el dijous 29 de novembre, també a l'Espai Francesca Bonnemaison, amb la representació de la peça teatral *Parlàvem d'un somni*, amb els diàlegs entre Maria Aurèlia i l'alcalde Pasqual Maragall, interpretats per Anna Güell i Òscar Intente.

LA REPÚBLICA DE LES ARTS **TEATRE**

DARRERE LES BAMBOLINES

Mürfila

Composició sonora

“La música al teatre juga a favor de l'escena”

JORDI BORDES
jbordes@elpuntavui.cat

Més enllà de les orquestres (de més o menys instruments) en els musicals, bona part dels espectacles de teatre ambienten la posada en escena amb una música característica, que s'hi adapti bé o que contrasti, depèn de la voluntat de la direcció artística. La composició musical es pot desenvolupar a través d'una música gravada, pactada entre l'autoria i la direcció, o bé interpretar-se en directe. De fet, aquest camp cada cop és més habitual en altres disciplines com ara la dansa contemporània.

Què passaria si no hi hagués composició musical en una producció?

No tots els espectacles en preveuen. Per mi, si no n'hi ha, és una producció coixa. Perquè la composició musical pot ser un element tan necessari com el de la il·luminació o l'espai escènic. Quan hi ha música, es poden potenciar determinats moments, crear uns universos que ajudin a transportar l'espectador.

Però l'espectador és conscient sempre de la música que sona de coixí en una producció...?

És probable que, si hi està molt ficat, ni se n'assabenti. La música al teatre juga

VAIXELL

“Una creació és un vaixell a dins del qual anem tots. Com més temps hi passes, més convius en el recorregut i més te n'impregnes”

PERSONALITAT

“Un músic en escena és un personatge més que il·lustra d'una manera molt determinant”

TÈCNICA

“La tècnica ha evolucionat molt. Amb un mòbil pots fer molts bons vídeos. No ho ha fet tant en la part musical. Al final el que compta és que transmetis al públic”

a favor de l'emoció de l'escena.

Com arrenca un procés de treball? Com es posa un espai musical a una idea que ja està elaborada?

Hi ha vegades en què ja hi ha una part descrita al text. Sovint, ens guiem molt per la proposta del director. Va agafant forma quan aixequem l'obra, sobretot a la sala d'assaig. Normalment, et proposen. Depèn molt, també, de si es tracta d'una composició musical gravada o de si hi intervenc. Una creació és un vaixell a dins del qual anem tots. Com més temps hi passes, més convius en el recorregut i més te n'impregnes. El procés és molt maco, però quan cedeixes una composició musical no pots estar-hi tant de temps. La creació creix, sobretot, quan entres a la sala.

Cal una coordinació per construir una partitura a partir d'uns ressons que coincideixin amb el vestuari, que siguin de la mateixa època, no?

Dependrà de la proposta. De vegades, es voldrà que es contradiguin voluntàriament: que hi hagi vestuari d'època i música moderna. I funciona aquest contrast. No hi ha límits.

Com va entrar en aquest camp, per amistat, per afinitat?

David Selvas volia un guitarrista en el seu petit muntatge *True west*. Va ser

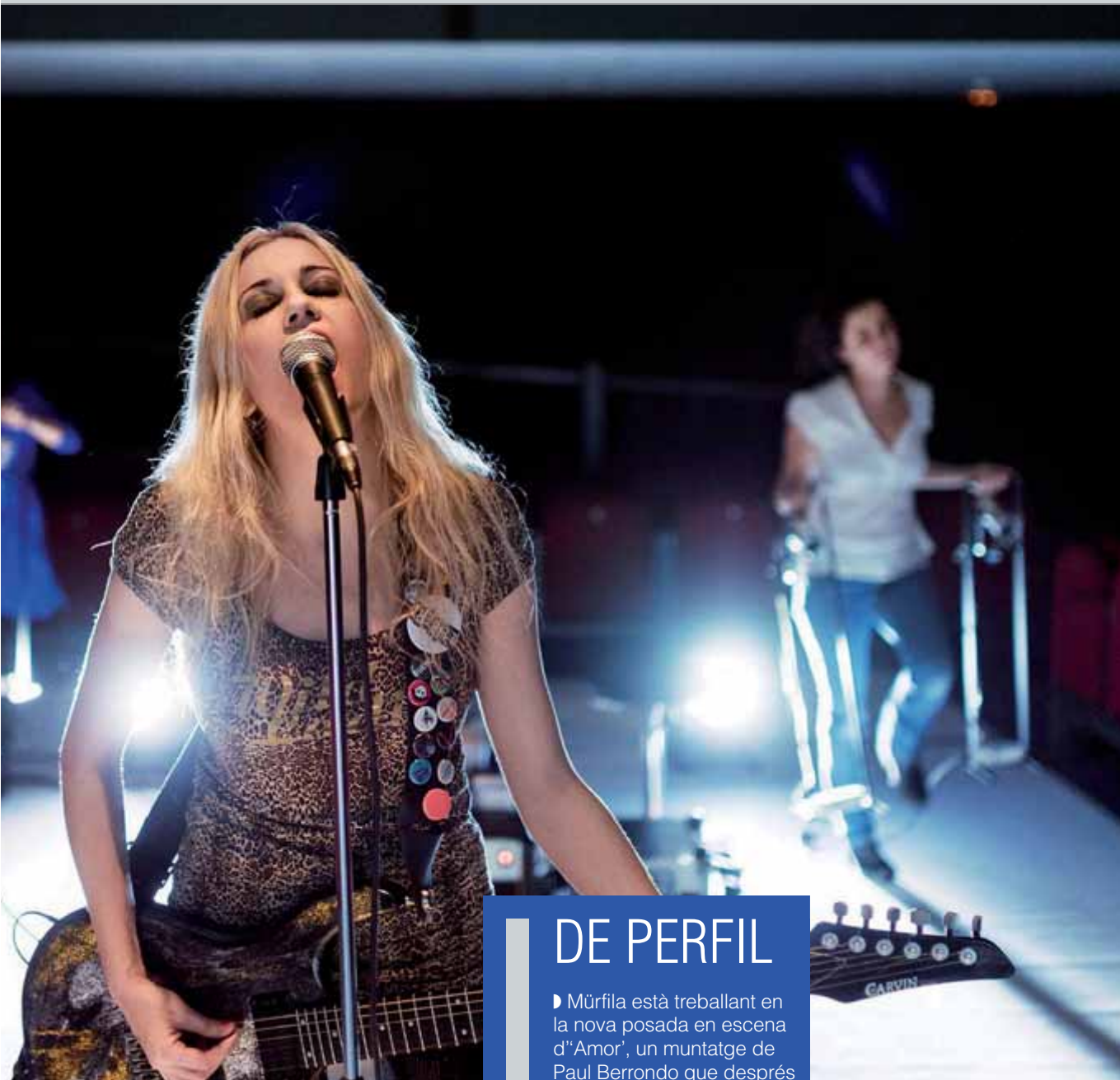
l'actor Manuel Dueso qui va pensar que m'agradaria. Fins llavors, no ens coneixíem. Aquella va ser la primera aparició en què hi havia tres actors i jo feia la composició musical en directe i, també, alguna frase... Després ja va venir la proposta de *Llibert*. En aquella ocasió Norbert Martínez i Gemma Brió ja tenien clar que volien que jo fos la que cantava.

Es pot implicar més en un projecte si hi intervé en directe...

Quan actues, allò que sona és teu; és una part de tu. És cert que si t'encarreguen una gravació, com el que vaig fer per a *Fronteres*, al TNC, és una pista de so. Són situacions, però totes dues estan bé.

La feina porta a més feina?

En general, en el teatre, sí. Jo també treballo en la part de vídeo, i l'escena és un magnífic aparador del que pots arribar a fer. És més difícil ser-hi com a

Mürfila, en un instant de 'Llibert', en què actuava en directe i s'integrava al repartiment d'actrius ➔

FELIPE MENA

DE PERFIL

► Mürfila està treballant en la nova posada en escena d'Amor', un muntatge de Paul Berrondo que després de La Vilella troba una segona oportunitat a l'Àtic22 del Tantarantana. S'hi estan des del dijous 15 de novembre fins al 2 de desembre. En principi, sembla que l'obra no hauria de suposar una gran feina, però, en realitat, preveuen unes sessions absorbents, que comencen a les deu del matí i s'allarguen un grapat d'hores i dies. Fem l'entrevista dilluns al migdia, en el moment del descans per dinar. Treballar intensament és com passar una febre volgutament, perquè hi ha la intensitat de tenir-ho tot adaptat al mil·límetre el dia de l'estrena (una data concreta que no accepta pròrogues ni revàlides). Compton per a les dues actrius que expliquen una història d'amor preciós i tan fugisser com el temps que s'escola abans de l'estrena.

actriu que canta.

Es pot considerar un luxe tenir un músic en directe?

En el fons som un actor més, un sou més. Tot depèn molt del pressupost. És, si fa o no fa, un personatge més que il·lustra d'una manera molt determinant.

I com es casa on ubicar-se? En general, ja està molt acceptat que s'entri al mateix espai?

Cada cas és un món; cada proposta del director és diferent. A *Llibert*, actuava i tenia text: interactuava amb les altres dues actrius. A *True west* vam optar perquè em quedés en un racó. Va ser molt fàcil. A *Llibert*, en canvi, em movia amb una guitarra. Els va agradar l'estètica d'anar movent l'amplificador i anar-me connectant pels cables que hi havia disposats per l'escenari.

És una situació diferent a l'actuació

d'un concert, no?

No té res a veure. Al teatre, estic dins del joc de l'obra. Has d'estar pendent, i tenir clar quin paper has de fer. Cal molta concentració. Jo no soc actriu, no me'n considero, i per això he de fer un esforç.

El repte d'una compositora musical és fer tot un musical?

Si algun dia m'encarreguen un musical, ho passaré a un compositor! Per mi, el gran repte és fer una bona cançó. Pots considerar que és relatiu perquè tu pots considerar que és bo i jo, creure que no ho és prou. Fer un musical no és només fer-ne una, sinó 15 i que lliguin en una trama.

Vaja, que seria un malson. Però fer una quinzena de temes amb una atmosfera similar deu ser com fer un disc ben personal, amb una atmosfera que ho relligui tot.

Exactament. És com fer un disc i això significa molta feina. Quan una cançó

té lletra, vol dir que hi ha un discurs, una opinió. No s'ha donat mai el cas, però seria compondre uns personatges molt propers a mi, seria una extensió molt personal. Amb la música has de transmetre. I si no tens *feeling* amb el que cantes, és més difícil.

El compositor, dramaturg i actor Andreu Rifé ('Los pelones', 'Polseres vermelles'...) diu que fa espectacle per vendre discos amb les cançons del muntatge. També grups com ara Malacara & Wilson Band integren actuacions amb la funció per fer la sortida al teatre més atractiu. Ho ha provat?

No. La veritat és que el que faig al teatre no té gaire a veure amb el món musical de Mürfila. També m'agrada, perquè així se m'obre un nou món. És cert que la indústria del disc està molt tocada. Mai he entrat un tema propi gravat abans en un espectacle, tot i que sí que he aprofitat adaptacions d'altres autors per a obres, com a *Llibert*.

Li correspon cobrar drets d'autor?

Sí, si hi ha una banda sonora amb molts temes propis.

L'evolució de la tècnica ha simplificat la presència de composició musical a l'escenari, a normalitzar-lo?

Imagino que sí, però segurament no tant com en el camp audiovisual. Ara amb un telèfon mòbil pots fer vídeos de molta qualitat. Amb la música no és tan evident perquè els micròfons que sonen bé no són tan accessibles. Però al final el que compta és què transmetes al públic, tinguis millor o pitjor equip.

Cantant, vídeo, espai sonor, composició musical. Conviuen bé totes les seves facetes. Té un punt d'esquizofrènia laboral?

Depèn de com t'organitzis. Musicalment, estic en un punt embrionari que no tindrà gaire res a veure amb la Mürfila d'actualitat. Ara m'estic dedicant més al teatre. M'han encarregat que faci un *making of* del *Maremar* de Dagoll Dagom, que emetrà Televisió de Catalunya. Quan tingui temps, el podré dedicar al meu projecte musical. Ara fa temps que no toco, però tot el que faig m'encanta. Vaig estudiar cinema i el meu pare era actor i la meua mare, escenògrafa. Sempre he tingut el teatre molt a prop. Ara he aconseguit lligar totes les meves aficions a l'entorn de l'escenari.

LA REPÚBLICA DE LES ARTS LLETRES

ELS MÉS
VENUTS
Ficció

L'art de portar gavadina
Sergi Pàmies

Finals que mereixen una història
Albert Espinosa

Aprendre a parlar amb les plantes
Marta Orriols

Permagel
Eva Baltasar

Tot el bé i tot el mal
Care Santos

OPINIÓ

Per què parlem de malalties i dols?

En aquest pati d'escola que és Twitter, últimament cauen pedregades contra els que estan escrivint llibres sobre mals personals. Es transmet la impressió que la nostra literatura és plena de nafrats i es generen missatges plens de mala llet en contra de l'autoficció. És cert que en poc temps han coincidit títols que recullen experiències dures, si no és la superació d'un càncer és la pèrdua d'algú estimat. Ha estat casualitat? No.

En la resta de literatures també es detecta una tendència a parlar d'allò que, en temps més púdics, en dèiem intimitats. No és una cosa exclusiva de la literatura catalana, que sempre acaba rebent com si fos un bolet. No som tan rars. Aquí, com arreu, tenim bons escriptors, escriptors mediocres i alguns de francament patates. Si hi ha sort, aviat tindrem algun geni, d'aquells que neixen aleatòriament en algun lloc o altre, i, encara amb més fortuna, no l'ofegarem abans d'hora ni ens passarà desapercbut. Sospito que aquesta dèria de la introspecció impúdica es deu a diverses raons i cap d'aquestes és l'exhibicionisme com insinuen els crítics amb la tendència. Un dels mo-

Una raó és la necessitat de sentir-nos imperfectament humans

Ada Castells

tiu és que els novel·listes, en certa manera, ens hem alliberat del llast de l'argument. Els lectors més exigents ja no demanen que els conquistes amb una història de bons i dolents, ni amb una aventurera, ni amb un *amour fou*. Això, ja ho fan els guionistes de sèries i alguns ho fan molt bé. Els novel·listes ens podem centrar en la música de les frases, en la transmissió d'una sensibilitat, en la rotunditat de les paraules, en l'honestedat del missatge.

Una altra raó és la necessitat de sentir-nos imperfectament humans en un món que cada cop serà més robotitzat. Ens cal parlar de sentiments i aquests, lògicament, els busquem en moments extrems de les nostres vides: quan tenim por de perdre el confort, quan ens sentim més sols, quan se'ns acaba l'"anar fent".

Un tercer motiu seria el repte de parlar d'allò que és silenciats en un món que se'ns vol presentar perfecte: escriure dels malalts, dels morts, dels vells, de les noses, de les desgràcies i fer-ho des de l'experiència pròpia, sense gaires artificis, tot i que una novel·la sempre serà un artefacte.

Tots plegats ja n'estem una mica farts, de ficcions, i patim el mal del Quixot de confondre la realitat amb la invenció. Vivim les vides dels personatges de les sèries, mirem els amics fragmentats a través de les xarxes, les notícies ens mostren un món parcial i, amb tot plegat, patim unes ganes boges de realitat, d'autenticitat. Una altra particularitat del nostre temps és el pes que està tenint la literatura escrita per dones i el fet que moltes hàgim tingut la necessitat de parlar de la nostra sexualitat, de les nostres febleses, dels nostres mals, de les nostres relacions amb mares i fills i de les nostres pors físiques. Hi ha també el delit de remarcar que el nostre cos no pot ser reduït a un objecte de desig com ben sovint trobem en la història de la literatura.

Jo no soc estudiosa en la matèria. Dic tot això des de l'experiència d'enfrontar-me a un full en blanc per comunicar-me amb el més gran nombre de lectors amb ganes que disfrutin de la lectura. I he de confessar que darrerament també em passa. Peco. No em puc treure de sobre la necessitat d'escriure des del jo. Quan surti al pati, ja em posaré un casc.

@AdaCastells

CRÍTICA

Glòria Farrés

La veritat enlluerna

Llum d'agost té una arrencada potent: una jove embarassada, Lena Grover, travessa les llargues i polsegoses carreteres d'Alabama fins al cor de Mississipí sota el sol d'agost a la recerca del pare de la criatura. Amb ella, Faulkner ens porta fins al cor de Jefferson –el comtat imaginari de Yoknapatawpha–, davant d'una casa on s'ha comès un crim. El relat gira al voltant del crim, i de l'assassí Christmas: un blanc de "sang negra" que ha matat una blanca abolicionista. Després que la història descriu un cercle gairebé dantesco, es tanca com havia començat: la Lena, ja amb el nen en braços,

LLUM D'AGOST

Autor: William Faulkner
Traductora: Esther Tallada
Editorial: Edicions de 1984

continua cercant el seu home.

Llegir Faulkner demana concentració i energia. Hi ha una espessor i una sensualitat en l'escriptura que se t'enganxen i t'arrossegueuen a contracor cap a racons barrats a la consciència. Tot s'hi expressa en excés: la violència, però també la tendresa; el desig, però també la fe; la sordidesa i l'amargor, però també la mística. Faulkner dona veu a l'home del sud americà, però és l'home de tots els suds del món: un il·lustrat que resisteix en condicions quasi infrahumanes. I, tanmateix, els personatges són terriblement humans. Podem comprendre bé Christmas,

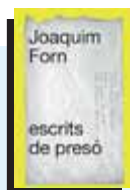
aquest assassí desprietat, per les brutalitats i frustracions que ha patit, i pel que diu el reverend Hightower: "Tot home té a les seves mans el privilegi de destruir-se." Faulkner ens mostra un home despullat, tot carn, gairebé sense ànima, que mira cara a cara, desprotegit de cap cuirassa cultural, la llum brillant i enlluernadora d'agost, i encegat avança a les palpentes amb la força de la respiració animal.

Deia Descartes que cal dubtar de tot un cop a la vida. També caldria llegir Faulkner almenys un cop a la vida. I aquesta obra, molt ben traduïda per Esther Tallada, és una porta d'accés.

ELS MÉS
VENUTS
No-ficció

Catalunya,
mirall trencat
Joaquim Nadal i
Ferreras

Escrits
de presó
Joaquim Forn

Oriol
Junqueras
Sergi Sol

La crisi
catalana
Carles
Puigdemont

21 lliçons per
al segle XXI
Yuval Noah
Harari

LLETRES EN BATALLA

Joan-Lluís Lluís
@joanlluisslluis

Abans del punt final

De vegades, la música d'una novel·la, el seu ritme, o la seva credibilitat com a ficció poden dependre de l'última frase. La que tanca i conclou, la que potser bategarà en la ment del lector quan hagi tancat el llibre. Val a dir que la tria d'aquesta última frase pot ser complexa i angoixant. O tot el contrari si s'entén aquesta última frase com la conseqüència lògica i necessària de totes les frases que l'han precedida. Sabríeu dir de quines novel·les són extretes aquestes últimes frases?

1. "Un record tan present que, si t'hi fixes bé, s'assembla molt a un oblit."

- A. *Un home de paraula*, d'Imma Monsó
- B. *El carrer de les Camèlies*, de Mercè Rodoreda
- C. *Permagel*, d'Eva Baltasar
- D. *El gust de la pols*, de Maria Aurèlia Capmany

3. "Darcy, com Elisabeth, els estimava molt i tots dos sentien la més profunda gratitud envers les persones que, portant Elisabeth al Derbyshire, els havien permès de retrobar-se."

- A. *Jane Eyre*, de Charlotte Brontë
- B. *Washington Square*, de Henry James
- C. *Dissabte*, d'Ian McEwan
- D. *Orgull i prejudici*, de Jane Austen

4. "Arthur es va retrobar feliçment amb la seva família, i Charles va tornar a la seva professió de mestre; ens hem escrit llargues cartes i espero tornar-lo a veure algun dia."

- A. *El violí d'Auschwitz*, de Maria Àngels Anglada
- B. *Si això és un home*, de Primo Levi
- C. *Archipiègalo Gulag*, d'Aleksandr Soljenitsin
- D. *El pont del riu Kwai*, de Pierre Boulle

2. "Després, en la fosca, encara que ningú no el vegi, somriu."

- A. *Senyoria*, de Jaume Cabré
- B. *La terrorista bona*, de Doris Lessing
- C. *El desert dels tàrtars*, de Dino Buzzati
- D. *El timbal de llauna*, de Günter Grass

5. "He d'esperar, doncs, que quan arribi el senyor ja estaré en condicions de sorprendre'l agradablement."

- A. *Timbuktú*, de Paul Auster
- B. *El món segons Garp*, de John Irving
- C. *El que resta del dia*, de Kazuo Ishiguro
- D. *El conte de la Serventa*, de Margaret Atwood

7. "E podeu creure que per lo bon regiment e per la bona e virtuosa vida, són col·locats en la glòria de paradís."

- A. *Llibre d'Evast i Blanquerna*, de Ramon Llull
- B. *Curial i Güelfa*, anònim
- C. *Tirant lo Blanc*, de Joanot Martorell
- D. *El somni*, de Bernat Metge

6. "Tot el que vam fer per ell tenia el valor d'un somriure; no era poc, per bé que només era el canvi de l'indret impúdic de l'habitació d'un hostel pel paratge familiar però reclòs del porxo d'una casa."

- A. *El bes de la dona aranya*, de Manuel Puig
- B. *Joc brut*, de Manuel de Pedrolo
- C. *Gràcies per la propina*, de Ferran Torrent
- D. *Kafka a la platja*, de Haruki Murakami

Solucions: 1. A, 2. C, 3. D, 4. B, 5. C, 6. C, 7. C

LA REPÚBLICA DE LES ARTS LLETRES

MARGUERITE DURAS
TORNA

DAVID MARÍN
dmarin@lrp.cat

Marguerite Duras torna, si és que mai ha marxat. Aquesta tardor dues editorials catalanes, Club Editor i Edicions Sidillà, han apostat per publicar textos de l'escriptora francesa en la nostra llengua. Se sumen al que va publicar LaBreu Edicions, *La tarda del senyor Andesmas*, ara fa tres anys. Ho han fet sense haver-se proposat coincidir, ni responen a cap crida dels calendaris del cànion: no cal esperar que sigui l'any tal per recordar-nos fugaçment d'un autor, sinó que n'hi ha que no necessiten excuses per retrobar-se amb els lectors i trobar-ne de nous.

Marguerite Duras (Gia Dinh, Vietnam, 1914 - París, 1955) va tenir una vida dura des de la infància. Va ser criada per una mare que es va haver de fer càrrec sola d'ella i dels seus dos germans sobreposant-se a la pobresa en un país llunyà. Va viure la guerra i va exercir la militància política i social des de l'antidogmatisme. La vida de Duras, sempre a contracorrent, va estar marcada per l'alcohol i per una vida sentimental allunyada dels convencionalismes, i mai va donar treva a la seva recerca de la llibertat. I la pròpia vida, descarnada, a pèl, sense un excés de filtres de trama que suavitzessin i posessin distància entre autora i obra, va ser sempre la matèria primera de la seva literatura. No li interessava la trama, sinó explicar la vida. Les dues obres que han aparegut permeten, sense haver-s'ho proposat prèviament, aproximar-se a l'autora de punta a punta de la seva trajectòria vital: *La vida tranquil·la*, d'edicions Sidillà amb traducció d'Antoni Clapés, és la seva segona novel·la, una obra de començament, en què trasllada a un petit poble aïllat de França la seva experiència vital

d'infantesa i joventut a Indoxina, una trama amb una protagonista que posarà a prova els nostres prejudicis morals. I, en canvi, *La vida material*, publicada per Club Editor, amb traducció de David Ilig, és una obra escrita durant la maduresa, en què prescindeix de l'entramat de la ficció i s'hi transcriuen les converses entre ella i el seu amant mentre reflexionen, amb duresa i sense dogmes, sobre l'amor, la sexualitat, l'alcoholisme, la felicitat, l'escriptura, els homes, les dones i les lliçons que ella treu de tot pelgat en la darrera etapa de la vida.

La vida tranquil·la la va escriure durant la Segona Guerra Mundial. Feia poc que havia mort el seu germà

'LA VIDA TRANQUIL·LA'

Duras trasllada a un petit poble de la França rural la seva experiència vital a Indoxina

petit, i tenia a dins tota la infantesa i joventut viscudes a Indoxina en unes condicions que distaven molt del paradís colonial per a europeus que un es podria imaginar. Aïllada respecte de la societat colonial benestant, i amb una mare que havia de fer l'impossible per sobreviure -va ser estafada quan va comprar unes terres per plantar-hi arròs, que va resultar que s'inundaven constantment-, Marguerite Duras va traslladar aquella experiència a un mas aïllat d'un poble de la França interior, on la protagonista s'ha d'enfrontar al rebuig social, les inclemències de la natura i dels homes a través d'unes relacions fami-

Aquesta tardor s'han publicat dues noves traduccions al català de l'escriptora Marguerite Duras, una de les intel·lectuals més incisives i punyents del segle XX. Les traduccions de Club Editor i Edicions Sidillà s'uneixen a la que va fer fa tres anys LaBreu Edicions

Marguerite Duras va ser una de les autores més influents de la literatura europea del segle XX ARXIU

LA REPÚBLICA DE LES ARTS LLETRES

liars, sentimentals i sexuals que sacsegen la moralitat del lector. “La *vida tranquil·la* a què al·ludeix el títol no és cap definició de la novel·la, sinó tan sols un desig de la protagonista, que aspira a una vida tranquil·la però no pot fugir de com és ella”, explica Judit Pujadó, editora d’Edicions Sidillà. L’editorial treballa sobretot la no-ficció, però es reserven almenys un llibre a l’any per a la ficció literària. “Ens agrada la bona narrativa, només publiquem allò que ens agrada a nosaltres, i Marguerite Duras sempre atrapa, escriu des de la pròpia experiència vital, la sinceritat i l’honestedat.” El llibre ja s’ha mogut per clubs de lectura, i l’editora va poder assistir a un d’aquests clubs: “Em vaig quedar parada del gran debat moral que provocava l’actuació de la protagonista, és una novel·la que sacseja.” “Ella diferenciava entre la literatura de segona mà i la literatura pura, escrita des de la pròpia experiència vital; i Marguerite Duras va ser objecte de desig, i també subjecte que desitjava, i en aquesta novel·la el que hi ha en el

‘LA VIDA MATERIAL’

L’autora recull reflexions fetes des de la maduresa a partir de converses amb el seu jove amant

fons és la veritat d’una adolescent i la seva dimensió humana, amb molta profunditat.”

A l’altre extrem de la vida literària de Duras trobem *La vida material*, que Club Editor acaba de publicar amb traducció de David Ilig. Són reflexions de Duras mentre conversa amb qui va ser el seu amant, Yann Andréa, un admirador homosexual trenta anys més jove que ella i que va acabar sent el seu secretari personal i amant fins a la seva mort. Duras estava bloquejada per escriure ficció, i a partir d’una idea del cineasta Jérôme Beaujour, es va llançar a fer una sèrie d’entrevistes amb Andréa de les quals va sortir aquest llibre d’anècdotes, records i reflexions. “Ella no vol fer teoria, sinó que adverteix que és el que ella ha reflexionat en algun moment: mai va ser una dona dogmàtica, sinó tot just el contrari”, explica l’editora, Maria Bohigas. “Va ser una resistent durant l’ocupació nazi i una combatent que va haver de deixar el Partit Comunista quan la teoria i el dogma

van coartar la seva llibertat.” Tanmateix, les reflexions de Duras no es detenen sobre les idees, les utopies i els horrors viscuts durant el segle XX, sinó que parla de les cicatrius pròpies. A través del que ha estat la seva vida, van des del desig i la sexualitat fins a l’alcoholisme i la llibertat de la dona. “Marguerite Duras em va marcar molt quan la vaig llegir per primer cop, en la meua joventut”, confessa Bohigas. “Sí, pot semblar dura, incòmoda, però alhora és molt humana, considera que tot és lícit i defuig qualsevol dogmatisme.” Així són les reflexions de Duras en *La vida material*, punyents però sense teoritzar, retalls de vida que són un antídoto contra els prejudicis morals i que l’autora va extreure de la seva pròpia experiència vital i del seu compromís intel·lectual amb una manera de veure el món lliure de qualsevol pensament totalitari. “No es deixa atrapar, no vol que la capturi cap idea preconcebuda.” Duras també preveu des de *La vida material* el que ha estat la seva obra, i en dona alguns detalls, com que a *L’amant*, la seva novel·la més cèlebre, no hi bus-

cava la denúncia del colonialisme a través d’una noia europea i el seu amant asiàtic, o no només això. Hi descriu, sobretot, el desig, viscut en primera persona, experimentat en la vida real, i la política i la teoria només hi són en un pla secundari. Pura vida, al servei de la literatura.

Tant *La vida tranquil·la* com *La vida material* han fet tornar l’escriptora francesa a les mans dels lectors catalans, i s’uneixen al que ja va fer l’any 2015 LaBreu Edicions amb *La tarda del senyor Andesmas*, traduïda per Marc Colell. Si les altres dues obres se situen en els extrems de la seva vida literària, *La tarda del senyor Andesmas* la va escriure el 1960, immediatament després d’*Hiroshima mon amour*. Tot passa en una tarda juny, en què el senyor Andesmas espera a la seva casa aïllada la visita d’un contractista per fer unes reformes per a la seva filla, mentre al poble se celebra un ball que ell veu de lluny. Una plàcida tarda en què s’anirà filtrant a poc a poc una passió latent commovedora i terrible. Com la quirúrgica mirada pura de Marguerite Duras.

La vida tranquil·la

Traducció d’Antoni Clapés
Edicions Sidillà

► La segona novel·la de Marguerite Duras, a la qual trasllada a un petit poble de França una trama que neix de la seva experiència vital a Indoxina.

La tarda del senyor...

Traducció de Marc Colell
LaBreu Edicions

► Novel·la en què Duras explora la força de la passió i el desig a través d’una plàcida tarda d’estiu.

La vida material

Traducció de David Ilig
Club Editor

► Reflexions de l’autora en la seva maduresa a partir de converses amb el seu jove amant en què no deixa cap tema vital per tractar.

CRÍTICA

Assumpta Rosés assumpta_roses@yahoo.es

Festival SCAN, el setè replà d'una escala empinada

L'actual edició del Festival SCAN és el setè replà d'una escala empinada. Els canvis de seu, la deriva de polítiques culturals a les institucions públiques que el promouen i, sobretot, les baixades de pressupostos no han refredat l'entusiasme dels responsables (Chantal Grande, Jesús Vilamajor, Pep Rigol) per un festival que ha fet deu anys i que té com a objectiu omplir Tarragona de fotografia, amb un plus de recerca, creativitat i exploració de camins oberts per fotògrafs i tendències emergents.

Els centres d'interès principals són al Tinglado 2 del port de Tarragona. L'exposició central és *Talent latent* i el lema *Thinking about (photography)* ha guiat la feina del nou comissari, el crític i periodista Sema d'Acosta. La fotografia s'entén aquí com a matèria per elaborar una obra o un discurs que pot interferir en altres tècniques i llenguatges: pintura, instal·lacions, conceptualisme. Es mira el futur pel forat dels indicis i les tendències que aporten els autors escollits: Andrés Galeano, Diego Díez, Vanja Bucan, Tatiana Abellán, Martínez Bellido, Sonia Espigares, Leila Alaoui i fins a quinze propostes per mirar, pensar i repensar.

El festival ofereix altres espais com-

'Talent latent', l'exposició central de l'SCAN, al Tinglado 2 del moll de Costa de Tarragona

©CAMILA MARINONE

plementaris: *Photobooks* és una exposició que presenta una selecció de llibres de fotografia fets a la manera de llibres d'artista, d'àlbums experimentals autoeditats o de volums publicats per editorials independents. És una mostra/sala de lectura i contemplació que reclama temps i atenció, a canvi

de sorpreses. Sempre s'hi poden descobrir alguns petits tresors inesperats. La trobada *Full contact* consisteix en unes sessions d'intercanvi d'informació entre vint-i-un fotògrafs i diversos professionals convidats: comissaris, galeristes, crítics, editors, etc. De les jornades en surten contactes, complicitats i un premi que enguany ha estat per a la búlgara Hristina Tasheva, de qui es farà una exposició individual a Tarragona.

L'SCAN té una rèplica, gairebé sísmica, a la ciutat. El Museu d'Art Modern, les escoles d'art i disseny de Reus i Tarragona, la galeria La Grey, el Col·legi d'Arquitectes, la Fundació Forvm, l'Arxiu Històric i altres institucions i grups aprofiten per fer exposicions i activitats de fotografia. Un esdeveniment que fa respirar aires de festival.

Tot i les set edicions que li atorguen credibilitat, l'SCAN és encara un festival en procés, fresc i innovador; potser, en part, per les dificultats que l'obliguen a reinventar-se amb imaginació.

SCAN Tarragona. Festival Internacional de Fotografia. Generalitat de Catalunya i Ajuntament de Tarragona. Del 17 d'octubre al 9 de desembre del 2019. www.scan.cat.

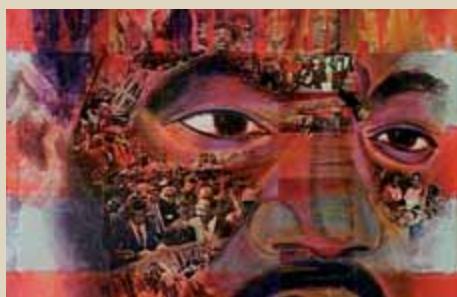
RECOMANACIONS

Treball i cultura

Sala: Lo Pati Centre d'Art de les Terres de l'Ebre. **Adreça:** Gran Capità, 38-40. Amposta. **Horari:** dijous, divendres i dissabte, de 17 a 20 h; diumenges, d'11 a 14 h. Fins al 20 de gener del 2019.

Carles Guerra, director de la Fundació Tàpies, presenta a Lo Pati una exposició de gran format en què exhibeix algunes de les últimes peces que va crear en els noranta i que va fer al taller de fusteria del seu pare, a Amposta.

L'art del Maig del 68

Sala: Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC) **Adreça:** Palau Nacional, parc de Montjuïc. Barcelona **Horari:** de dimarts a dissabte, de 10 a 20 h; diumenges i festius, de 10 a 15 h. Fins al 22 d'abril del 2019.

Coincidint amb el 50è aniversari del Maig del 68, el MNAC presenta les propostes artístiques que es van produir a Catalunya en aquella època i que compartien els ideals de revolució.

De París a Girona

Sala: Museu d'Art **Adreça:** pujada de la Catedral, 12. Girona **Horari:** feiners, de 10 h a 19 h; diumenges i festius, de 10 a 14 h. Del 24 de novembre al 23 d'abril del 2019.

Exposició sobre Mela Muter (Varsòvia, 1876 - París, 1967), una de les pintores més reconegudes de principis del segle XX, vinculada a la comunitat d'artistes polonesos de París.

LA REPÚBLICA DE LES ARTS PANTALLA EN SÈRIE

ARDE MADRID

L'escena del bateig del fill de Lola Flores (interpretada per l'actriu Mariola Fuentes, al mig, fumant) va reunir Debi Mazar fent d'Ava Gardner (al seu costat, a la dreta) i alguns cameos divertits, com la mateixa neta de la folklòrica, Elena Furiase, darrere seu, i Cayetana Martínez de Irujo, a l'esquerra, fent de la seva mare. A sota, els criats, els veritables protagonistes de la sèrie.

Sexe i plaer en temps de Franco

Paco León i Anna R. Costa recreen per a Movistar l'estada de la famosa actriu Ava Gardner al Madrid gris del franquisme

IRENE CASELLAS
icasellas@lrp.cat

El 1953 es publicava a Espanya la *Guia de la buena esposa*, un pamflet de Pilar Primo de Rivera –que curiosament no es va casar mai– en què es definia com havia de ser l'esposa perfecta del franquisme: bàsicament submissa i dòcil. Aquell mateix any, s'instal·lava a Madrid la famosa actriu Ava Gardner, un mite vivent de Hollywood, atea, divorciada i famosa per la seva afició a les festes, l'alcohol i el sexe. I també el 1953, el règim franquista cedia terrenys als Estats Units per poder instal·lar bases militars a la Península a canvi de trencar l'aïllament internacional i d'ajuda econòmica. En aquest context se situa la sèrie *Arde Madrid*, una producció pròpia que

Movistar acaba d'estrenar amb diverses singularitats: està totalment rodada en blanc i negre, té capítols –vuitde poc mes de mitja hora i se situa a mig camí entre el drama i la comèdia.

CONTRASTOS

Creada pel polifacètic actor i director Paco León –sí, el Luismi d'*Aida*– i la seva dona, Anna R. Costa, la sèrie és un retrat de l'època en què la misèria de la postguerra convivia amb el luxe i l'ostentació de les elits franquistes i dels cercles d'una alta societat madrilenya formada per aristòcrates, industrials, empresaris, toreros i artistes. Era també el moment de la guerra freda, en què els Estats Units volien assegurar la seva hegemonia i a Franco ja li estava bé l'arribada del capitalisme. Així, la fascinació per tot allò nord-americà s'estenia entre els

privilegiats i aviat també entre la resta de la població, esperonada pel cinema de Hollywood. Quan Ava Gardner va aterrar a Madrid va ser rebuda amb els braços oberts, però segurament si s'hi va quedar va ser, precisament, perquè podia gaudir d'una llibertat que en altres llocs no tenia. Allà no hi havia periodistes que la perseguissin, la premsa estava controlada pel règim, i es podia emborratxar davant de tothom, anar-se'n al llit amb qui volgués i fins i tot molestar i insultar el seu veí, el general argentí exiliat Juan Domingo Perón.

Arde Madrid mostra tot això sota la mirada de dos criats que es mouen en un món de contrastos: entre els privilegis d'aquells que vivien bé amb el franquisme i els patiments reprimits per la moral hipòcrita i la mà

de ferro del règim. Tot i que la història sempre gira al voltant del personatge d'Ava Gardner (l'actriu nord-americana Debi Mazar) la veritable protagonista és Ana Mari (Inma Cuesta), la criada falangista que la Sección Femenina col·loca d'infiltrada a casa de l'actriu per vigilar-la. Ana Mari s'ha de fer passar per la dona de Manolo (Paco León), el xòfer de l'artista, un penques que intenta treure el màxim profit de la situació. Aviat, el compromís d'Ana Mari per la causa es veu afectat quan entra en contacte amb l'estil de vida completament desinhibit de l'estrella nord-americana i el seu gust pel plaer, sigui quin sigui. Com a metàfora, la imatge del retrat de Franco que Ana Mari té a la seva habitació i que acaba coberta per una pila de caixes de whisky JB.

EL CINE DE LA MEVA VIDA

Una escena de la pel·lícula de Luis Buñuel 'Viridiana' ARXIU

Viridiana

El franquisme va voler donar una imatge de transigència convidant l'exiliat republicà Luis Buñuel a fer una pel·lícula a Espanya. Buñuel va acceptar. La comunitat exiliada li va dir de tot, el va tractar de traïdor. El resultat, *Viridiana*. Va ser presentada al festival de Canes i va guanyar la màxima distinció. Buñuel no la va anar a recollir perquè estava malalt. Ho va fer un alt funcionari ministerial. L'endemà, havia estat destituït. *L'Osservatore Romano*, el diari del Vaticà, havia titllat la pel·lícula de blasfema. Ho és, sempre que considerem el fresc del *Sant Sopar* de Leonardo da Vinci una obra sacra o un dogma. Buñuel va fer que els pobres, desgraciats i marginats que surten a la pel·lícula reproduïssin exactament la imatge de Leonardo en el transcurs d'un sopar. Un cec de mal cor suplanta la figura central de Jesucrist. Un disc emet l'*Aleluia* de Händel. Una de les assistents, diu: "Jo us faré el retrat." I els retrata, es retrata, alçant-se les faldilles. Ara no ho sé, però abans, quan una noia ensenyava una porció excessiva de cuixes, les amigues li deien: "Nena, com retrates."

Franco en persona va decretar que la pel·lícula fos destruïda. Com que era una coproducció amb Mèxic, es va poder salvar per a la història en aquell país, on es va estrenar sense problemes. Buñuel va ser victorejat per l'exili i per més gent. Havia burlat el règim. La censura no se n'havia adonat? Estaven tan contents de la "traïció" de Buñuel als seus que la van deixar

VIRIDIANA

Direcció: Luis Buñuel

Guió: Julio Alejandro
i Luis Buñuel

País: Espanya i Mèxic

Any: 1961

Manuel Cuyàs

passar. També és cert que Buñuel i els seus productors, Pere Portabella i Ricardo Muñoz Suay, aquest un comunista, havien actuat amb astúcia: van arrencar la pel·lícula de les mans dels censors abans no se la poguessin rumiar gaire amb el pretext cert que Canes la reclamava amb urgència.

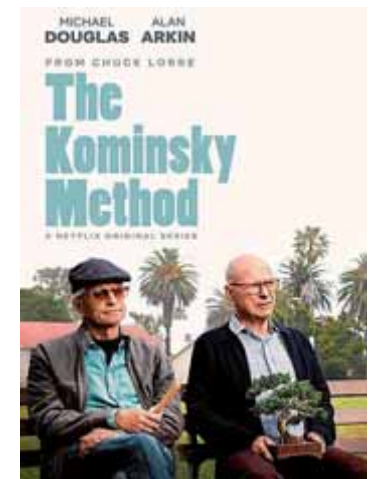
A la Via Laietana de Barcelona, molt a prop de la catedral, hi havia San Pablo Films, una distribuïdora de pel·lícules en setze mil·límetres destinades a centres parroquials i catequístics. Atenien el negoci i el taulell unes monges vestides amb l'hàbit. Un dia algú va descobrir que al catàleg tenien *Viridiana*. Com que la protagonista és una novícia i la pel·lícula comença en un convent, potser les monges només n'havien vist el principi i havien pensat que tot el metratge mantenia el mateix to. O potser no, potser sabien perfectament el material que posaven en lloguer. Avalaria aquesta tesi el fet que els clients que s'interessaven per *Viridiana* no feien cap cara de catequistes, si més no religiosos. Hi havia cua per llogar-la. Jo n'havia fet. La projectàvem clandestinament en locals clandestins, que de vegades coincidien amb una parròquia.

La pel·lícula exposa l'Espanya negra i cruel: cruel amb els nens, amb les dones, amb els animals. Coixos contra cecs, esguerrats contra leprosos. Negra de traumes, de violència, d'injustícia. Més que Espanya, Castella, que és on se situa l'acció. A Barcelona, la facilitaven unes monges.

@manuelcuyas

PROPOSTES

icasellas@lrp.cat

Douglas i Arkin

Netflix acaba d'estrenar *El mètode Kominsky*, una comèdia sobre l'amistat en la vellesa que al mateix temps és una reflexió sobre la indústria de l'espectacle, el pas de la vida i els comptes pendents amb el passat. Michael Douglas –que també és un dels productors– hi interpreta Sandy Kominsky, un actor que va tenir una breu etapa de fama i que ara es dedica a fer de professor d'interpretació a la sempre dura ciutat de Los Angeles. Norman Newlander és el seu agent de tota la vida, interpretat per Alan Arkin. Junts afronten els reptes del pas del temps amb importants dosis d'humor. El creador de la sèrie és Chuck Lorre, responsable, entre d'altres, de *Dos homes y medio*.

Bèsties fantàstiques

Estrena en català de *Bèsties fantàstiques. Els crims de Grindelwald*, la pel·lícula sobre un dels personatges de l'univers de Harry Potter, el mag Newt Scamander (Eddie Redmayne). Amb guió de la mateixa J.K. Rowling, la història es torna a centrar, com en el cas d'*Animals fantàstics i on trobar-los*, a la Nova York dels anys vint, on Scamander haurà d'evitar que el mag fosc Gellert Grindelwald (Johnny Depp) aconsegueixi el poder.

QUI VIATJA A L'OUMUAMUA?

L'OUMUAMUA ÉS UN ASTEROIDE QUE HA ARRIBAT DE MANERA NATURAL AL NOSTRE SISTEMA SOLAR? O BÉ ÉS UNA SONDA ENVIADA PER UNA CIVILITZACIÓ ALIENÍGENA PER INVESTIGAR? LA POLÈMICA ESTÀ SERVIDA. DE MOMENT, ENTRE LA COMUNITAT CIENTÍFICA, GUANYA LA PRIMERA OPCIO, PERQUÈ NO HI HA PROU DADES PER ASSEGURAR QUE AQUEST OBJECTE DE 400 METRES DE LLARGADA I FORMA DE CIGAR SIGUI EFECTIVAMENT UN ARTEFACTE TECNOLÒGIC. NO SE L'HA POGUT OBSERVAR PROU (NOMÉS TRES NITS L'OCTUBRE DE L'ANY PASSAT) PER EXPLICAR ALGUNS DELS SEUS MISTERIS: LA SEVA FORMA ESTRANYA, QUE NO S'HA VIST MAI FINS ARA EN CAP ALTRE ASTEROIDE; ELS CANVIS DE VELOCITAT I DE ROTACIÓ QUE TÉ, I LA FALTA DE POLS AL SEU VOLTANT, QUE FA PENSAR QUE NO ÉS UN ASTEROIDE NORMAL.

OUMUAMUA és el nom hawaia que van posar a l'objecte els primers astrònoms que el van veure, des d'una estació de sondeig espacial de Hawaii. Significa: 'missatger de lluny que arriba primer'

TANMATEIX, DE LA MATEIXA MANERA QUE NO ES POT ASSEGURAR QUE SIGUI UNA NAV ALIENÍGENA, TAMPOC ES POT DESCARTAR QUE HO SIGUI, SOBRETOT TENINT EN COMPTE QUE VIVIM EN UN UNIVERS AMB MILIONS DE GALÀXIES, MILERS DE MILIONS D'ESTRELLES I BILIONS DE PLANETES. I PER LÒGICA ESTADÍSTICA EN ALGUN D'AQUESTS PLANETES HI PODRIA HAVER LES CONDICIONS NECESSÀRIES PER A LA VIDA.

ÉS PER AIXÒ QUE LA PREGUNTA SOBRE SI ESTEM SOLS A L'UNIVERS SEMPRE HA INQUIETAT ELS HUMANS: AMB LA NOSTRA IMPARABLE IMAGINACIÓ ENS HEM INVENTAT CIVILITZACIONS MARCIANES, ALIENÍGENES MONSTRUOSOS I TAMBÉ EXTRATERRESTRES ADORABLES. COM SERIA CONTACTAR AMB ELLS? HEM PREPARAT UN RECVLL DELS EXTRATERRESTRES MÉS FAMOSOS QUE JA HAN ARRIBAT A LES NOSTRES PANTALLES...

EXTRATERRESTRES

AMB **BONES** INTENCIONS

Encontres a la tercera fase

Baixets, prims, capgrossos i aparentment afables, els àlies vistos a contrallum en aquest film mític de Steven Spielberg van sorprendre tothom el 1977, una època en què el fenomen ovni estava de moda.

SI ENS ENVAEIXEN AL LUCINAREM EN COLORS (PELS LLUMS DE LES SEVES NAUS)

E.T., l'extraterrestre

Spielberg va tornar a emocionar mig planeta el 1982 amb una pel·lícula en què un alienígena tan entranyable com lleig estableix un fort vincle d'amistat amb un nen, després que la seva nau espacial l'abandoni per error a la Terra.

SI ENS ENVAEIXEN APRENDREM A TENIR MOLTA CURA DE LES PLANTES

Alf

La sèrie còmica mítica dels anys vuitanta presenta un alienígena pelut, bromista i políticament incorrecte, que les fa passar magres a la família típica americana que l'ha d'amagar a casa seva per evitar que sigui víctima d'experiments militars.

SI ENS ENVAEIXEN MORIREM SEGUR, PERÒ DE RIURE

WTF

Irene Casellas Text
Cristina Bueno Il·lustració

EXTRATERRESTRES

AMB
MALES
INTENCIONS

La llegada

A la pel·lícula de Denis Villeneuve (1996), els *hectapods* són uns extraterrestres gegants de set potes que s'esforcen per comunicar-se amb els humans (i al revés). Un exemple de com els patrons del llenguatge poden definir la nostra realitat.

SI ENS ENVAEIXEN APRENDREM UN INTERESSANT IDIOMA NOU

Star Treck

Spock, el famós personatge de la franquícia (llibres, còmics, pel·lícules, sèries...) està marcat pel seu mestissatge, ja que és fill d'una dona humana i d'un vulcanià. La seva salutació vulcaniana ja forma part de la cultura popular.

SI ENS ENVAEIXEN S'ACABARAN LES ORTODÒNCIES (NO SOMRIMEN MAI)

Alien

L'alienígena per excel·lència de la història del cinema. El director Ridley Scott va crear el 1979 una història terrorífica mostrant molt poc el monstre que regalima àcid i que es carrega sense miraments tots els humans que troba a l'abast.

SI ENS ENVAEIXEN SERVIREM D'INCUBADORES PER A LES SEVES CRIES

Independence day

El 1996, el mestre de les pel·lícules catastròfiques Roland Emmerich es va inventar aquesta raça d'alienígenes que es dediquen a destrossar llocs tan emblemàtics com la Casa Blanca i l'Empire State Building.

SI ENS ENVAEIXEN LIQUIDARAN TOTS ELS RECURSOS NATURALS DE LA TERRA

Mars Attack!

Una comèdia de Tim Burton del 1996 que serveix de sàtira de la societat actual i en què els extraterrestres són uns marcians malvats que maten a tort i a dret amb les seves pistoles làser i els seus robots gegants.

SI ENS ENVAEIXEN HAUREM D'APRENDRE LA CANÇÓ QUE ELS FA ESCLATAR EL CERVELL

V

En aquesta sèrie del 1983 (i els seus *remakes*), els extraterrestres són reptilians camuflats amb aparença humana i amb afició a menjar ratolins vius. La resistència humana intenta evitar que els reprogramin el cervell.

SI ENS ENVAEIXEN ENS FARAN SERVIR DE CARN DE CANÒ (EN SENTIT LITERAL)

Predator

El segon de la llista en letalitat després d'Alien, va aparèixer als cinemes el 1987 gràcies a John McTiernan. Es dedica a caçar humans, preferentment si van armats, com a diversió i gràcies a la seva capacitat per fer-se invisible.

SI ENS ENVAEIXEN NO TENIM RES A FER

ALBUMLÀNDIA

Lluís Lloret

Una bona iniciació

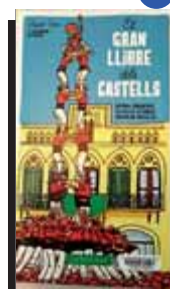
El món casteller fa l'efecte que cada any aixeca més passions. Les colles de mica en mica van augmentant, de quantitat i de qualitat. És emocionant la gentada ordenada a la plaça (la que sigui), el so de la gralla, les ordres, la construcció, la sensació de perill, de llenya, la superació, el silenci, l'esforç col·lectiu, l'ambició per enfilel-se cada cop més amunt, la lectura social...

Raquel Sans (per si de cas avisa que no és la ja mítica presentadora dels telenotícies de TV3) va publicar el 2015 i a l'editorial Brau *El llibre més alt dels castells*, amb Francisco Montoya i il·lustrat per Carles Arbat. Ara repeteix tema, sola i amb un contingut i presentació més ambiciosos. I dibuixos d'Octavius.

El gran llibre dels castells no enganya, tant pel format (gran però no gegant, això també ho avisa) com pel contingut, molt exhaustiu, per donar a conèixer molts detalls del món casteller

EL GRAN LLIBRE DELS CASTELLS

Text: Raquel Sans
Il·lustracions: Octavius
Editorial: Larousse
Pàgines: 96
Preu: 18,50 euros

als neòfits.

Està dividit en cinc apartats en què en podrem saber l'origen i conèixer altres construccions humanes, la llista de colles (d'on són, els colors, les fites...), els

tipus de castells, com es construeixen, les principals diades, la música que els acompanya, les parts d'un castell, expressions castelleres...

Un llibre molt accessible i

complet, dinàmic, simpàtic i útil per a totes les persones (menudes o adultes) interessades en el món casteller, però que no en sàpiguen gaire i en vulguin aprendre.

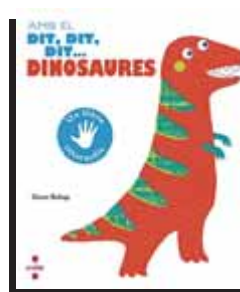
RECOMANACIONS A CAU D'ORELLA

LA POR DE LA TRIXI

Il·lustracions: Marisa Vestita
Traducció: Adrià Masnou
Editorial: VVKids
Pàgines: 14 **Preu:** 7,50 euros

La Trixi té por i els amics li demostraran que no cal témer el que desconeixem. De la sèrie *Petits dinosaures. Quatre amics i les seves aventures al Juràssic*, hi ha *El Bronto busca el seu pare*, *Un raspall de dents per a en Rex* i *El primer vol de la Dacti*.

DINOSAURES

Autor: Dawn Bishop
Traducció: Núria Font
Editorial: Cruïlla
Pàgines: 10 **Preu:** 9,95 euros

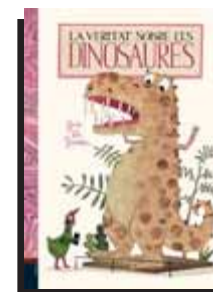
Els dinosaures sempre tenen un espai en el mercat infantil, com es pot veure amb la breu tria d'avui. En aquest cas de la col·lecció *Amb el dit, dit, dit...*, els lectors poden practicar el tacte tocant les diferents textures amb què han guarnit els dibuixos.

DINOSAURES PREDADORS

Text: G. Brillante i A. Cessa
Traducció: Elena Carbonell
Il·lustracions: Román García
Editorial: VVKids
Pàgines: 40 **Preu:** 9,95 euros

En la mateixa col·lecció trobem *Herbívors* i *Cuirassats*. Llibre lleuger, però amb molta informació mostrada de manera pràctica, en què s'il·lustra amb realisme un tiranosau Rex, un *troodon*, un oviraptor, un velociraptor...

LA VERITAT SOBRE ELS DINOSAURES

Autor: Guido van Genechten
Traducció: Montse Molist
Editorial: Baula
Pàgines: 40 **Preu:** 14,50 euros

Un recorregut informatiu, rigorós i carregat d'humor pel món dels dinosaures. Per a persones des de 3 anys fins a 250 milions. No és estrany que tanta gent (inculta) es pensi que l'home va conviure amb els dinosaures...

La recepta

PER PORTAR A LA CARMANYOLA!

PER SOBREVIVRE EN UN pis d'estudiants

"MACARRONS" (amb SAISA de XAMPINYONS)

INGREDIENTS

PREPARACIÓ

1 Bulliu la pasta

2 Netegeu, trossegeu i salteu els xampinyons

3 Fondeu la mantega i afegiu-hi la farina

4 Lentament, afegiu-hi la llet prèviament bullida

5 Afegiu-hi Sal, Pebre, Nou morcada i els xampinyons

6 Barregueu-ho amb la pasta bullida

EL RACÓ DELS SABERUTS

Text Lluís Llorc Il·lustració Sergi Càmara

Per què els àrbitres fan servir un xiulet?

Fa molts anys, el 1883, l'àrbitre M.H. Attack (amb aquest cognom podia jugar de davanter), de Nova Zelanda, fart que els futbolistes no li fessin cas, es va endur un xiulet de casa i, quan el va haver de menester, el va bufar ben fort. Sorpresos, tots els jugadors es van aturar quan el van sentir. Des de llavors es fa servir el xiulet en tots els esports amb àrbitre.

Per què s'entelen els vidres?

Això només passa quan estan freds i topen amb una font de calor, per exemple quan al carrer la temperatura és baixa i a dins del cotxe portem la calefacció encesa. És una reacció provocada per la condensació del vapor d'aigua, és a dir, perquè gotetes microscòpiques d'aigua s'enganxen al vidre.

Per què tremolem quan tenim fred?

El nostre cos disposa d'uns reguladors tèrmics per defensar-se del fred i de la calor. Quan fa fred, aquests reguladors provoquen uns tremolors involuntaris que serveixen per mantenir tonificats els músculs: els fan treballar per generar una mica d'escalfor.

EXPERIÈNCIES

Música i titelles flirtegen a Valls

El 14è Festival Guant, del 20 al 25 de novembre, farà èmfasi en un diàleg entre la música i els titelles. Una desena d'artistes catalans, murcians i tailandesos configuren el cartell del 2018

JOANA PEÑA
ipenya@lrp.cat

Valls serà l'epicentre de la catorzena edició del Guant, el Festival de Teatre de Titelles, que tindrà lloc del 20 al 25 de novembre amb la participació de deu companyies –amb artistes catalans, murcians i tailandesos– i més d'una trentena de funcions. Enguany, el certamen artístic farà èmfasi en un diàleg entre la música i els titelles. Buscarà, doncs, sorprendre el públic amb l'electrònica i la música d'arrel, a més d'oferir una picada d'ullet al món oriental amb titelles de paper fets amb la tècnica de l'*origami* o papiroflèxia. Una altra de les singularitats del programa d'aquest any és que per primera vegada es programarà una proposta per a infants i bebès d'1 any, *La lluna, la pruna*, de la Companyia Mercè Framis. Quant a muntatges, destaca l'estrena de la versió amb l'electrònica en directe de l'espectacle *Identitats*, de l'històric grup català Rocamora –dia 24 al Principal de Valls–,

que combina el treball amb marionetes, sons ben vius i també l'audiovisual, i *Matito i la grandíssima roda de fira*, de la companyia Matito, amb la tècnica tradicional de titelles de guant, fent honor al nom del festival. Artur Gaià, l'artista que s'amaga darrere de Quico el Célio, és l'autor i intèrpret de la música d'aquest divertit muntatge, que mescla el titella tradicional i la música d'arrel popular de les Terres de l'Ebre. Altres tècniques aportaran varietat i diversitat al festival, com la de l'actor narrador i la de manipulació en directe, que es podran veure a través de dues companyies catalanes i una de murciana: Festuc Teatre, amb el seu muntatge *Adeu, Peter Pan*; Mimaia Teatre, amb el treball *Roig Pèl-boig*, i Teatro Los Claveles, de Múrcia, que ens presentarà l'espectacle en català *Les set cabretes*. Tot i que la majoria de funcions es faran al Teatre Principal de Valls, també hi ha programades algunes propostes al Morell, la Pobla de Mafumet, Alcover i –com a novetat d'aquesta edició– a Mont-roig del Camp (www.festivalguant.cat).

Gaudir del xató de Vilanova i la Geltrú

Arriba una oportunitat única per conèixer i adquirir els productes necessaris per fer un autèntic xató de Vilanova i la Geltrú. El Mercat de Mar serà el marc, el 25 de novembre, d'una nova edició de la Festa del Xató, que donarà inici a les activitats de la Ruta del Xató 2018/19 i, també, al Concurs Nacional del Xató Pere Tàpies.

Manresa, seu del V Festivas Bestiarum

Manresa serà l'escenari, el 24 i 25 de novembre, de l'edició més multitudinària del Festivas Bestiarum, amb la participació d'una catorzena d'entitats. El 24 es farà una cercavila nocturna, i l'endemà, una de bestiar tranquil i la gala al Teatre Conservatori, en què Mònica Usart serà nomenada ambaixadora del bestiar festiu 2019.

Algunes de les funcions que proposa el Festival Guant d'aquest any són 'Adeu, Peter Pan', de la companyia Festuc Teatre (a la imatge del costat); 'Identitat', de Rocamora Teatre (a baix, a l'esquerra), i 'Matito i la grandíssima roda de fira', de Matito (a baix, a la dreta)

➔ AJUNTAMENT DE VALLS

AMB GUST

Els reis de la tonyina

La besàvia de Josep Comas Arrom, que venia peix de manera ambulant al Born durant la postguerra, mai no s'hauria imaginat que el seu besnet arribaria a facturar més de 20 milions d'euros anuals amb la seva empresa Arrom, de distribució de peix de qualitat, especialment de tonyina. La seva àvia Dorotea (que es va casar amb un mallorquí de cognom Arrom) i la seva mare, Joana, van seguir amb el negoci familiar en una parada al mercat de Santa Caterina. En Josep hi va començar a treballar als 14 anys perquè no volia seguir estudiant, però de seguida va voler anar més enllà. "Em vaig plantejar que havíem d'anar a buscar els clients", assegura.

L'emprenedor, que va tenir la sort de viure el moment en què es posaven de moda els restaurants japonesos, es comprometia a dur el millor producte en el temps previst i la clientela augmentava. Va arribar un moment en què Mercabarna no li subministrava tot el que necessitava i ho va haver d'anar a buscar

Josep Comas Arrom, amb els germans Torres i un preciós 'hamachi' al seu davant ➔ HELENA MOLINOS

directament a l'estranger. Ara, amb 36 anys, ja importa peix de 25 països i també exporta a França, Itàlia i Espanya productes propers. Entre els seus clients hi ha els millors restaurants de gamma mitjana, i alta, com ara l'acabat d'estrenar Cocina Hermanos Torres, on elaboren plats amb productes Arrom tan excepcionals com la tonyina vermella *bluefin* de Mèxic, el salmó Kvitsoy de Noruega, el *hamachi* (peix de cua groga) del Japó, l'eríç de mar de Cangas i el peix *hiramasa* de Dinamarca.

Coccions lentes amb productes de temporada conviuen amb elaboracions realitzades amb la precisió de les impressores 3D en la carta dels mediàtics bessons Torres, que se senten realitzats dins del seu enorme local del barri barceloní de les Corts, completament equipat amb cuines, sales de degustació... "És un somni fet realitat que ens permet posar en pràctica la nostra evolució", diuen els cuiners, que en la *Guia Michelin 2018* van ser premiats amb la segona estrella quan encara eren a l'hotel Melià Sky amb el Dos Cielos. Ara és d'esperar que el canvi d'ubicació no els suposi perdre un preuat *macaron*. "Ho estem fent tan bé com sabem", indiquen. La resposta, la tindrem el dimecres 21 de novembre a la gala de presentació de la guia 2019 (a la qual han estat convidats), a Lisboa.

Marijo Jordan
@MarijoJordan

Triple manifestació firal a Lleida

L'ambient estarà assegurat del 23 al 25 de novembre a la Fira de Lleida. La ciutat acollirà tres fires: Lleidantic, el saló d'antiquaris i brocanters de Lleida; Lleida Retro, una exposició de vehicles antics i clàssics, i la Trobada del Disc. L'any passat el triple esdeveniment va reunir uns 7.000 visitants (www.firalleida.com).

Divendres

9

NOVEMBRE

Vint-i-cinc dies torrat

Terrassa. Jutjat d'instrucció número 3

Mesos a venir veurem què dona de si. El tema té gat amagat. Crida l'atenció la tendència a ignorar-ho, a empetitir-ho, a fofre-se'n, a ridiculitzar-ho i a deixar-ho estar. Parlo del presumpte aspirant a magnicida de Terrassa, Manuel Murillo Sánchez, el vigilant de seguretat que ahir vam saber que és a la presó des del 17 de setembre. La caverna (tant al paper com a les xarxes) tira llarg en caricaturitzar-lo com un Torrente i hi troben una burda campanya de propaganda de la premsa populista. Jiménez Losantos és l'únic que s'ha mostrat a l'altura de la capacitat d'astracanada i ha demanat al president de Vox, Santiago Abascal, que expulsi per "lerda" la militant que va denunciar Murillo. Per contra, el mateix Pedro Sánchez ha mirat de desac-

tivar-ho des del minut 1 (en consonància amb el fet que s'hagi trigat 55 dies a saber-se des de la detenció). I el personatge ha declarat que anava torrat i que volia impressionar una dirigent de Vox (no sabem si és la que el va denunciar o una altra). La turca va durar, com a mínim, vint-i-cinc dies: "Si el treuen [a Franco] em carrego Sánchez" (21 d'agost); "M'ofereixo com a expert tirador per liquidar Sánchez" (12 de setembre); "Faig una crida a l'exèrcit i a la legió [...], si no haurem d'anar de francctiradors..." (17 de setembre). Diuen que només era un bocamoll, però baixaran molles.

EL VORAVIU

TEXT
JOAN VALL I CLARA
jvall@lrp.cat

DIBUIXOS
JORDI SOLER
jsoler@lrp.cat

Ara surten de sota de les pedres els 'puretes' que ho haurien fet tot molt millor, que haurien estat molt més valents i que no ens haurien enganyat

Era com si Vicent Sanchis ja no en fos el director i hagués ressuscitat la condició de tertulià sempitern

Crec que el president intueix que el que alguns en diuen distensió és en realitat l'abraçada de l'os

No es diu prou que per primera vegada els damnificats no són la infanteria, són els generals

Dissabte

10

NOVEMB

Tens molta raó, Sol

El Punt Avui

Sergi Sol, probablement l'escuder més fidel i més proper al vicepresident Oriol Junqueras, ha tingut una àmplia conversa amb Òscar Palau, que avui publica El Punt Avui. Sol promociona el llibre *Oriol Junqueras. Fins que siguem lliures*, en què relata com ha viscut aquests darrers temps de la política catalana des de la privilegiada posició que ha ocupat a ERC, al govern i a l'estat major del procés. M'ha interessat especialment una metàfora sobre les conseqüències "militars" de la revolució dels somriures: "És la primera vegada, i això

no es diu, que els damnificats no són la infanteria, són els generals. La gent que està pagant el preu més alt és la que ho va tirar endavant. Jo soc aquí i ell és a la presó." Ara que som a l'hora de les anàlisis del que va passar i del que va fer cadascú, de les auto-crítiques i dels retrets, crec que en aquest punt Sergi Sol té tota la raó. I també té tota la raó que no s'ha posat prou en valor. De totes les decisions d'aquells dies, m'importa i agraeixo sobre manera que es protegís la infanteria, que es protegís el poble, que es protegís els ciutadans. I tampoc em cansaré de posar-ho en valor, sobretot ara que surten de sota les pedres els *puretes* que ho haurien fet tot molt millor, que haurien estat molt més valents i que no ens haurien enganyat (jo no m'hi sento).

Diumenge

11

NOVEMBRE

Acord per la Corpo

Sant Joan Despí. TV3

Deia l'àvia Neus, que qui va amb un coix, al cap d'un any en són dos, i deu ser el que ens està passant. De tant aguantar-los, ens escalfem i produïm coses com l'entrevista d'avui a la cap de l'oposició i les lectures que ràpidament n'han fet els digitals posant Arrimadas a parir. Hi he arribat als darrers 20 minuts i no pas per fer boicot (em sento sobrecarregat de prohibicions i boicots), sinó perquè m'havia marcat una dieta televisiva de futbol en una tarda que excel·lia (Barça-Betis, City-United, Sevilla-Espanyol, Celta-Madrid i Boca-River). La primera impressió en veure i escoltar el que he vist i escoltat és que JuntsxCat i ERC havien desbloquejat les negociacions i que ja s'havien fet els nous nomenaments a la Corpo. Com si Vicent Sanchis ja no en fos el director i hagués ressuscitat la condició de tertulià sempitern (la Rahola en

home) i el que havien programat era això, una tertúlia. M'ha interessat perquè he aguantat fins al final. Han estat vint minutets força patètics, aquesta és la veritat, però que et mantenien enganxat perquè resultava difícil entendre que allò estava passant en la nostra professió i que estava passant a la nostra televisió. Tanmateix, era així. Ningú és perfecte, i aquesta tele que és més líder que mai i des de fa més mesos que mai, també ens fa passar algun ridícul.

Dilluns
12
NOVEMBRE

El referèndum, tercera via

'La Vanguardia'. Sondeig de GAD3

No ho sabia ni m'ho imaginava, però segurament dec ser un reformista constitucional. I si no ho soc jo, ho és vostè, perquè és el que diu avui l'enquesta de *La Vanguardia*, que la solució més preferida dels catalans per al problema català és la reforma constitucional. I si no ho som avui ho serem d'aquí a uns dies, perquè no pararan de pressionar. "La majoria vol la reforma constitucional i un altre estatut", titulen gros avui a la portada. Cuinen la

cosa a partir d'un sondeig de GAD3 sobre una mostra de 404 persones. La reforma constitucional és més volguda que un referèndum pactat, que ja és dir, perquè hi ha múltiples treballs (publicats per gent de tots colors) que diuen que a favor del referèndum pactat hi estem el 80%. Però és que fins i tot han trobat més gent partidària de millorar el finançament que del referèndum pactat, que queda com a tercera via. Si *La Vanguardia* ho diu, ho acabarem sent. Ja ens veig reformistes constitucionals. Ha estat així moltes vegades, i ara també són molts els grups de poder que aposten, amb el Grup Godó, per la via Ibex 35. O potser no. Potser les coses estan canviant. Recomforta recordar que l'aposta de *La Vanguardia* en les darreres autonòmiques legals va fer 0, va resultar extraparlamentària (es deia, per si no ho recorden, Unió Democràtica).

Dimarts
13
NOVEMBRE

Els ossos abraçen Puigdemont

Waterloo. Catalunya Ràdio

Polítics bregats, dels que han fet l'anada, l'estada i la tornada han descrit "l'abraçada de l'os" com aquell moment (físic o metafísic) en què el partit o el sistema et fa sentir (i sobretot tu ho sents) que s'ha acabat el que es donava, que fins aquí s'ha arribat i que continuen sense tu. Pocs sobreviuen a l'abraçada de l'os, però hi ha casos. La fórmula més típica és física, directa, sòbria i textual. Sense compliments. S'acosta el líder en un acte multitudinari de partit i es fon amb tu en una abraçada a la vista de tot-hom. Ja has llepat. No seràs mai més ni gall ni gallina. Si s'estan tancant llistes, dona per fet que no vas a cap lloc per sortir. I si s'està reorganitzant el partit, has caigut de l'aparell. Els ossos, però, abraçen també de maneres molt sibil·lines, a distància, sense contacte físic, que costa flairar-los, que no els ensumes ni l'alè. Dic això per la reacció que avui ha

tingut el president Puigdemont amb Mònica Terribas, sense encomanar-se a déu ni al diable, improvisant i etzibant-li que acceptaria ser el número 2 a les europees, rere Junqueras, i que Anna Gabriel seria una bona 3. Crec que el president intueix que el que alguns en diuen distensió entre JuntsxCat i ERC és en realitat l'abraçada de l'os. Ossos de fora i ossos de casa (o d'alguns dels de casa, si més no).

Dimecres
14
NOVEMBRE

Amic i condecorat?

Madrid. Senat

Ni una setmana ha passat i el fil ja es descabdella. Avui el senador de EH Bildu Jon Iñarritu ha difós una fotografia a les xarxes socials en què es veu el presumpte franc tirador de Terrassa, Manuel Murillo Sánchez (que llueix condecoracions a l'americana), acompanyat de tres tinentes coronels de la Guàrdia Ci-

vil (un altre cop les amistat perilloses). Al mateix temps, el senador ha presentat una bateria de preguntes al govern sobre la qüestió. L'institut armat, per la seva banda, s'espolsa puces i diu, a través de la seva oficina de comunicació, que ells no hi tenen res a veure, que això és cosa de l'Associació d'Amics de la Guàrdia Civil. La foto hauria estat feta, això sí, a les instal·lacions del cos armat a la travessera de Gràcia de Barcelona, al febrer d'aquest any, però en un acte privat de l'Associació d'Amics de la Guàrdia Civil, que va condecorar el tal Murillo no sabem per quin motiu. A l'acte, això també és veritat, hi van assistir comandaments de la Guàrdia Civil. Ja es veia la setmana passada que la cosa tenia seguiment, que tant interès a empetitir-ho no era normal. A mi em recorda, en diferent, el cas de l'imam de Ripoll, que també havia viscut voltat de guàrdies civils que l'anaven a veure a la presó. No ens precipitem, però, que allò que ha de portar cua, en porta.

Dijous
15
NOVEMBRE

Es cova el gest de categoria?

Sevilla. Assemblée de la AJFV

Per fi un gest de dignitat. L'associació Francisco de Vitoria recorrerà el nomenament de Manuel Marchena com a president del CGPJ. Troben molt bèstia (tan bèstia com ho és) que s'anuncii el president abans que hi hagi els vint vocals que l'han de votar (el criteri dels quals queda com un parrac brut). Ja ho van trobar gros el 2014, quan amb el mateix desvergonyiment es va nomenar Carlos Lesmes. Van recórrer contra el nomenament, els van rebutjar el recurs i van haver de pagar les costes. Han passat 21 dies des d'aquell "rectifiqui o hem acabat", de Sánchez a Casado. En sortir del Congrés, Delgado i Català ja negocia-ven. Els populars han anat a totes i han proposat Manuel Marchena, pare espiritual de la pel·lícula de la rebel·lió. El PSOE l'ha

acceptat i els testos de demà s'assemblaran a les olles d'avui. La negociació darrere l'escenari ha durat fins que ho han posat tot a punt per al 4 de desembre, dia que acaba el mandat de Lesmes (si el recurs no ho atura). És probable que amb el pessebre muntat, el judici pel procés s'endarrerixi i en aquest endarreriment igual s'hi cova el gest de categoria. Recorden la vicepresidenta Calvo dient que si el judici s'allargava potser s'haurien de revisar les cautelars i en concret la presó provisional?

Ras i curt LLUÍS MUNTADA @muntadalluis

L'Estat imposa una fiança de 4,9 milions d'euros a Mas, Ortega, Rigau i Homs pel 9-N. Els mitjans de comunicació minimitzen la notícia d'aquest nou escàndol. L'esquerra no està per a èpiques. Deixeu-me escriure l'aforisme més transgressor: el número de la caixa de solidaritat de l'ANC és aquest: ES41 3025 0002 4514 3338 9791

Rua groga al Maresme

Diumenge
18
NOVEMBRE

Després del gran èxit de la "Gran rua groga" feta entre Martorel·la i Montgat el 21 d'octubre passat, es durà a terme una nova concentració per reclamar la llibertat dels presos polítics.

Òmnium Cultural i l'Assemblea Nacional Catalana del Maresme organitzen una nova rua de cotxes guarnits de color groc per Alella, el Maresme i Teià. El color groc és el fil conductor d'aquestes activitats per fer visible la indignació davant de tanta injustícia. Aquesta rua coincidirà amb els tretze mesos dels empresonaments. Tots els vehicles sortiran a les 12 h de l'aparcament que hi ha davant del cementiri del Maresme.

RUA GROGA
TRETZE MESOS EMPRESONATS
Guarneix el teu cotxe o moto de color groc
DIUMENGE 18 DE NOVEMBRE
12h
Aparcament davant del cementiri del Maresme (inici rua)

Concentració a Tortosa

Dilluns
19
NOVEMBRE

Les concentracions de cada dilluns a la plaça Alfons XII de Tortosa, a les 20 h, per protestar per l'empresonament dels presos continuen. En aquesta ocasió, el saxofonista Joaquim Vilagrassa

interpretarà *El cant dels ocells*. L'acte està organitzat per l'ANC.

concentració per reclamar la llibertat presos polítics!

AGENDA REPUBLICANA

Xavi Oltra

xoltra@lrp.cat

Si ens voleu fer arribar les vostres propostes, ho podeu fer a l'adreça agenda@lrp.cat

+ AGENDA

Diumenge, 18 de novembre

Dinar groc a la Vall de Bianya

Al centre cívic de la Vall de Bianya es farà un dinar groc solidari de suport als presos polítics. A l'acte es projectaran imatges de la gent de la Vall de Bianya l'11-S, el 9-N i l'1-O. Els beneficis aniran destinats a l'Associació Catalana pels Drets Civils.

Dilluns, 19 de novembre

Nova concentració a Olot

Olot acollirà una nova concentració per reclamar la llibertat dels presos polítics. El mateix dia farà un any que aquesta concentració, organitzada per l'ANC Olot per la Independència, se celebra de manera ininterrompuda.

Dijous, 22 de novembre

Presentació del llibre de Vicent Partal

Vicent Partal presentarà el seu llibre *Nou homenatge a Catalunya*, a les 20 h, al Teatre del Casino de Vidreres.

Divendres, 23 de novembre

Sopar groc i lila a Llinars del Vallès

El grup de dones d'Esquerra Republicana de Catalunya del Vallès Oriental organitzarà un sopar groc i lila solidari, amb el lema *Cap dona en l'oblit*. El sopar començarà a les 21 h.

Cantada a Lleida

Dilluns
19
NOVEMBRE

La plaça de la Paeria de Lleida serà l'escenari un altre dilluns, a les 20 h, d'una cantada per la llibertat dels presos polítics i a favor del retorn dels exiliats.

UN ANY CANTANT PER LA Llibertat de les PRESES i PRESOS POLITICS
i pel lliure retorn dels exiliats i exiliades
Cantada n. 52
19 de novembre
Cor Plaça Paeria
Plaça Paeria **20 h.**
Convoca: **ÒMNIUM**, **assemblea.cat**, **Amics del suport**

L'exposició arriba a Sant Just

Dilluns
19
NOVEMBRE

L'Ateneu del municipi de Sant Just Desvern (carrer de l'Ateneu, 3-5) acollirà a partir del dia 19 de novembre i fins al dia 24 l'exposició *Presos polítics a l'Espanya contemporània*, de Santiago Sierra. La inauguració de la famosa exposició es farà a les 19.30 h. Els horaris de visita seran els següents: de dimarts 20 al dissabte 24 de novembre, de 17 a 21 h.

Exposició Presos polítics a l'Espanya contemporània
Sant Just Desvern
Del 19 al 24 de novembre
Sala Piquet
Ateneu de Sant Just Desvern (c. de l'Ateneu, 3-5)
Inauguració: Dilluns 19 de novembre 19.30h
Horaris de dimarts 20 a dissabte 24 de novembre: de 17h a 21h

Ras i curt MARTA ROQUETA @martaroqueta

Separar patriotisme de nacionalisme, i dotar el primer d'un significat positiu, identificat amb les institucions, i el segon d'un de negatiu, associat a l'enemic, serveix perquè els estats europeus no es responsabilitzin dels imaginaris etnicistes, heterosexistes i classistes que els seus ideals de nació transmeten.

Taula rodona de juristes

Dimecres
21
NOVEMBRE

Jaume Alonso-Cuevillas, advocat i catedràtic de dret processal de la UB; Mercè Barceló, catedràtica de dret constitucional de la UAB i coordinadora del Col·lectiu Praga, i Jordi Domingo, president de la Coordinadora de l'Advocacia de Catalunya i portaveu de Constituïm, seran els experts juristes que participaran en l'acte, que se celebrarà a les 19 h al Col·legi de l'Advocacia de Barcelona. La taula rodona l'organitza l'Assemblea Nacional Catalana de la Dreta de l'Eixample.

Silenci contra la injustícia

Dijous
22
NOVEMBRE

El col·lectiu Silenci, Rebel·leu-vos torna a concentrar-se a Tarragona el dijous muntant primer la paradeta i després amb dos actes de silenci reivindicatiu.

Teixim en groc a Tortosa

Dissabte
24
NOVEMBRE

Cada dissabte, a les 12 h, a la plaça Barcelona de Tortosa es du a terme l'activitat #TeiximEnGroc. L'acte està organitzat per l'Assemblea Nacional Catalana de Tortosa i Baix Ebre.

Sopar groc a Organyà

Dissabte
24
NOVEMBRE

Organyà i Torrefarrera acolliran un sopar groc solidari, a les 21 h. L'endemà també es farà un dinar groc a Sant Feliu de Guíxols.

Xerrada econòmica a Balaguer

Dissabte
24
NOVEMBRE

La Cooperativa Catalana de Serveis Financers organitzarà a les 17 h, a la sala gran del CEI del municipi de Balaguer (carrer Sant Pere, 1-19) una xerrada conjunta, amb el lema *Posem els recursos dels catalans a treballar per al bé de Catalunya. La Cooperativa Catalana de Serveis Financers Sccl, com eina per bastir la República Catalana.*

Jaume Marvà i Agustí serà el presentador de l'acte, en què intervindran també Magda Gregori i Borrell, periodista i politòloga; Marc Pons i Barrachina, autor de la novel·la *La Caixa Negra*, i Joan Olivé i Mallafre, president de la Cooperativa Catalana de Serveis Financers Sccl.

Parades d'Òmnium Cultural

Dissabte
24
NOVEMBRE

El dissabte 24, arreu del país, Òmnium Cultural desplegarà una marató de parades destinades a denunciar el judici a la democràcia arreu del territori. Es tracta d'una acció emmarcada en la precampanya pel judici als presos polítics i contra la causa general del sobiranisme. Una de les parades estarà ubicada a la rambla del Poble Nou, 42, a Barcelona.

'Jo també porto el llaç groc'

Diumenge
25
NOVEMBRE

La periodista Maria Xinxó presentarà el seu llibre, *Jo també porto el llaç groc*, a les 11.30 h, a Can Lleonart, a Alella. El llibre, prologat per Pep Guardiola, recull cent retrats de persones que expliquen els motius pels quals porten el llaç groc. L'acte serà presentat per Cristina Armengol.

Ras i curt MARIONA ISERN @marionaisern

Una setmana més, s'ha demostrat que TV3 fa uns documentals extraordinaris. El d'aquesta setmana, sobre la violència masclista, tocava l'ànima. Mentre el mirava, m'anava enfurismant i anava pensant que el seu testimoni és una petita part de totes aquelles dones que pateixen aquest calvari. Quanta valentia!

ENTRETENIMENTS

Jordi Soler jsoler@lrp.cat

ENREVESSATS

Horizontals: 1.- Salvaré un obstacle fent un bon salt. 2.- Les cinc quan suposen partir. Aton lacisum. És tan arcaic que destarota la cinta. 3.- Ploreu sense fer remor. Àngel encarregat d'una missió tanmateix important. Entra i surt de Tagamanent. 4.- Dua, cantant, model i compositora britànica coneguda pel seu tema *Be the one*, que li va donar fama internacional. Aton lacisum. Mig tren, només. Propietari que capgira un arbre de les ulmàcies. 5.- Nom de consonant. És humà i natural tenir-ne, però no és bo que ens dominin. Fòsfor. 6.- Proa i popa de caiac. Anomalia de la situació o posició d'un òrgan. Fa sonar el tren exprés ple de belles nenes gregues. Article invertit. 7.- Especialista en història i lingüística indoeuropees. 8.- Afirmació de Vladímir Putin. El mig dígraf de sempre ja és aquí, amics. Unitats geocronològiques majors que una era. Antigues monedes de vint-i-cinc cèntims. 9.- Menjar que serveix a taula abans del primer plat. En el futbol i també en altres esports, jugador de la línia davantera que ataca per les zones laterals. 10.- Troques petites de fil, cargolades i doblegades sobre si mateixes, usades com a mostra de filat. Carta magna. Fa sonar la gran manca d'anacards al parc. Untar sense cap ni peus. 11.- Posant coses en un lloc de dreta a esquerra. A Andorra, Registre d'Ocupació d'Alotjaments Turístics. 12.- Vocal. Tocar en absolut silenci. Vei de Lieja. Conjunció copulativa. 13.- Posi pels núvols. Substància viscosa d'origen biològic produïda per les membranes mucoses mitjançant les cèl·lules caliciformes. Per estalviar un munt de paraules.

1														
2														
3														
4														
5														
6														
7														
8														
9														
10														
11														
12														
13														
14														

14.- Dit de qui té un comportament sexual en què predominen el plaer per fer sofrir i el plaer per sofrir en propi cos alhora.

Verticals: 1.- Mamífers de la subclasse dels placentaris, molt afins als rosegadors, també anomenats lagomorfs. 2.- Dit de l'instrument musical les cordes del qual pot fer sonar el vent. Pseudònim

de Mariano Rodríguez Barutell, personatge molt relacionat amb el Real Madrid. Nota musical articulada. 3.- Segons l'accent, i cap amunt, més tard, més enllà; o generós, que es desprèn fàcilment del que té. Equipant de baix a dalt. 4.- La teva. Fa sonar l'arca sagrada. Proposta d'un especialista per millorar un text antic corromput. 5.- A Galícia n'hi ha més d'una. El més simple dels hidrocarburs de la sèrie olefínica. Flor, color i nom femení de corcoll. Xifra romana. 6.- Fa sonar l'honor. Regiren, capgiren. Entra i surt de Liverpool. Extremitat que pot ser la meva. 7.- En els pteridòfits heterosporis, protal·lus format a partir d'una megàspora sobre la qual es desenvolupen els arquegonis. 8.- Mapa, carta. En la signatura de Maurici Onart. Sense feina, de moment, i cap amunt. 9.- Fa sonar la campana a la part alta d'Alacant.

Del dret, deixen, els escriptors, un espai en blanc entre paraula i paraula. I també del dret, tartamut. 10.- He quedat ferit i... Punt cardinal. Fa anys governava Pèrsia. Georgia State University. 11.- Res-sé. Escullen de corcoll. Nota musical. Vocal molt fina. 12.- Col·lecció de mapes. Ronyoses. 13.- Rana. Xifra romana. Corredor. Tes. 14.- Relativa a la capa externa del citoplasma de la cèl·lula.

SUDOKU

	4					3	
9	3		6	4			8
			5	7			4
		9		2			6
4	3						
7	1		3	6		4	9
3				7		2	
	2			3	5		
		5	4	2		7	

FÀCIL

	4			7			3
6	2		3		7		8
	3	9			5		
						6	
8	5				2		
1	6						
8		5			6		
			2				
9	6	4	1	8			5

DIFÍCIL

JEROGLÍFIC

**PREPOSICIÓ
ESTRICTE
CÈRVID**

Tenaç, constant

SOLUCIONS

Jeroglífic
Perseverant (Per Sever Ant)

Enreversats horitzontals
1.- Destrompassaré. 2.- UOEAI. 3.- PLR. Arcàngel. 4.- Lipa. eR. EN. Amo. 5.- lcs. Emocions. 6.- C. Ectòpia. E. al. 7.- Indoeuropeista. 8.- Da. R. Cons. Rals. 9.- Entrant. Extrem. 10.- Nines. As-A-NTA. 11.- tracol·loc. Roat. 12.- A. TCR. Liegès. l. 13.- Llot. Mucus. Etc. 14.- Sadomasoquista.

DIFÍCIL

5	4	8	6	7	1	9	3	2
6	9	2	4	3	5	7	1	8
1	7	3	9	2	8	5	4	6
7	2	9	8	5	4	1	6	3
8	3	5	7	1	6	2	9	4
4	1	9	3	9	2	8	5	7
2	8	1	5	4	3	6	7	6
3	5	7	2	9	6	4	8	1
6	4	9	1	8	7	3	2	5

FÀCIL

5	4	1	2	8	9	6	3	7
9	7	3	1	6	4	2	5	8
2	6	8	5	7	3	1	9	4
8	5	9	7	4	2	3	1	6
4	3	6	8	9	1	5	7	2
7	1	2	3	5	6	8	4	9
3	8	4	6	1	7	9	2	5
6	2	7	9	3	5	4	8	1
1	9	5	4	2	8	7	6	3

#RA2018

Us convidem al lliurament dels Premis Republicans de l'Any - 2018

El setmanari La República us convida a l'acte de lliurament de la primera edició dels Premis Republicans de l'Any, que se celebrarà el dilluns 26 de novembre, a les 20 h, a l'Auditori Palau de Congressos de Girona.

Reserveu les vostres localitats a confirmacions@lrp.cat, indicant el vostre nom i cognom i nombre d'assistents (un màxim de dues persones per invitació). Aforament limitat. La inscripció us serà confirmada per correu electrònic.

ELS GUARDONATS DE LA NIT

Jaume Roures i Llop	Premi Republicà de l'Any
Lluís Llach i Grande	Premi 1 d'octubre
Associació de Municipis per la Independència (AMI)	Premi República Popular
Josep Miquel Arenas Beltran 'Valtònyc'	Premi República de les Arts
Jordi Borràs i Abelló	Premi Reflexió Republicana
Proactiva Open Arms	Premi al Mèrit Republicà

Categories especials:

Premi d'Honor: presos i exiliats polítics 'ex aequo'.

Premi Memòria Republicana: Muriel Casals 'in memoriam'.

Tavernia

Joan Poyano & Teo Perea

